

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ewa Łoś, Alina Reszka

**METODY NAUCZANIA STOSOWANE
W KSZTAŁTOWANIU KOMPETENCJI KLUCZOWYCH**

Języki obce

PODRĘCZNIK METODYKI OPERACYJNEJ

Lublin 2010

WYŻSZA SZKOŁA EKONOMII I INNOWACJI W LUBLINIE

Ewa Łoś, Alina Reszka

Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych **JĘZYKI OBCE** **Podręcznik metodyki operacyjnej**

konsultacja merytoryczna

dr Anna Pado

Koordynator Merytoryczny Kompetencji Kluczowej w zakresie języków obcych

© *Copyright by* Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe
Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, Lublin 2009

Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, przedrukowywanie
i rozpowszechnianie całości lub fragmentów niniejszej pracy bez
zgody wydawcy zabronione.

Skład, łamanie i projekt okładki: Marek Szczodrak

Printed in Poland
Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe
Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji
20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9
tel.(0 81) 749 17 77, fax (0 81) 749 32 13
www.wsei.lublin.pl

Wydrukowano w Polsce

Spis treści

1. WSTĘP	5
2. KSZTAŁTOWANIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W PROCESIE DYDAKTYCZNYM	7
2.1. Dlaczego kształtujemy kompetencje kluczowe	7
2.2. Rola nauczyciela i ucznia w procesie kształtującym kompetencje kluczowe	10
2.3. Aktywizowanie ucznia	11
2.4. Motywowanie ucznia	12
3. PLANOWANIE PRACY NAUCZYCIELA	15
3.1. Rodzaje planów pracy nauczyciela	15
3.2. Organizacyjne formy pracy z uczniem	30
3.3. Zasady nauczania	33
3.4. Środki dydaktyczne	36
4. METODY KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W REALIZACJI TREŚCI PROGRAMOWYCH JĘZYKÓW OBCYCH	37
4.1. METODY PODAJĄCE	38
4.1.1. Wykład informacyjny	39
4.1.2. Pogadanka	42
4.1.3. Opowiadanie	45
4.1.4. Anegdota	47
4.2. METODY PROBLEMOWE	48
4.2.1. Wykład problemowy	49
4.2.2. Wykład konwersatoryjny	52
4.2.3. Klasyczna metoda problemowa	54
4.2.4. Dyskusja dydaktyczna	57
4.2.4.1. Dyskusja, szczegółowa charakterystyka	58
4.2.4.2. Dyskusja związana z wykładem	63
4.2.4.3. Dyskusja „Burza mózgów”	66
4.2.5. Gry dydaktyczne	70
4.2.5.1. Gry symulacyjne	70
4.2.6. Inscenizacja	74
4.2.7. Drama	77
4.3. METODY PRAKTYCZNE	81
4.3.1. Ćwiczenia przedmiotowe	82
4.3.2. Metoda projektów	86
4.4. INNE METODY PRZYDATNE W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH	93
4.4.1. Mapa myśli	93
4.4.2. Mapa pojęciowa (wersja bis)	98
4.4.3. Wycieczka dydaktyczna	101
5. ZAKOŃCZENIE	105
6. BIBLIOGRAFIA	107
7. LINKI PRZYDATNE DLA NAUCZYCIELA JĘZYKÓW OBCYCH	109

1. WSTĘP

Idea opracowania podręcznika metodyki operacyjnej kształtowania Kompetencji Kluczowych w zakresie języków obcych

Istnieje wiele teorii dotyczących nauczania, motywowania i aktywizowania uczniów. Analizując różne propozycje można powiedzieć, że już wszystko zostało napisane. Tak naprawdę, nie ma łatwych recept na dobre nauczanie, które dałyby się zastosować we wszystkich sytuacjach. Każdy nauczyciel jest twórcą własnego planu pracy w ramach cyklu kształcenia, roku, semestru, jednostki metodycznej czy lekcji. Konieczne jest zatem interpretowanie i stosowanie wszelkich wytycznych adekwatnie do własnych osądów.

W naszej pozycji proponujemy zwrócić uwagę na kształtowanie kompetencji kluczowych, uniwersalnych zgodnie z tendencjami kształcenia we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

Na podkreślenie zasługuje wyartykułowanie możliwości kształtowania kluczowych kompetencji podczas pracy zgodnie z założeniami poszczególnych metod nauczania.

W opisie metod podajemy ogólne zagadnienia dotyczące kształtowania Kompetencji Kluczowych. Dotyczą one zarówno umiejętności, wiedzy i postaw w zakresie języków obcych jak również innych kompetencji kluczowych, które są kształtowane w trakcie pracy z uczniami. Każdy nauczyciel planujący kolejne jednostki dydaktyczne powinien uszczegółowić ten zakres, gdyż kształtowana wiedza, umiejętności i postawy będą wynikały ze szczegółowych celów kształcenia.

Przekazujemy Państwu zbiór podstawowych wytycznych dotyczących planowania, organizowania i realizacji procesu dydaktycznego. Nasze propozycje uzupełniają i rozszerzają zagadnienia przedstawiane w Państwa autorskich programach nauczania. Zgodnie z założeniami Projektu główny nacisk został położony na wskazania jak kształtować Kompetencje Kluczowe.

Nauczanie powinno być tak zorganizowane, aby uczniowie mogli aktywnie uczestniczyć w procesie opanowywania wiedzy i kompetencji.

Niniejszy podręcznik zawiera wiele propozycji metod pozwalających aktywizować ucznia w trakcie procesu dydaktycznego. Opisane metody można dowolnie modyfikować zgodnie z własnymi preferencjami, możliwościami szkoły i umiejętnościami uczniów. Pozwoli to każdemu nauczycielowi na refleksyjne i kreatywne planowanie i realizowanie procesu dydaktycznego.

2. KSZTAŁTOWANIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W PROCESIE DYDAKTYCZNYM

2.1. Dlaczego kształtujemy kompetencje kluczowe

Potrzeby współczesnego rynku pracy i wymagania gospodarki opartej na wiedzy wyznaczają określone oczekiwania wobec ludzi młodych kończących edukację, jak też wszystkich pracujących i poszukujących pracy. Pozyskanie pracy przez młodzież wymaga zdobycia kwalifikacji zawodowych oraz rozwijania własnych kompetencji. Młodzież powinna czas nauki przeznaczyć na intensywne kształcenie i rozwój kompetencji zawodowych i osobistych. Próby ustalenia podstawowych atrybutów efektywnego funkcjonowania w życiu politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym podejmowane są zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. W centrum zainteresowania osób podejmujących te próby znajduje się relacja zachodząca pomiędzy edukacją szkolną i gospodarką. W procesie edukacyjnym wiedza, kompetencje i zdobyte kwalifikacje powinny w większym stopniu być powiązane z oczekiwaniami pracodawców i mieć konkretne zastosowanie.

W trakcie kształcenia młodzieży nauczyciele powinni zwracać szczególną uwagę na możliwość konkretnego odniesienia wiedzy i kompetencji do praktyki i wykorzystania jej w realnych zadaniach zawodowych.

Europejska Strategia Zatrudnienia zakłada rozwój dobrze wykształconej, wykwalifikowanej kadry, która w wyniku mobilności zawodowej i geograficznej jest w stanie łatwo dostosowywać się do przemian gospodarczych.

Nabywając wiedzę i umiejętności, które składają się na wartościowe kompetencje stymulujemy postęp gospodarczy i techniczny oraz czerpiemy osobistą satysfakcję z rezultatów naszych poczynań. Doskonalenie kwalifikacji pracowników w kontekście rozwoju gospodarki opartej na wiedzy jest procesem ciągłym zapoczątkowanym edukacją szkolną. Każdemu człowiekowi niezbędna jest wiedza, umiejętności i postawy pozwalające na funkcjonowanie w życiu politycznym, gospodarczym i społecznym na szczeblu krajowym i międzynarodowym czyli określone kompetencje.

Kompetencja to umiejętność wyższego rzędu będąca skutkiem osiągnięciem przez ćwiczenie umiejętności i nabywanie doświadczeń, podbudowanych przekonaniem, pewnością opartą na refleksji, dlatego trzeba postąpić w określony sposób w określonej sytuacji. Kompetencje oznaczają udowodnioną zdolność stosowania wiedzy, umiejętności i zdolności osobistych, społecznych lub metodologicznych okazywaną w pracy lub nauce oraz w karierze zawodowej i osobistej. W europejskich ramach kwalifikacji kompetencje określane są w kategoriach odpowiedzialności i autonomii.

Kwalifikacja oznacza formalny wynik procesu oceny i walidacji uzyskany w sytuacji, w której właściwy organ stwierdza, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z określonymi standardami.

Kwalifikacje zawodowe to układ umiejętności, wiadomości i cech psychofizycznych niezbędnych do wykonywania zestawu zadań zawodowych.

Na kwalifikacje zawodowe składają się:

- **kwalifikacje ponadzawodowe** to kwalifikacje kluczowe oraz umiejętności, wiadomości i cechy psychofizyczne niezbędne do wykonywania zadań zawodowych,

- **kwalfikacje ogólnozawodwe** to umiejętności, wiadomości i cechy psychofizyczne niezbędne do wykonywania zadań zawodowych w danym zawodzie,
- **kwalfikacje podstawowe dla zawodu** to umiejętności, wiadomości i cechy psychofizyczne niezbędne do wykonywania zadań zawodowych wchodzących w skład zakresów pracy w danym zawodzie,
- **kwalfikacje specjalistyczne** to umiejętności, wiadomości i cechy psychofizyczne niezbędne do wykonywania zadań wyspecjalizowanych lub nietypowych w zawodzie.

Postępująca globalizacja wymaga od każdego obywatela szerokiego wachlarza umiejętności pozwalających na łatwe przystosowanie się do szybko zmieniającego się świata, w którym zachodzą liczne wzajemne powiązania.

Ustawiczną aktualizację wiedzy i umiejętności, pozwalającą dotrzymać kroku szybkiemu rozwojowi cywilizacji umożliwiają **Kompetencje Kluczowe**.

Kompetencje kluczowe to zestaw najważniejszych kompetencji, bez których nie można kształtować kompetencji pozostałych. Każdemu niezbędne są uniwersalne umiejętności - składowe Kompetencje Kluczowych.

Kompetencje Kluczowe powinny:

- odpowiadać potrzebom całej społeczności,
- być w zgodzie z przyjętymi przez społeczeństwo wartościami i prawami etyki, gospodarki i kultury,
- przygotowywać obywateli do pełnienia zróżnicowanych ról w życiu.

Edukacja ma więc do odegrania zasadniczą rolę, polegającą na zapewnieniu uczącym się:

- nabycie Kompetencji Kluczowych, koniecznych do elastycznego funkcjonowania w zmieniającej się rzeczywistości,
- równego dostępu do wiedzy,
- warunków odpowiadających ich zróżnicowanym potrzebom.

Główne cele edukacji europejskiej to:

1. Określenie i zdefiniowanie kompetencji kluczowych koniecznych do osobistej samorealizacji, bycia aktywnym obywatelem i uzyskania szans na zatrudnienie w społeczeństwie wiedzy.
2. Wspieranie działań państw członkowskich zmierzających do zapewnienia młodym ludziom, po zakończeniu kształcenia i szkoleń, kompetencji kluczowych w stopniu przygotowującym ich do dorosłego życia i stanowiącym podstawę dla dalszej nauki i życia zawodowego oraz zapewnienia dorosłym możliwości rozwijania i aktualizowania ich kompetencji kluczowych w ciągu całego życia.
3. Dostarczenie twórcom polityki, instytucjom edukacyjnym, pracodawcom oraz osobom uczącym się informacji ułatwiających starania na rzecz osiągnięcia wspólnie uzgodnionych celów na szczeblu krajowym i europejskim.
4. Określenie ram dalszego działania na poziomie Unii Europejskiej w zakresie wspólnotowych programów edukacji i szkolenia.

Kompetencje zdefiniowane w zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia. W ramach zalecenia ustanowiono osiem następujących kompetencji kluczowych.

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym.
2. **Porozumiewanie się w językach obcych.**

Porozumiewanie się w językach obcych opiera się na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Porozumiewanie się w językach obcych wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych.

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

Kompetencja porozumiewania się w obcych językach **wymaga znajomości** słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków.

Na niezbędne **umiejętności** w zakresie komunikacji w językach obcych składa się zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisania tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. Osoby powinny także być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie.

pozytywna **postawa** obejmuje świadomość różnorodności kulturowej, a także zainteresowanie i ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej.

3. Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne.
4. Kompetencje informatyczne.
5. Umiejętność uczenia się
6. Kompetencje społeczne i obywatelskie.
7. Inicjatywność i przedsiębiorczość.
8. Świadomość i ekspresja kulturalna.

Wszystkie kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do udanego życia w społeczeństwie wiedzy.

Nadrzędnym celem edukacji szkolnej w każdym kraju jest przygotowanie uczniów do efektywnego funkcjonowania w rzeczywistości pozaszkolnej. Należy pamiętać, że kształtowanie kompetencji odbywa się na trzech poziomach:

Poziom 1

Wybór i zastosowanie niezbędnej wiedzy i umiejętności w danym obszarze - *potrafię, zatem robię to.*

Poziom 2

Rozpoznanie zadań, jakie należy przedsięwziąć i korzystanie z wiedzy i umiejętności, niezbędnych do ich wykonania w celu osiągnięcia określonych wyników - *nie potrafię, więc muszę stwierdzić, co trzeba wiedzieć, abym to zrobił.*

Poziom 3

Refleksyjna i krytyczna ocena efektywności procedur stwierdzenia i wydajności procesów przedsięwziętych w celu wykonania zadań i osiągnięcia wyników - *zrobiłem, zatem muszę ocenić, jak to zrobiłem.*

2.2. Rola nauczyciela i ucznia w procesie kształtującym kompetencje kluczowe

W nauczaniu ciągle poszukuje się odpowiedzi na pytania:

1. Ile uwagi należy poświęcić kształtowaniu kompetencji przedmiotowych, międzyprzedmiotowych i kluczowych?
2. Czy kompetencje można nauczyć, czy sami uczący się nabywają je łącząc postawy z wiedzą i umiejętnościami nabytymi w szkole?
3. Czy umiejętności międzyprzedmiotowe powinno kształtować się na oddzielnych przedmiotach?
4. Czy wiedza przedmiotowa może być środkiem kształtowania kompetencji kluczowych?
5. Które metody są najbardziej efektywne w kształtowaniu kompetencji kluczowych?

W świetle przedstawionego zestawu problemów podstawowym zadaniem nauczycieli jest przygotowanie uczniów do następujących działań:

- ustawicznego zdobywania nowej wiedzy i umiejętności,
- samodzielnego korzystania z zasobów informacyjnych,
- współpracy z innymi,
- rozwiązywania problemów,

Kształtowanie kompetencji kluczowych odbywa się w trakcie realizacji treści programowych różnych przedmiotów. Szkoła i nauczyciel mają zapewnić wszechstronny rozwój ucznia poprzez organizowanie optymalnego środowiska uczenia się dostosowanego do jego potrzeb i możliwości. Aby spełnić te warunki, nauczyciele powinni tworzyć jak najwięcej sytuacji mobilizujących uczniów do samodzielnego działania i wyzwalających ich aktywność. Zaleca się aby nauczyciel odchodził od swojej dotychczasowej roli nauczyciela – eksperta, w kierunku nauczyciela:

doradcy – który jest do dyspozycji, gdy uczniowie mają problem z rozwiązaniem trudnego zadania lub gdy czegoś nie rozumieją, a także wtedy, gdy są niepewni,

animatora – który inicjuje metody uczenia się, przedstawia cele uczenia się i przygotowuje uczniom materiały do pracy,

obserwatora i słuchacza – który obserwuje uczniów przy pracy i dzieli się z nimi swoimi spostrzeżeniami,

uczestnika procesu dydaktycznego - który jest gotowy modyfikować przygotowaną wcześniej lekcję w zależności od sytuacji w klasie.

Można wyróżniać sześć sposobów pracy nauczyciela z uczniami:

1. Mówienie do uczących - informowanie uczących się.
2. Rozmowa z uczącymi się – konwersacja.
3. Doprowadzenie do sytuacji, aby uczący się rozmawiali między sobą - praca uczących się w grupach.
4. Demonstrowanie czynności i naśladowanie tej czynności przez uczących się z równoczesną kontrolą jej wykonania.
5. Ukierunkowanie i kontrola pracy uczących się – konsultacja.
6. Praktyczne wdrażanie zdobytej innymi metodami wiedzy - zastosowanie teorii do praktycznego działania.

Podsumowując można stwierdzić, że kompetencje kluczowe zwiększają skuteczność uczenia się i nauczania, samodzielność i kreatywność, skuteczność działań człowieka jako członka różnych grup, kompetencje pracownika, atrakcyjność pracownika dla pracodawcy.

Wykształcenie młodego człowieka zgodnie z powyższymi zaleceniami i oczekiwaniami pracodawców jest możliwe jeśli od najmłodszych lat będą kształtowane jego umiejętności, postawy i pogłębiany

jego zasób wiedzy. Umożliwi to dobrze zorganizowany proces nauczania/uczenia się, w trakcie którego uczniowie będą mogli aktywnie uczestniczyć w poznawaniu nowej wiedzy i umiejętnym jej wykorzystywaniu w praktyce. Tylko wiele ćwiczeń pozwoli przygotować młodego człowieka do funkcjonowania w społeczeństwie, w gospodarce opartej na wiedzy i ustawicznie się doskonalić. W związku z tym dla osiągnięcia celów określonych przez kompetencje kluczowe konieczne jest aktywizowanie uczniów w procesie kształcenia. Pozwoli to na przygotowanie przyszłego pracownika do samodzielnego rozwiązywania problemów zawodowych. Będzie to możliwe dzięki stosowaniu różnorodnych form i metod pracy.

Zgodnie z greckim źródłosłowem, metoda to droga do celu, sposób nauczania języka.

W nauczaniu języków obcych metodę nauczania definiuje się jako zespół zasad i technik nauczania. Jej rezultatem ma być rozumienie natury języka i jego budowy w kontraście do języka ojczystego uczniów, jego funkcjonowania w aktach komunikacji oraz procesów jego przyswajania. Jest determinowana psychosocjalną strukturą uczących się oraz warunkami i celami nauczania.

2.3. Aktywizowanie ucznia

Aktywizacja obejmuje całokształt działań nauczyciela złożonych z takich zabiegów metodycznych, które wywołują u uczniów aktywność, gdy jej oni jeszcze nie przejawiają bądź przekształcają ją w aktywność o większym ładunku samodzielności.

Aktywizujące nauczanie ma wiele zalet:

- angażuje różne zmysły ucznia, co pozwala na lepsze zrozumienie i zapamiętanie nauczanych treści,
- wprowadza demokratyczne zasady,
- uczy przez uczestnictwo w działaniu,
- tworzy dobre relacje,
- ćwiczy umiejętność pracy zespołowej,
- prowadzi do wzmocnienia efektów dzięki pracy w grupie,
- uczy kreatywnego myślenia,
- prowadzi do twórczych rozwiązań,
- nauczyciel staje się przewodnikiem uczniów.

Nauczanie to będzie efektywne gdy zapewni uczącemu się:

- poczucie bezpieczeństwa,
- poczucie sensu tego co robi,
- rozumienie związku własnej pracy z uzyskanymi efektami.

Rozwijanie kompetencji kluczowych poprzez aktywizujące nauczanie kształtuje człowieka w pełni aktywnego, czyli takiego, który korzysta ze wszystkich swoich zasobów i zasobów innych ludzi, z którymi współpracuje.

Dla uzyskania celów określonych przez kompetencje kluczowe konieczne jest stosowanie metod aktywizujących.

2.4. Motywowanie ucznia

Motywacja – stan gotowości człowieka do podjęcia określonego działania, to wzbudzony potrzebą zespół procesów psychicznych i fizjologicznych określający podłoże zachowań i ich zmian. Motywacja to, to co wywołuje, ukierunkowuje i podtrzymuje zachowania ludzi.

Motywacja jest najważniejszym czynnikiem sprzyjającym efektywnemu uczeniu się.

Wyróżniamy motywację wewnętrzną i zewnętrzną.

O motywacji wewnętrznej mówimy wtedy, gdy człowiek dąży do zaspokojenia swoich potrzeb. Motywacja wewnętrzna pobudza do działania, które ma wartość samo w sobie. Jej przykładem jest zainteresowanie lub zamiłowanie do czegoś. Wiąże się z następującymi emocjami:

- przyjemnością czerpaną z nauki,
- większą ciekawością świata,
- niższym poziomem lęku przed szkołą,
- tendencją do głębszego przetwarzania informacji,
- lepszymi osiągnięciami w nauce.

Ponadto człowiek wewnętrznie motywowany jest skłonny do podejmowania zadań stanowiących dla niego wyzwanie.

Motywacja zewnętrzna polega na wzbudzaniu potrzeb przez stosowanie kar i nagród. Stwarza ochotę do działań, które są w jakiś sposób nagradzane lub pozwalają uniknąć kary. W szkole takiej motywacji sprzyja system nagród i kar oraz cały zbiór przepisów regulujących tok nauki. Motywacja zewnętrzna wywołuje u uczącego się wiele niepożądanych konsekwencji, np.:

- uczenie się bez zwracania większej uwagi na przydatność przyswajanych treści,
- braki przyjemności z uczenia się,
- preferowanie zadań o niskim poziomie trudności, aby poradzić sobie z nimi bez zbytecznego wysiłku,
- skupienie uwagi na zdobywaniu konkretnych ocen i na celu do którego zmierza np.: uzyskanie nagrody, uniknięcie kary.

Nauczyciel powinien zdawać sobie sprawę, że uczniom mogą przyświecać różne motywy uczenia się, np.:

- uczenie się dla uczenia,
- uczenie się w celach korzyści osobistych,
- uczenie się ze względu na utożsamianie się z grupą,
- pragnienie osiągnięcia powodzenia i uniknięcia niepowodzenia,
- uczenie się ze względu na nacisk i przymus,
- poczucie obowiązku,
- praktyczne cele życiowe,
- uczenie się ze względu na potrzebę społeczną.

Motywacja do nauki wiąże się z celem, jaki stawia sobie uczeń w uczeniu się.

W przypadku motywacji wewnętrznej tym celem jest przede wszystkim zwiększenie swoich kompetencji. Dążenie do zwiększenia swoich kompetencji przejawia się w szukaniu zadań, intelektualnych wyzwań, wytrwałości przy wykonywaniu zadań i analizowaniu własnych umiejętności.

W przypadku zaś motywacji zewnętrznej celem jest uzyskanie pozytywnej lub uniknięcie negatywnej oceny swoich kompetencji. Dążenie do uzyskania pozytywnej oceny swoich kompetencji przejawia się unikaniem porażek, brakiem wytrwałości podczas wykonywania zadań, niewykorzystywaniem swoich możliwości i niepewnością, skłonnością do lęków i negatywnego postrzegania samego siebie oraz przypisywaniem popełnianych błędów brakowi zdolności.

W nauczaniu języków obcych motywację determinuje zestaw następujących czynników: nauczyciel, warunki zewnętrzne, w których realizowany jest proces nauczania, użyte materiały, rodzaje ćwiczeń, indywidualne motywy i nastawienie uczniów oraz ich cechy jako grupy. Każdy z wymienionych czynników ma wpływ na inne czynniki, które mogą motywować lub demotywowwać uczącego się. Jako przykład może posłużyć brak zainteresowani przedmiotem spowodowany mało interesującymi ćwiczeniami lub niewłaściwymi relacjami nauczyciela z uczniem.

Prawidłowe motywowanie uczniów jest sztuką, którą nauczyciel powinien rozwijać

i doskonalić. Praktyka szkolna pokazuje, iż uczniowie uczą się mechanicznie wówczas, gdy nie znają celu i przeznaczenia wiedzy, gdy powątpiewają w jej wartość oraz zastosowanie w życiu. Uczeń, który nie otrzymał odpowiedzi na nurtujące go pytania typu: „Po co ja się tego uczę?”, „Gdzie będę mógł wykorzystać zdobyte wiadomości? „, zapoznaje się z nimi tylko powierzchownie, pamięta je krótko, i nie jest w stanie ich zastosować, a nawet odtworzyć.

Należy działać w dwóch płaszczyznach:

1. Uświadamić uczniom cele uczenia się oraz kształtować właściwą motywację.
2. Wnikliwie obserwować uczniów, poznać ich zainteresowania oraz mieć wycucie tego, czego oczekuje każdy z nich. Prawidłowo sterować procesem uczenia się, kształtowania umiejętności i przyzwyczajzeń.

Motywowaniu ucznia sprzyja wykorzystanie w procesie kształcenia metod aktywizujących.

3. PLANOWANIE PRACY NAUCZYCIELA

3.1. Rodzaje planów pracy nauczyciela

Planowanie jest warunkiem koniecznym do osiągnięcia skutecznych wyników w procesie dydaktycznym. Chroni nauczyciela od chaotycznego i przypadkowego działania. Planowanie pozwala na działania uporządkowane, które można ocenić w aspekcie określonych celów. Planowe działania nauczyciela wdrażają uczniów do planowania, analizowania i oceniania własnej pracy. Jest wyjściem do szczegółowego przygotowania przez nauczyciela poszczególnych jednostek metodycznych czy lekcyjnych. Planowanie pracy nauczyciela jest opisem zamierzonych działań, obejmujących wyszczególnienie zadań jakie mają być wykonane w ustalonych terminach przez osoby uczestniczące w procesie edukacyjnym. Wykonywanie zadań odbywa się zgodnie z obowiązującymi zasadami, według określonych metod z wykorzystaniem niezbędnych środków. W planie powinny również zostać określone sposoby kontroli i oceny rezultatów działań. Najczęściej stosuje się trzy rodzaje planowania pracy nauczyciela:

- kierunkowe - obejmujące planowanie roczne lub semestralne,
- wynikowe - obejmujące dział/większą jednostkę tematyczną,
- metodyczne - dotyczące konkretnej jednostki metodycznej lub lekcyjnej.

Nauczyciel powinien zapoznać się i rozplanować realizację programu języka obcego zgodnie do planu nauczania i planu pracy szkoły. Orientacyjna liczba godzin przypadająca na poszczególne obszary tematyczne jest określona w programie nauczania.

I. Plan całego etapu kształcenia

Lp.	Klasa	Liczba godzin	Działy programowe/ Obszary tematyczne	Czas realizacji	Potrzebne środki	Uwagi
	I					
	II					
	III					
	IV					

II. Plan roczny lub semestralny (rozkład materiału, plan dydaktyczny)

Lp.	Dział programowy/ Obszar tematyczny	Czas realizacji	Tematyka w poszczególnych działach programowych	Potrzebne środki	Uwagi

Poniżej przedstawiamy propozycje sposobu opracowania rocznego lub semestralnego planu pracy nauczyciela. Główne miejsce przyznajemy planowaniu pracy ukierunkowanemu na kształtowanie Kompetencji Kluczowych:

<i>Lp.</i>	<i>Cele wynikające z KK</i>	<i>Treści (przykładowe)</i>	<i>Formy i metody (przykładowe propozycje)</i>	<i>Środki (adekwatne do stosowanych metod)</i>	<i>Uwagi</i>
1.	Rozumienie komunikatów słownych	Słownictwo dotyczące życia codziennego. Nabywanie umiejętności językowych poprzez kontakt z autentycznymi wypowiedziami ustnymi.	Indywidualna, grupowa i zespołowa. Pogadanka, ćwiczenia, dyskusje, drama, gry dydaktyczne, symulacje.	Pytania do pogadanki, opisy ćwiczeń, scenariusze do dramy i gier dydaktycznych, nagrania tekstów, filmy, teksty drukowane, urządzenia multimedialne.	
2.	Inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy	Rozwijanie sprawności rozumienia i mówienia.	Indywidualna, grupowa i zespołowa. Pogadanka, ćwiczenia, dyskusje, gry dydaktyczne symulacje,	Pytania do pogadanki, opisy ćwiczeń, scenariusze do dramy i gier dydaktycznych, nagrania tekstów, filmy.	
3.	Czytanie i rozumienie tekstów pisanych	Rozwijanie sprawności czytania. Nabywanie umiejętności językowych poprzez kontakt z autentycznymi wypowiedziami pisemnymi.	Indywidualna, grupowa i zespołowa. Ćwiczenia, dyskusje, klasa układanka, inscenizacja.	Opisy ćwiczeń, zestawy zagadnień do dyskusji, test do pracy metodą „klasa układanka”, scenariusz inscenizacji, teksty drukowane, urządzenia multimedialne.	
4.	Pisanie tekstów	Rozwijanie sprawności pisania. Poznanie struktury różnych wypowiedzi pisemnych; argumentowanie tez; kompozycja poszczególnych części wypowiedzi pisemnej.	Indywidualna, grupowa i zespołowa. Ćwiczenia,	Opisy ćwiczeń, komputery, tablica interaktywna.	
5.	Uwzględnianie w posługiwaniu się językiem obcym kultury danego kraju	Ogólne wiadomości kulturowo-cywilizacyjne na temat kraju/obszaru języka nauczanego.	Indywidualna, grupowa i zespołowa. Ćwiczenia, dyskusje, metoda projektów, metoda tekstu przewodniego, mapa pojęciowa.	Opisy ćwiczeń, zestawy zagadnień do dyskusji, kartki do tworzenia mapy pojęciowej, arkusze papieru do sporządzania mapy pojęciowej, ramowy plan projektu i instrukcje do projektów, pytania prowadzące do tekstu przewodniego, filmy, mapy, albumy, urządzenia multimedialne.	

Propozycja sposobu opracowania rocznego lub semestralnego planu pracy nauczyciela, w którym punktem wyjścia jest podstawa programowa i program nauczania. Uwzględniamy również, zgodnie z założeniami projektu, kompetencje kluczowe.

Lp.	Zagadnienia programowe/ treści nauczania	Kompetencje Kluczowe	Cele ogólne	Cele szczegółowe	Formy i metody pracy	Środki dydaktyczne	Uwagi
1.	Słownictwo dotyczące życia codziennego. Nabywanie umiejętności językowych poprzez kontakt z autentycznymi wypowiedziami ustnymi.	Rozumienie komunikatów słownych. Uwzględnianie w posługiwaniu się językiem obcym kultury danego kraju. Czytanie i rozumienie tekstów. Inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy	Osiągnięcie umiejętności językowych na poziomie zaawansowanym zapewniających swobodne posługiwanie się nimi.	Po zajęciach uczeń potrafi: Zrozumieć sens wypowiedzi osób posługujących się językiem jako macierzystym w różnych sytuacjach. Zrozumieć główne myśli w jasnej wypowiedzi na tematy typowe dla domu, szkoły, czasu wolnego itp., Zrozumieć główne wątki programów radiowych i telewizyjnych.	Praca indywidualna, w grupach i z całym zespołem. Proponowane metody: wykład, pogadanka, ćwiczenia, dyskusje.	Scenariusz wykładu prezentacja multimedialna lub foliogramy ilustrujące wykład, zestaw pytań do pogadanki, zestawy ćwiczeń z instrukcjami, zestawy zagadnień do dyskusji, nagrania tekstów, filmy, teksty drukowane, urządzenia multimedialne.	

III. Planowanie wynikowe

„Planowanie wynikowe jest kluczowe dla współczesnej dydaktyki, gdyż przeciwdziała nadmiernej fantazji, hasłom bez pokrycia, pozorowaniu wysokiego poziomu pracy, a także - gdy jest poprawne i systematycznie stosowane - różnym postaciom materializmu dydaktycznego.” (B.Niemierko)

Planowanie wynikowe polega na określeniu i ustopniowaniu (hierarchizacji) wymagań programowych, według których nauczyciel planuje zajęcia oraz ocenia osiągnięcia uczniów i skuteczność własnej pracy. Planowanie wynikowe jest częścią trzyletowego planowania pracy nauczyciela i obejmuje:

- część programu,
- dział programowy,
- dużą jednostkę tematyczną,
- jednostkę modułową.

Plan wynikowy to plan zawierający zróżnicowane wymagania programowe.

Wymagania są formułowane jako opisy opanowanych **czynności**, podobnie jak cele operacyjne, ale są nasycone odpowiednim materiałem kształcenia oraz są ustopniowane. Są wykazem niezbędnych osiągnięć ucznia. Gdy posługujemy się wielostopniową skalą ocen, wykaz ten musi być hierarchiczny, tak by było wiadomo, jakie elementy treści nauczania powinny być opanowane na każdy pozytywny stopień szkolny.

Formułowanie wymagań edukacyjnych należy poprzedzić rzetelną diagnozą podstawowych kompetencji uczniów „na wejściu” oraz uwarunkowań uczenia się i motywacji. Na początku należy formułować dwa poziomy wymagania – wymagania podstawowe i ponadpodstawowe:

1. Wymagania podstawowe – opisujące umiejętności i wiadomości uczniów niezbędne do dalszego zdobywania wiedzy.

2. Wymagania pełne (ponadpodstawowe) – opisujące umiejętności i wiadomości ważne dla rozwijania szczególnych zainteresowań i pogłębiania wiedzy.

- Wymagania programowe warto formułować etapami – działami, częściami – tak, aby były elastyczne i na bieżąco modyfikowane. Z ogólnymi wymaganiami należy zapoznać uczniów i rodziców na początku roku szkolnego a ze szczegółowymi przed rozpoczęciem realizacji części programu, działu programowego, dużej jednostki tematycznej bądź jednostki modułowej. Nauczyciel powinien nauczać (kształtować umiejętności) według ustopniowanych wymagań programowych, wyraźnie akcentując wymagania podstawowe w toku zajęć, w notatkach z zajęć, w zadaniach domowych. W ocenianiu osiągnięć uczniów należy powiązać stopnie szkolne z poziomami wymagań. W analizach osiągnięć uczniów (indywidualnych i zbiorowych) bardziej akcentować opanowane poziomy wymagań niż stopnie szkolne. Należy uczynić wymagania edukacyjne podstawą samokształcenia, samooceny i samorozwoju ucznia.

Umiejętności niezbędne do opracowania planu wynikowego:

- operacjonalizacja celów kształcenia,
- posługiwanie się kryteriami wymagań.

Kryteria wymagań

KRYTERIA	WYMAGANIA PODSTAWOWE	WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE
	Wiadomości i umiejętności	Wiadomości i umiejętności
PRZYSTĘPNOŚĆ	Bardzo łatwe, łatwe	Trudne i bardzo trudne
UŻYTECZNOŚĆ	Praktyczne, przydatne życiowo	Teoretyczne, mniej przydatne życiowo, naukowe
NIEZBĘDNOŚĆ WEWNĄTRZPRZEDMIOTOWA	Niezbędne w dalszej edukacji - bazowe	Rozszerzające podstawy przedmiotu
NIEZBĘDNOŚĆ MIĘDZYPRZEDMIOTOWA	Ułatwiający uczenie się innych przedmiotów - interdyscyplinarne	Pogłębiający interdyscyplinarność lub swoistość
NIEZAWODNOŚĆ	Pewne, sprawdzone, wdrożone w praktyce	Także hipotezy problematyczne

Plan wynikowy musi współgrać z takimi dokumentami jak: podstawa programowa, realizowany program nauczania wewnątrzszkolny system oceniania.

Propozycja planu wynikowego z języka angielskiego(fragment).

PLAN WYNIKOWY

Kompetencje kluczowe	Umiejętności z podstawy programowej	Dział tematyczny jednostka tematyczna	Wymagania programowe podstawowe	Wymagania programowe ponadpodstawowe	Metody pracy (metody i formy nauczania)
Zdolność rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie	Praktyczne posługiwanie się językiem na poziomie zaawansowanym. Ogólne rozumienie autentycznych przekazów słownych.	Podróżowanie	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwać różne środki transportu i zna następujące kolokacje: by bus/by car/by plane .../ on foot, • dyskutować o wadach i zaletach różnych środków transportu, • zrelacjonować perypetie z podróży, • zarezerwować miejsce w hotelu, restauracji, • kupić bilety na pociąg, samolot, • zrozumieć komunikaty na dworcu, lotnisku, • zapytać o drogę, • zredagować pocztówkę lub list z wakacji, podróży, • wyszukać interesujące go informacje z biuletynów i ulotek informacyjnych. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zareklamować cudzoziemcowi atrakcje turystyczne własnego regionu, kraju, • zredagować broszurę informacyjną na temat atrakcji turystycznych swojego regionu, • wyszukać potrzebne mu informacje na temat danego regionu, kurortu, hotelu itp. w różnych środkach przekazu tj. Internet, magazyny, książki, przewodniki turystyczne, • porównać kulturę i zwyczaje odwiedzanego regionu z kulturą własnego kraju 	<ul style="list-style-type: none"> • praca indywidualna, • praca w parach, • praca w grupach, • słuchanie relacji z podróży, • dyskusja, • burza mózgów (np. zalety i wady podróżowania pociągiem), • praca z materiałami autentycznymi (np. ulotki, broszury, magazyny podróżnicze), • projekt (np. sporządzenie plakatu o atrakcjach turystycznych danego regionu), • praca pisemna (np. redagowanie listu z wakacji do przyjaciela).

Plan wynikowy jest **indywidualnym** dokumentem nauczycielskim, jest zakotwiczony w realizowanym przez nauczyciela programie nauczania, uwzględnia specyfikę danej klasy szkolnej i jej dotychczasowe lub „startowe” osiągnięcia, a także możliwości i preferencje dydaktyczne nauczyciela. Dlatego należy w takim planie wskazać rok szkolny, którego dotyczy, oraz konkretną klasę, w której nauczyciel według tego planu będzie pracować.

Dobry, a przede wszystkim użyteczny plan wynikowy dla posługującego się nim nauczyciela powinien stać się fundamentem wszelkich działań związanych z diagnozowaniem, badaniem, mierzeniem bądź ewaluacją osiągnięć edukacyjnych ucznia, a więc z tym co powszechnie nazywamy ocenianiem.

Ponieważ plan wynikowy jest podrzędny w stosunku do innych dokumentów, takich jak podstawa programowa, program nauczania, wewnątrzszkolny oraz przedmiotowy system oceniania musi być zgodny z ich założeniami.

IV. Plany metodyczne (konspekty, scenariusze):

W literaturze proponowane są różne sposoby sporządzania planów operacyjnych w skali jednostki metodycznej i jednostki lekcyjnej. Najczęściej są to plany w formie konspektu lub scenariusza. W dydaktyce konspekt jest to pisemne podsumowanie przygotowania się nauczyciela do lekcji, czyli zbiór treści odnoszącej się do jednego konkretnego tematu z odpowiednim przypisaniem elementów metodycznych do poszczególnych fragmentów tych treści.

Konspekt w części wstępnej zawiera: temat i cele lekcji, wykaz metod nauczania i form organizacyjnych pracy uczniów oraz wykaz środków dydaktycznych.

W następnej części konspektu następuje dokładny opis przewidywanego przebiegu lekcji.

Stopień dokładności konspektu zależy głównie od tego, przez kogo i w jakim celu został sporządzony. We wszystkich konspektach, nawet najbardziej skrótowo ujętych, jednakowo dokładnie formułować należy temat lekcji i jej cele.

Poniżej przedstawiamy przykładowe propozycje struktury konspektów:

Przykład 1.

Konspekt lekcji – zarys lekcji zawierający najważniejsze dane:

- kontekst - jak ma się dana lekcja do celów edukacyjnych szkoły, przedmiotu nauczania, jakie są potrzeby uczniów, co już wiedzą, jakie umiejętności posiadają, na jakim są etapie rozwoju, jakie mają talenty, jaki styl uczenia preferują, jaką rolę będzie pełnił nauczyciel, liczebność grupy, potrzebny czas, sprzęt, materiały i elementy lekcji
- zarys przebiegu lekcji – plan tego co będziemy robili: treści, metody, działania uczniów, rola nauczyciela
 - propozycja ewaluacji – czyli znalezienie odpowiedzi przez nauczyciela jak sprawdzić czy uczniowie zrozumieli zagadnienie, czy potrafią posługiwać się nową wiedzą, jaki wpływ miała ta lekcja (jednostka metodyczna) na postawy uczniów i jakie mogą być wnioski do dalszej pracy z tymi uczniami (klasą).

Przykład 2.

Konspekt składa się z następujących elementów:

I. Część informacyjna

- Przedmiot nauczania
- Klasa
- Temat
- Cele zajęć (umiejętności wyjściowe uczniów)
- Środki dydaktyczne
- Formy organizacyjne
- Metody nauczania

II. Szczegółowy przebieg lekcji:

Lp.	Treść lekcji (etapy lekcji)	Czas (min)	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów	Formy i metody nauczania	Środki dydaktyczne	Postawy	Umiejętności kluczowe	Uwagi

Przykład 3.

Plan konspektu:

- Temat lekcji;
- Założone do zrealizowania cele;

- Porządek lekcji, na który składają się czynności przygotowawcze, podstawowe i końcowe;
- Wykaz środków dydaktycznych

Przykład 4.

Schemat konspektu „uniwersalnego”

1. Część ogólna lekcji (tzw. metryczka lekcji):

1. Data
2. Klasa
3. Przedmiot
4. Temat lekcji
5. Miejsce lekcji w jednostce metodycznej lub całym cyklu lekcji
6. Korelacja z innymi przedmiotami
7. Dział programu
8. Typ lekcji
9. Cele lekcji
10. Metody pracy nauczyciela
11. Organizacyjne formy pracy uczniów
12. Środki dydaktyczne zastosowane na lekcji
13. Literatura wykorzystana przez nauczyciela
14. Prowadzący lekcję

2. Część szczegółowa lekcji (przebieg lekcji):

Część lekcji i czas trwania	Ogniwa	Przebieg lekcji - czynności		Uwagi
		nauczyciela	uczniów	
I. Wstępna od - do				
II. Podstawowa od - do				
III. Końcowa od - do				

Przykład 5.

Konspekt przedstawiający strukturę lekcji kształtowania kompetencji kluczowych wg programu KREATOR

I. Zaangażowanie

Najbardziej aktywną osobą jest nauczyciel, który podejmuje następujące działania:

1. Tworzy ramy organizacyjne lekcji, zajęć (organizuje odpowiednio salę, dzieli uczniów na grupy, doprowadza do wyboru liderów grup, przydziela wstępne zadania poszczególnym grupom).
2. Przedstawia tematykę lekcji, zajęć.
3. Formułuje cele i zadania dla uczniów.
4. Wprowadza atmosferę sprzyjającą angażowaniu się uczniów w rozwiązywanie problemów. Przypomina zasady pracy w grupie.

II. Badanie

Nauczyciel jest słuchaczem i obserwatorem pracy uczniów, którzy odwołując się do doświadczeń, wiadomości i umiejętności samodzielnie analizują zadania oraz dyskutują, analizują, negocjują, stawiają hipotezy.

III. Przekształcanie

Nauczyciel pozostaje obserwatorem i słuchaczem a uczniowie są aktywnymi uczestnikami procesu, w trakcie którego następuje:

1. Porządkowanie wiedzy zdobytej w poprzednim etapie pracy.
2. Przedstawianie propozycji rozwiązań analizowanych problemów.
3. Pogłębianie rozumienia problemu.
4. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy.

Działania te sprzyjają kształtowaniu umiejętności współpracy w zespole oraz mobilizują uczniów do twórczego rozwiązywania problemów.

IV. Prezentacja

Nauczyciel jest słuchaczem, obserwatorem osobą kierującą, podsumowującą i oceniającą a uczniowie relacjonują wyniki swoich prac oraz porównują sposoby rozwiązań problemów przez poszczególne grupy.

V. Refleksja

Uczniowie wspierani przez nauczyciela:

1. Dokonują samooceny.
2. Wyznaczają kierunki dalszej pracy.
3. Określają możliwości i sposobów wykorzystania zdobytych doświadczeń.

Nauczyciel poddaje refleksyjnej analizie własne spojrzenie na zaplanowaną, zorganizowaną i przeprowadzoną lekcję próbując odpowiedzieć sobie na pytania:

1. Czego nauczyli się uczniowie?
2. Jak się tego nauczyli?
3. Czemu służyły zastosowane metody pracy?
4. Co zostało zrobione?
5. Dokąd doszedłem z uczniami?
6. Dokąd mogłem dojść, gdyby...?
7. Czy przestrzegane były zasady nauczania?

Przedstawione propozycje opracowywania konspektów mogą posłużyć nauczycielom do uporządkowanego zapisywania przygotowywania się do lekcji.

Przygotowanie do zajęć rozpoczynamy od analizy planu rocznego lub okresowego i wyłonienia konkretnej jednostki usytuowanej w planie dziennym.

Przygotowanie nauczyciela do zajęć składa się z następujących elementów:

1. przygotowania merytorycznego, zwanego przedmiotowym lub rzeczowym. Związane jest z treściami, które mają wypełnić lekcję. Znajomość treści przez nauczyciela powinna być głęboka i szersza niż ta wykorzystywana w trakcie lekcji, aby mógł swobodnie operować terminologią i przedstawiać ją z różnych punktów widzenia. Wyboru konkretnych zagadnień należy dokonywać tak, aby omawiane treści łączyły się z poprzednimi i nawiązywały do następnych. Należy również zadbać o wybór treści, które wg nauczyciela są niezbędne. W trakcie tego przygotowania nauczyciel określa, jakie treści, w jakim celu i w jakim porządku będzie realizował.
2. przygotowania metodycznego – określenia typu lekcji, doborze form i metod oraz odpowiednich środków dydaktycznych.
3. przygotowania organizacyjnego – przygotowanie miejsca pracy i środków dydaktycznych.

W edukacji oprócz konspektu spotykamy plan zajęć przedstawiony w formie scenariusza lekcji. **Scenariusz lekcji, zajęć** to szczegółowy opis tego, co robi i mówi nauczyciel, jakie interakcje mogą zachodzić w trakcie zajęć, jaki czas potrzebny jest na realizację poszczególnych działań nauczyciela i ucznia. Scenariusze lekcji są często porównywane do scenariusza sztuki filmowej lub teatralnej. Na podstawie scenariusza reżyser może nakręcić film, wyreżyserować sztukę teatralną, a nauczyciel w sytuacji szkolnej zrealizować lekcję. Ideą opracowywania scenariuszy jest stosowanie metod aktywizujących, które wymagają dokładnego określenia i zaplanowania szczegółowych działań.

Przykładowy scenariusz zajęć z wykorzystaniem ćwiczeń grupowych i pogadanki

Temat: Zasady pracy zespołowej

Czas trwania zajęć - 45 minut

Cel ogólny: Kształtowanie umiejętności pracy w zespole

Kompetencje kluczowe:

- **wiedza:** ogólne rozumienie zasad działania gospodarki i roli pracownika
- **umiejętność:** współpraca w zespole i komunikowanie się
- **postawy:** aktywność

Cele szczegółowe

Po zajęciach uczeń potrafi:

- wymieć przykłady pracy zespołowej;
- określić znaczenie współpracy członków zespołu;
- stosować podstawowe zasady pracy w zespole;
- wskazać zalety pracy grupowej;
- wskazać wady pracy grupowej;
- sporządzić umowę grupową;

Zasady nauczania

- Zasada świadomego i aktywnego udziału uczniów w procesie nauczania/uczenia się
- Zasada indywidualizacji i zespołowości
- Zasada związku teorii z praktyką
- Zasada trwałości zdobywanej wiedzy

Metody pracy

- pogadanka,
- ćwiczenia w grupach;

Formy organizacyjne

- Praca zespołowa i grupowa

Środki dydaktyczne

- Zestawy pytań do pogadanki wprowadzającej i podsumowującej;
- Instrukcje do ćwiczeń;
- Kartki z pytaniami do pracy w 4 osobowych grupach;
- Flipchart;
- Pisaki;

Przebieg zajęć:

1. Czynności organizacyjno-porządkowe;

2. Pogadanka wstępna:

Zestaw przykładowych pytań do pogadanki wstępnej;

1. Czy lubicie pracować samodzielnie, czy we współpracy z innymi, jak to uzasadnicie?
2. Czy potraficie podać przykłady pracy, która musi być wykonywana przez kilka współpracujących osób i jak nazywa się te współpracujące osoby?

3. Kiedy mamy do czynienia z zespołem, grupą, grupą społeczną?
4. Co oznacza pojęcie praca zespołowa?
5. Jak myślicie, czy na lekcjach warto pracować w grupach?:
6. Jakie warunki muszą być spełnione, aby praca w grupach prowadziła do osiągnięcia założonych celów?

3. Opracowanie podstawowych zasad pracy w zespole;

Ćwiczenie w grupach:

1. Podział zespołu na 4 osobowe grupy, poprzez losowanie kolorowych cukierków;
2. Każda grupa na kartkach A4 opracowuje odpowiedzi na dwa pytania:
 - Jakich zachowań koleżanek i kolegów w grupie oczekujecie?
 - Jakie zachowania nie powinny mieć miejsca?
3. Nauczyciel zapisuje na flipcharcie pytanie 1;
4. Spisywanie wspólnych ustaleń dotyczących odpowiedzi na zadane pytanie:
 - Nauczyciel lub wybrany uczeń zapisuje pod pytaniami na flipcharcie zgłaszane odpowiedzi przez poszczególne grupy;
 - Każdy zapis jest akceptowany przez cały zespół;
5. Nauczyciel zapisuje na flipcharcie pytanie 2;
 - Nauczyciel lub wybrany uczeń zapisuje pod pytaniami na flipcharcie zgłaszane odpowiedzi przez poszczególne grupy;
 - Każdy zapis jest akceptowany przez cały zespół;

Powstaje zapis zachowań akceptowanych i nieakceptowanych przez wszystkich uczniów;

Nauczyciel informuje, że ten zestaw zasad stanowi jednocześnie wypracowaną wspólnie **umowę grupową**.

4. Pogadanka podsumowująca:

Zestaw przykładowych pytań do pogadanki podsumowującej:

1. Jak myślicie, czy te założenia, które wypracowaliście są trudne do spełnienia?
2. Czy łatwo byłoby Wam przestrzegać takich zasad określonych przez nauczyciela?
3. Jakie znacie inne zasady pracy grup społecznych?
4. Jak uważacie, czy w formułowaniu umów dla grup powinni uczestniczyć sami zainteresowani?
5. Co gwarantuje umowa, której autorami są członkowie zespołu, którego ona dotyczy?

5. Podsumowanie zajęć.

6. Zawieszenie plakatów z zasadami pracy grupowej w widocznym miejscu lub zapisanie do zeszytów przedsiębiorczości.

Przykładowy konspekt do zajęć z języka angielskiego

Lekcja ta jest przykładem podejścia komunikacyjnego, w którym główny nacisk kładzie się na kształtowanie umiejętności językowych przydatnych do funkcjonowania w różnych sytuacjach. W tym przypadku jest to mówienie komplementów i konwencje tym rządzące. Lekcja jest zgodna z teorią rozwijania kompetencji kluczowych, którą w przypadku języków obcych jest właśnie zdolność bezproblemowej komunikacji w różnych sytuacjach życiowych. Konspekt może być zaadaptowany przez nauczycieli uczących innych języków do prowadzenia zajęć o podobnej tematyce

Temat lekcji:

Mówienie komplementów i reagowanie na nie

Poziom:

Intermediate (średniozaawansowany)

Czas trwania lekcji: 45 minut

Cel ogólny: Kształtowanie umiejętności komunikowania się w różnych sytuacjach.

Kompetencje kluczowe:

- rozumienie komunikatów słownych,
- wyrażanie myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie,
- inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy,
- świadomość różnorodności kulturowej,
- zainteresowanie komunikacją międzykulturową.

Cele szczegółowe:

Po zajęciach uczeń potrafił:

- powiedzieć komuś komplement,
- powiedzieć coś miłego o samym sobie,
- zareagować na otrzymany komplement,
- odpowiedzieć komplementem na komplement.

Słownictwo do opanowania czynnego:

I've heard good things about you.

X speaks highly of you.

If you don't mind my saying so, ...

I'll take that as a compliment.

I don't mean to brag but

I mean that as a compliment.

I'm not just saying that. I mean it.

... if I do say so myself.

Słownictwo do opanowania biernego:

You've outdone yourself this time

Brown and blue make a great combination.

What an incredible!

The blue in your tie matches your eyes perfectly.

You look like you've lost weight.

Metody, techniki pracy

1. Podejście komunikacyjne

- elementy metody audiolingualnej
- pogadanka
- burza mózgów
- słuchanie rozmowy
- powtarzanie chórem
- elementy dramy (odgrywanie rozmowy)
- ćwiczenia (wyodrębnianie struktur z tekstu, układanie własnego dialogu)

Formy organizacyjne

- praca w grupach
- praca w parach

Środki dydaktyczne:

- scenariusz dialogu (po jednym na grupę 3 os.) z usuniętymi interesującymi nas zdaniami - Martinez R. (2002) *Conversation Lessons*, str. 116,
- paski papieru ze zdaniami usuniętymi uprzednio z tekstu – po zestawie na grupę,
- CD z nagraniem dialogu,

- zdjęcie przedstawiające bohaterów dialogu pogrążonych w rozmowie,
- słowniki.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie tematu. Dialog z klasą.

Nauczyciel zwraca się do uczniów i stara się każdemu uczniowi powiedzieć komplement. Jeśli klasa jest zbyt liczna, nauczyciel ogranicza się do kilku uczniów. Komplementy mogą być szczerze i odnosić się do stroju, wyglądu, bądź zdolności ucznia lub też odrobinę humorystyczne dla stworzenia swobodnej atmosfery.

Następnie nauczyciel pyta klasę, czym były usłyszane zdania i zadaje następujące pytania:

- What is a compliment? (Co to jest komplement?)
- Why do people pay compliments? (Dlaczego ludzie mówią sobie komplementy?)
- Do you like receiving compliments? (Czy lubicie otrzymywać komplementy?)
- How do people usually react to compliments? (Jak ludzie zwykle reagują na otrzymany komplement?)
- When is an appropriate time to give a compliment? (Kiedy jest odpowiedni czas na mówienie komplementów?)
- When is it inappropriate to give a compliment? (Kiedy mówienie komplementów jest niestosowne?)

2. Praca z materiałem stymulującym. Burza mózgów.

Nauczyciel pokazuje uczniom zdjęcie trzech mężczyzn pogrążonych w rozmowie i informuje klasę, że za chwilę będą mogli posłuchać tej rozmowy. Wcześniej jednak klasa wiedząc, że mężczyźni ci mówią sobie komplementy i sugerując się zdjęciem, powinna podać kilka pomysłów na to, co mówią. Następuje krótka burza mózgów.

3. Rekonstrukcja tekstu. Ćwiczenie w grupach.

Uczniowie zostają podzieleni na 3-osobowe grupy. Każda grupa otrzymuje tekst konwersacji z lukami oraz zestaw usuniętych zdań.

Grupy rekonstruują tekst umieszczając zdania w odpowiednich miejscach.

4. Słuchanie nagrania.

Uczniowie sprawdzają poprawność wykonanego zadania poprzez uważne wysłuchanie nagrania CD.

5. Słuchanie i powtarzanie.

Nauczyciel ponownie odtwarza nagranie, zatrzymując je po krótkich sekwencjach, które klasa chóralnie powtarza.

6. Odgrywanie scenki.

Uczniowie w swoich grupach korzystając ze scenariusza dialogu odgrywają scenki kładąc szczególny nacisk na intonację i wymowę. Uczniowie odgrywają scenkę kilkakrotnie, wymieniając się rolami. Nauczyciel monitoruje ćwiczenie i poprawia ewentualne błędy w wymowie.

7. Wyszukiwanie wyrażenia w tekście. Praca w parach.

Uczniowie zostają podzieleni w pary – powinni pracować z nowymi osobami. Ich zadaniem jest uzupełnienie tabelki wyrażeniami z tekstu. Uczniowie porównują wyniki swojej pracy z sąsiednią grupą.

Giving a compliment (Dawanie komplementów)	Receiving a compliment (Otrzymywanie komplementu)	Returning a compliment (Odwzajemnianie komplementu)	Giving yourself a compliment (Mówienie komplementu samemu sobie)

8. Układanie dialogu. Praca w parach.

W istniejących już parach uczniowie zostają poproszeni i o stworzenie własnego dialogu z użyciem jak największej ilości fraz z tabelki. Nauczyciel monitoruje pracę uczniów i służy pomocą. W tym ćwiczeniu uczniowie mogą posługiwać się słownikami, które powinny być rozdane po jednym na parę.

9. Prezentacja scenek.

Uczniowie prezentują swoje scenki na forum klasy. Następnie odbywa się głosowanie nad wyborem najlepiej zaprezentowanej scenki.

10. Podsumowanie zajęć, ocena stopnia osiągnięcia przez uczniów założonych celów edukacyjnych.

Przykładowy konspekt do zajęć z języka rosyjskiego

Temat: Проблемы безработицы

Czas: 45 min.

Poziom znajomości języka obcego – podstawowy (klasa III technikum)

Cele lekcji:

- kształcenie umiejętności rozwiązywania problemów w twórczy sposób,
- kształcenie umiejętności mówienia na dany temat,
- podsumowanie wiadomości na temat prac, problemów bezrobocia

Cele operacyjne w zakresie:

Wiedzy:

- uczeń zna słownictwo związane z tematem bezrobocia,
- rozumie znaczenie nowych słów,

Umiejętności:

- uczeń potrafi rozwiązać postawiony problem dotyczący bezrobocia,
- umie zastosować słownictwo związane z pracą, sposobami aktywizacji bezrobotnych w wypowiedzi ustnej i pisemnej,
- rozumie wypowiedzi innych w języku rosyjskim.

Postaw:

- uczeń potrafi pracować w grupie,
- aktywnie uczestniczyć w lekcji,
- rozumie potrzebę walki z bezrobociem

Metody: komunikatywna, audiolingwalna, podejście kognitywne, praktyczna, problemowa

Techniki : metaplan, burza mózgów

Potrzebne materiały: arkusze szarego papieru (1 arkusz dla każdej grupy) lub tablice styropianowe, taśmę klejącą, klej lub szpilki, pinezki do przypinania, kartki prostokątne w trzech kolorach (5cm x 15cm), kilka kartek z kolorowego bloku rysunkowego, które można wyciąć w kształt chmury, elipsy itp., słownik

Przebieg lekcji

Czynności organizacyjne:

- sprawdzenie listy obecności,
- sprawdzenie pracy domowej,
- zapisanie tematu lekcji.

I. Zaangażowanie

- faza wstępna: nauczyciel przedstawia temat i mówi, że zajmiemy się problemami bezrobocia, spróbujemy znaleźć rozwiązanie tych problemów. Metodą „**burzy mózgów**” identyfikujemy problemy, uczniowie odpowiadają na pytanie: **Z jakimi problemami borykają się rodziny dotknięte bezrobociem?** Uczniowie nazywają problemy, nauczyciel lub uczeń zapisuje odpowiedź dużymi literami, flamastrami na kartce z bloku kolorowego:

Np.

- беда
- стресс
- работа по-чёрному
- банкротство
- нанимать на работу нелегалов
- вступить в конфликт с законом
- нарушение предписаний

Uczniowie odpowiadają na pytanie: **W jaki sposób można walczyć z bezrobociem?** (burza mózgów)

Np. pomoc organizacji charytatywnych, dodatkowe kursy, praca legalna, aktywne poszukiwanie pracy.

II. Badanie

– uczniowie ćwiczą wymowę zapisanych zwrotów. Wspólnie, krótko omawiamy zapisane problemy. Próba odpowiedzi, dlaczego te problemy występują, przyczyny. Ustne zebranie słownictwa potrzebnego w kolejnym ćwiczeniu.

III. Transformacja

1. Nauczyciel dzieli klasę na 5 – 6 osobowych grup. Każda grupa wybiera lidera.
2. Liderzy grup podchodzą do nauczyciela i losują problem zapisany wcześniej na kartce z kolorowego bloku.
3. Każda grupa otrzymuje szary papier lub styropian, taśmę szpilki, flamaster, kartki w trzech kolorach (5x15)
4. Nauczyciel przedstawia metodę jaką będą pracować uczniowie, wyjaśnia na czym polega metoda, pokazuje uczniom schemat:

Problem
Co należałoby zrobić, żeby...

Jak jest?	Jak być powinno?	Dlaczego nie jest tak jak być powinno?

Wnioski

5. Uczniowie przymocowują na górze strony wylosowaną kartę z problemem. Piszą zdanie, które kończą samodzielnie.

Что надо сделать чтобы...

6. Uczniowie pracują indywidualnie na czerwonych kartkach piszą krótkie odpowiedzi na pytanie pomocnicze „Jak jest?”. Na kartkach zielonych piszą krótkie odpowiedzi (najczęściej w formie równoważników zdań) na pytanie: Jak być powinno? Na kartkach żółtych piszą odpowiedzi na pytanie: Dlaczego nie jest tak jak być powinno?
7. Uczniowie przyklejają kartki z odpowiedziami pod pytaniami.
8. Uczniowie wspólnie czytają odpowiedzi, analizują je, wyciągają wnioski i zapisują je (wnioski redaguje wspólnie grupa).

IV. Prezentacja:

Liderzy grup prezentują opracowane plakaty.

V. Refleksja:

Uczniowie odpowiadają na pytania:

1. Co sprawiło Ci największą trudność przy wykonywaniu zadania?
 - a) bariera językowa,
 - b) nieznanostwo słownictwa,
 - c) niechęć do pracy,
 - d) inne – podaj jakie.
2. Co pomogło ci wykonać zadanie?
 - a) praca w grupie
 - b) zainteresowanie tematem,
 - c) ciekawa technika pracy
 - d) chęć otrzymania dobrej oceny
 - e) inne - podaj jakie

Praca domowa:

Wybierz jeden z problemów bezrobocia omówionych na lekcji i opisz jak się przedstawia w naszej gminie lub w naszym powiecie. Zidentyfikuj problem, podaj przyczyny, opisz jego wpływ na środowisko (Jak jest? Jak powinno być?) Zaproponuj rozwiązanie problemu, (Co należy zrobić?) Możesz pracować w parze. Możesz wykonać pracę w formie plakatu.

Efekt pracy na lekcji: Stworzenie przez grupę metaplanu na temat problemów bezrobocia. Utrwalenie i rozszerzenie słownictwa związanego z pracą, bezrobociem.

/Konspekt lekcji został opracowany wg schematu z programu KREATOR/

Analiza i refleksja nauczyciela po przeprowadzeniu lekcji, jednostki metodycznej, realizacji planu okresowego czy rocznego pozwala na bieżące korygowanie sposobu pracy i jest punktem wyjścia do planowania pracy na następny okres, rok etap.

3.2. Organizacyjne formy pracy z uczniem

Formy zajęć określają sposób organizacji pracy dydaktycznej. Wskazują, jak organizować tę pracę z uczącymi się na lekcji i poza nią.

Formy nauczania zdeterminowane są przez następujące czynniki:

- cele kształcenia,
- liczbę uczniów uczestniczących w procesie nauczania – uczenia się,
- właściwości poszczególnych przedmiotów,
- miejsce realizacji procesu nauczania/uczenia się,
- czas trwania zajęć dydaktycznych,
- wyposażenie szkoły.

Z powyższego wynika, że proces kształcenia może przybierać różnorodne formy w zależności od tego gdzie, kiedy, dla kogo i w jakim celu się go organizuje.

Ze względu na liczbę uczniów wyróżnia się formy pracy:

- jednostkowe,
- grupowe
- zbiorowe

Nauczanie jednostkowe umożliwia indywidualizację uczenia się, pozwala na stałą i dokładną kontrolę pracy ucznia i jej wyników, pozwala nauczycielowi na bieżące modyfikowanie czynności dydaktycznych. Jest jednak nieopłacalne z ekonomicznego punktu widzenia i ogranicza zasięg pracy nauczyciela. Uczeń nie ma możliwości współpracy z rówieśnikami.

Praca grupowa może być organizowana różnymi sposobami:

- uczniów w klasie dzieli się na niewielkie grupy,
- grupy pracują wspólnie nad rozwiązywaniem określonych zagadnień teoretycznych lub praktycznych,
- skład grup może być stały,
- każda grupą może kierować przewodniczący (lider),
- wszystkie grupy pracują nad rozwiązywaniem tych samych zagadnień;
- każda grupa rozwiązuje odrębne zagadnienie,

Nauczanie zbiorowe umożliwia nauczycielowi pracę równocześnie z całym zespołem uczniów.

Ze względu na miejsce realizacji procesu nauczania/ uczenia się wyróżnia się:

- zajęcia szkolne (klasowo-lekcyjne i pozalekcyjne),
- zajęcia pozaszkolne (prace domowe, wycieczki, zajęcia w zakładach produkcyjnych i usługowych)

Podstawowe informacje o grupie.

Dla uzyskania celów określonych przez kompetencje kluczowe konieczne jest stosowanie metod aktywizujących. Jedną z form pracy z uczniem w taki sposób, aby to on był cały czas aktywny w trakcie zajęć jest praca w grupach. Uczniowie mają możliwość wspólnej pracy w czasie pozwalającym na osiągnięcie założonych celów. Liczba osób w grupie powinna być dostosowana do rodzaju wykonywanych zadań, ale tak dobrana, aby każdy uczeń mógł mieć udział w wykonaniu określonych zadań.

Najczęściej stosowane formy pracy grupowej:

- praca partnerska – w parach, gdzie zadanie wykonywane jest wspólnie. Partnerzy dzielą zadania między siebie. Jeden uczeń przekazuje informacje drugiemu,
- małe grupy formowane na krótko, 5 do 10 minut, w trakcie lekcji,
- grupy współpracujące ze sobą dłużej, tworzone na czas realizacji określonej tematyki, modułu, projektu.

Liczebność grup zależy od rodzaju zadania, motywacji, umiejętności i doświadczenia uczniów oraz od nauczyciela:

- zadanie ściśle określone, zawierające dokładne wskazówki – grupa trzyosobowa,
- zadanie polegające na podejmowaniu decyzji i osiągnięciu założonych rezultatów – grupa pięciosobowa,
- kształtowanie umiejętności kierowniczych – grupa sześćosobowa,
- zadanie polega na pozyskaniu informacji – grupa ośmioosobowa.

W grupach, w skład których wchodzi większa liczba członków należy dokonywać podziału zadań i wprowadzać wysoką dyscyplinę pracy, ale należy też liczyć się z małą efektywnością ich pracy.

Bardzo istotne jest, aby świadomie stosować różne sposoby podziału zespołu na grupy, np.:

- dobrowolny bez ograniczeń – zapewnia dobrą atmosferę podczas pracy, ale niektórzy nie potrafią potem pracować z innymi,
- dobrowolny spełniający pewne narzucone warunki,
- losowy – szczególnie do krótkotrwałych prac w trakcie lekcji, ale również wtedy gdy chcemy, aby uczniowie poznawali się i uczyli się współpracować z różnymi osobami. Zapewnia dużą mobilizację grupy i ciekawsze rezultaty.

Podział dokonywany przez nauczyciela – do większych i dłużej trwających zadań. Może być:

- heterogeniczny – grupę stanowią uczniowie dobrzy i słabi,
- homogeniczny – grupę stanowią uczniowie reprezentujący jednolity poziom.

Sposób podziału zależy od rodzaju zadania oraz planów i założeń nauczyciela.

Podczas organizowania pracy grupowej należy pamiętać, że ich członkowie przejawiają różne zachowania wobec swoich kolegów i przejmują różne role w trakcie pracy. Może to wywoływać pozytywny lub negatywny wpływ na sposób pracy kolegów, klimat panujący w grupie oraz efekty jej pracy.

Wiedza nauczyciela na temat rodzajów ról, jakie mogą pojawić się w grupie zadaniowej jest niezwykle przydatna do przydziału poszczególnym uczniom zadań adekwatnych do ich predyspozycji. Najczęściej spotykane, określone w literaturze, przedstawia poniższa tabela.

Role grupowe

<i>Role zadaniowe</i>	<i>Role komunikacyjne</i>	<i>Role destrukcyjne</i>
Lider	Wspierający	Blokujący
Inicjator	Motywator	Autokrata
Innowator	Lider emocjonalny	Agresor
Koordynator	Rozjemca	„Kotek”
Strażnik czasu	Strażnik reguł	Błazen
Informator	Obserwator	Egocentryk
Modyfikator	Animator	Burzyciel
Porządkujący	Słuchacz	„Adwokat diabła”
Poszukujący	Gwiazda	
Pytający		
Ekspert		
Pomocnik		
Sekretarz		

Uwzględnianie w organizowanym procesie dydaktycznym przedstawionych ról grupowych pozwala nauczycielowi kontrolować czas zadania, udzielać pomocy każdemu potrzebującemu uczniowi, zjednoczyć grupy w działaniach, stworzyć, każdemu uczniowi, szansę wykorzystania własnych atutów. Uczniowie zaś będą mogli lepiej zrozumieć i wykonać zadanie.

Nowoczesny sposób pracy wymaga pracy zespołowej. Pracownicy realizują swoje zadania w ciągle zmieniających się zespołach pełniąc przy tym inne role w każdym zespole. Dlatego przygotowanie młodego człowieka do udziału w rynku pracy i gospodarce opartej na wiedzy, nauczanie i uczenie się powinno odbywać się w różnych grupach.

Realizacja procesu dydaktycznego ukierunkowanego na kształtowanie Kompetencji Kluczowych wymaga stosowania metod aktywizujących i preferowania grupowej formy pracy.

3.3. Zasady nauczania

Organizacja procesu kształcenia wymaga znajomości różnych metod nauczania i bezwzględniego stosowania zasad nauczania.

Zasady nauczania to ogólne normy, kanony, reguły postępowania dydaktycznego, których stosowanie umożliwia nauczycielowi zaznajamianie uczących się z usystematyzowanymi treściami nauczania oraz kształtowanie postaw zawodowych, a także pozwoli na wdrożenie ich do samokształcenia.

Przedstawiamy podstawowe i powszechnie stosowane zasady nauczania które są również akceptowane i powinny być przestrzegane w glottodydaktyce.

W polskim systemie edukacji stosowane są następujące zasady nauczania:

Zasada świadomego i aktywnego udziału uczniów w procesie nauczania/uczenia się (zasada świadomej aktywności). Wywiera ona decydujący wpływ na wynik kształcenia i ma odniesienie do wszystkich ogniw procesu dydaktycznego. Aby wyzwolić aktywność ucznia, należy przedstawić mu cel jakiego służyć mają nabywane wiadomości i umiejętności, oraz pomóc zrozumieć, w jakich momentach życia będą one potrzebne. Zasada świadomej aktywności polega na takim organizowaniu i realizacji procesu kształcenia, w którym nauczyciel uświadomi uczącym się ogólne i szczegółowe cele kształcenia, przekona ich o wartości tych celów, zmotywuje do ich realizacji i wreszcie doprowadzi do czynnej postawy uczącego się w ich osiągnięciu. Zasada świadomej aktywności, czyli nieobojętny stosunek do swoich zadań w lekcyjnym procesie uczenia się przejawia się, gdy nauczyciel:

- odwołuje się do doświadczeń uczących się,
- rozpoznaje i odwołuje się do zainteresowań uczniów,
- trafnie wykorzystuje doświadczenia i zainteresowania uczniów w procesie dydaktycznym,
- nie wyręcza uczniów w pracy,
- motywuje uczniów do pracy i nauki,
- stosuje metody nauczania wymagające od uczącego się nieustannego skupiania uwagi, częstego rozwiązywania problemów, podejmowania licznych operacji myślowych i działań praktycznych,
- wspomaga ucznia w jego licznych i różnorodnych działaniach oraz systematycznie uświadamia mu jego postępy w realizacji celów kształcenia,
- jest życzliwy dla uczniów.

Zasada pogłębłości mówi, że nauczanie powinno być realizowane w oparciu o kontakt ucznia z poznawaną rzeczywistością z jednoczesnym oddziaływaniem na nią. Funkcje zasady pogłębłości można sprowadzić do dostarczania odpowiednich faktów niezbędnych do prawidłowego rozumienia rzeczywistości, ułatwiania przyswajania materiału w wyniku wykonywania pewnych czynności, usprawniania nauczania i zwiększania jego tempa. Uczniowi należy dostarczyć odpowiednich wskazówek i zwracać jego uwagę na istotne cechy poznawanego przedmiotu, aby mógł zdobyć rzetelną, trwałą operatywną wiedzę. Zasada pogłębłości przejawia się w następujących działaniach nauczyciela:

- ograniczanie werbalizmu,
- posługiwanie się środkami dydaktycznymi (modelami, obrazami, planszami, ilustracjami, środkami multimedialnymi),
- wytwarzanie skojarzeń odpowiednich rzeczy i słów bądź słów i rzeczy z działaniami,
- organizowanie poznawania rzeczywistości w oparciu o obserwacje i działania praktyczne,
- dostarczanie uczniowi odpowiednich wskazówek i zwracanie jego uwagi na istotne cechy poznawanego przedmiotu.

Zasada związku teorii z praktyką zakłada, że wiedza teoretyczna jest podstawą każdego działania praktycznego lub też inaczej praktyka jest sprawdzianem wiedzy teoretycznej. Każda czynność

praktyczna uczenia musi mieć wartości kształcące, umożliwiające elastyczne działanie dostosowywane do zmieniających się warunków. Działania nauczyciela wskazujące na stosowanie tej zasady to:

- przygotowywanie do racjonalnego posługiwania się wiedzą teoretyczną w różnych sytuacjach praktycznych,
- odwoływanie się do praktyki,
- wiązanie procesu opanowywania wiadomości z jednoczesnym procesem ich stosowania,
- organizowanie sytuacji sprzyjających samodzielnemu rozwiązywaniu problemów,
- motywowanie uczącego się do działań praktycznych.

Zasada przystępności, stopniowania trudności zaleca dostosowywać treści nauczania pod względem ilościowym i jakościowym do możliwości intelektualnych i fizycznych uczniów.

Stosując tę zasadę nauczyciel powinien:

- wprowadzać nowe informacje rozpoczynając od tego, co znane do tego co nowe i nieznanne,
- przechodzić od tego co jest uczniom bliskie do tego, co dalsze,
- wprowadzać materiał nauczania od łatwiejszego do trudniejszego,

Zasada systematyczności odnosi się zarówno do treści programowych, jak i ich realizacji, do pracy dydaktycznej nauczyciela, jak i czynności uczniów. W ramach poszczególnych przedmiotów materiał jest powiązany z występowaniem związków logicznych ułatwiających jego przyswajanie. Systematyczność to także planowanie procesu dydaktycznego przez nauczyciela pozwalający na równomierny rozkład materiału nauczania w czasie.

W odniesieniu do pracy ucznia warunkiem koniecznym jest rytmiczność, sumienność i obowiązkowość w toku pracy lekcyjnej. Nauczyciel chcąc przestrzegać tę zasadę powinien:

- odpowiednio porządkować treści nauczania,
- określić stan wiedzy uczniów na wejściu i systematycznie do niej nawiązywać,
- opracować rozkład materiału z określeniem operacyjnych celów dla każdego tematu,
- podzielić temat na punkty i podpunkty, które należy kolejno omówić,
- stosować streszczenia i syntezy powtórzeń po zakończeniu tematów częściowych,

Zasada indywidualizacji i zespołowości, czyli związku interesów jednostki i zbiorowości, kieruje uwagę na indywidualne możliwości kształcących się, a jednocześnie podkreśla też znaczenie zespołowości w nauczaniu. Stosowanie jej w procesie dydaktycznym przejawia się w organizowaniu:

- pracy indywidualnej dla uczniów,
- pracy indywidualnej z uczniem,
- różnych form pracy grupowej,
- pracy zespołowej.

Zasada trwałości zdobywanej wiedzy zgodnie z którą prawidłowo realizowany proces nauczania/uczenia się, pozwala na odtworzenie wiedzy i umiejętności w różnych sytuacjach. Istotne w nauczaniu jest nie tylko zrozumienie materiału, ale także jego emocjonalne i intelektualne przeżycie. Utrwalenie wiedzy może następować w sposób mechaniczny przez jej wielokrotne powtarzanie, aż do możliwości jej dosłownego odtworzenia, bądź też w sposób logiczny, gdy powiązując pewne akty węzłowe możemy odtworzyć materiał przez odpowiednie rozumowanie. Zasada ta oznacza konieczność takiego organizowania procesu dydaktycznego, aby uczący się:

- w każdej chwili umieli odtworzyć opanowany materiał i posłużyć się nim w praktycznych sytuacjach,
- rozumieli informacje, zapamiętywali je i utrwalali,
- byli przygotowani do zaznajomienia się z nowym materiałem,
- aktywnie uczestniczyli w zajęciach dydaktycznych,
- dokonywali powtarzania i podsumowywania zdobytej wiedzy i umiejętności,
- wykonywali samodzielnie różne zadania w ramach zajęć lekcyjnych i pracy domowej,

- brali udział w przeprowadzanych sprawdzianach,
- dokonywali samooceny własnej wiedzy i umiejętności,
- korzystali z informacji zwrotnych udzielanych przez nauczyciela po przeprowadzonych sprawdzianach i kontrolach.

Na uwagę zasługują zasady nauczania stosowane w innych krajach europejskich. Przedstawiamy przykładowe ich ujęcia.

Zasady nauczania/uczenia się w systemach dydaktycznych większości krajów anglojęzycznych:

Zasada doniosłości. Uczeń ma motywację do uczenia się tego, co ma dla niego doniosłe znaczenie.

Zasada niezbędnych warunków wstępnych. Uczeń nauczy się czegoś nowego, jeśli spełni wszystkie niezbędne warunki – ma wiadomości i opanował umiejętności warunkujące realizację nowych zadań i zachowań.

Zasada wzorca. Uczeń przyswoi sobie nowe zachowanie jeśli mu się przedstawi wzorowe wykonanie, które będzie mógł obserwować i zastosować.

Zasada dostępności. Uczeń ma swobodny dostęp do wszystkich wiadomości przekazywanych przez nauczyciela.

Zasada aktywnego wiązania teorii z praktyką. Uczeń osiągnie cele kształcenia jeżeli aktywnie będzie uczestniczył w odpowiednich zajęciach praktycznych.

Zasada wygaszania. Uczeń nauczy się podawanych treści, jeśli stosowne ułatwienia będą stopniowo wygaszane.

Zasada rozkładania ćwiczeń w czasie. Uczeń skutecznie opanuje umiejętności, jeśli ćwiczenia praktyczne zostaną podzielone na krótkie okresy i rozłożone w czasie.

Zasada przyjemności. Uczeń będzie chętnie uczestniczył w procesie kształcenia jeżeli będzie przebiegał w miłej atmosferze.

Zasady nauczania stosowane w systemie kształcenia w Austrii

Zasada 1. Miejcie zawsze cel przed oczyma tak, aby każdy z uczących się mógł jeszcze długo po zajęciach pamiętać nabyte wiadomości i potrafił spożytkować zdobyte umiejętności.

Zasada 2. Pytajcie samych siebie i kaźcie też stawiać pytania uczącym się.

Zasada 3. Pytajcie uczących się w taki sposób, abyście mogli się przekonać, ile kaźdy uczący się wie z osobna.

Zasada 4. Na początku ustalcie posiadane przez uczących się podstawowe wiadomości, w celu uniknięcia zbędnych powtórzeń.

Zasada 5. Pozwólcie aby uczący się działali na początku, na końcu, ale przede wszystkim między fazami. Kontrola następuje w praktycznym działaniu.

Zasada 6. Jeżeli ktoś z uczących się coś już wie lub potrafi wykonać jakies działanie, to nie znaczy, że potrafią to także pozostali, co oznacza, że nauczyciel powinien praktycznie często pytać kaźdego uczącego się lub pozwolić kaźdemu działać.

Zasada 7. Kaźdy człowiek jest jedynym w swoim rodzaju (ma inną osobowość) i kaźda grupa też.

Zasada 8. Mimo, że grupa składa się z indywidualności, zachowanie grupy w zbliżonych sytuacjach jest podobne jak pojedynczych osób.

ZASADA GENERALNA

Usunąć w cień aktywność nauczyciela, a zwiększać aktywność uczących się

3.4. Środki dydaktyczne

Środki dydaktyczne to przedmioty materialne umożliwiające usprawnienie procesu nauczania/uczenia się i uzyskania optymalnych osiągnięć szkolnych. Ich znaczenie odnosi się do takiej organizacji procesu nauczania i uczenia się, który będzie gwarantował jak najlepsze wyposażenie w kompetencje, niezbędne na danym etapie edukacyjnym.

Klasyfikacje środków dydaktycznych.

- Pomoce dydaktyczne, środki zawierające takie treści nauczania, które można bezpośrednio odczytywać (mapy, wykresy, ilustracje, fotografie, podręczniki, zeszyty ćwiczeń, modele, eksponaty).
- **Materiały dydaktyczne**, stanowiące grupę środków dydaktycznych, które zawierają treści nauczania, ale których odczytanie wymaga użycia określonego, technicznego środka. Oznacza to, że odczytanie wszelkiego rodzaju informacji może nastąpić jedynie w sposób pośredni (foliogramy, fazogramy, prezentacje multimedialne).
- **Techniczne środki kształcenia**, które nie zawierają treści realizowanych na zajęciach, a jedynie służą do odczytania treści zawartych w materiałach dydaktycznych (rzutniki, komputery, magnetowidy).
- **Pedagogiczne środki pracy** to ta kategoria środków, przy użyciu których można w procesie nauczania/uczenia się wykonywać określone czynności praktyczne. Nie chodzi tu jedynie o maszyny, urządzenia, przyrządy i narzędzia, ale również o inne środki dydaktyczne, których użycie umożliwi ukształtowanie pewnych umiejętności praktycznych (urządzenia, przyrządy, maszyny).

Środki dydaktyczne obejmują:

- **wyposażenie szkoły** (stoły laboratoryjne, tablice),
- **wyposażenie stanowiska (warsztatu) pracy nauczyciela**, w skład którego można np. zaliczyć: foliogramy, modele, komputer, przybory do pisania, flipcharty, folie,
- **wyposażenie ucznia**, obejmującego głównie przybory do pisania, zeszyty, przyrządy kreślarskie i pomiarowe

Funkcje środków dydaktycznych:

- upogłądzenie procesu kształcenia,
- ułatwienie procesów myślowych,
- pomoc w wykonywaniu przez uczniów ćwiczeń i zdobywaniu sprawności praktycznego działania,
- eksponowanie materiałów wywołujących przeżycia uczniów.

4. METODY KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W REALIZACJI TREŚCI PROGRAMOWYCH JĘZYKÓW OBCYCH

W literaturze pedagogicznej opisanych jest wiele różnych metod nauczania/uczenia się.

Funkcjonują różne określenia dotyczące stosowanych sposobów realizowania procesu kształcenia: strategia, metoda, technika. W niniejszym opracowaniu przyjmujemy następujące definicje:

STRATEGIA KSZTAŁCENIA to ogół celów, środków i metod przygotowywanych i wykorzystywanych przez nauczycieli dla osiągnięcia jak najlepszych efektów.

METODA NAUCZANIA to celowo i systematycznie stosowany sposób pracy nauczyciela z uczniami umożliwiający uczniom opanowanie wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, a także rozwijanie ich zdolności i zainteresowań poznawczych.

TECHNIKA UCZENIA SIĘ – metody bardzo uszczegółowione lub częściowo wykorzystywane w procesie uczenia się.

Metody nauczania są grupowane w różne konfiguracje.

W nauczaniu języków obcych nie ma i nie może istnieć jedna najlepsza, uniwersalna metoda. Metody są w dydaktyce językowej bardzo zróżnicowane.

Typy metod nauczania języków obcych

1. Bezpośrednie – bazują na podejściu indukcyjnym. Struktura języka obcego przyswajana jest przez teksty bez wykorzystywania języka ojczystego
2. Pośrednie – bazują na podejściu dedukcyjnym. Korzysta się z gramatyki języka obcego i języka ojczystego. Procesy dedukcyjne zakładają świadome poznawanie reguł językowych by na ich podstawie umiejętności i sprawności językowe.
3. Pośredniczące – bazują na podejściu dedukcyjno-indukcyjnym, wykorzystują studium struktury języka obcego i język ojczysty w funkcji pomocniczej czyli tam gdzie sposób efektywny można objaśnić i przeciwżyć elementy języka.

W wyborze metod nauczania należy kierować się potrzebami uczniów, gdyż to one określają cel nauki, wiekiem uczniów, cechami osobowościowymi uczących się, kwalifikacjami i doświadczeniem nauczyciela, dostępem do nowoczesnych, atrakcyjnych materiałów nauczania.

Metody bezpośrednie zaleca się stosować w kształtowaniu kompetencji dotyczących tekstów pozajęzykowych.

Metody pośrednie wspierają nauczanie gramatyki języka ojczystego pryncypialnie.

Metody pośredniczące stosujemy w nauczaniu języka ojczystego funkcjonalnie.

W rzeczywistości szkolnej jedna i ta sama metoda może prowadzić do różnych efektów. Główny wpływ przypisuje się tu roli nauczyciela, jego osobowości i zróżnicowanym kompetencjom glottodydaktycznym. W praktyce stosowanie nawet tych samych środków dydaktycznych i tej samej metody przez różnych nauczycieli może prowadzić do zróżnicowanych sposobów nauczania.

Zaleca się, aby w procesie glottodydaktycznym którego uczestnikami są uczniowie młodszy i mamy bardzo dobre warunki nauczania w większym stopniu wykorzystywać metody bezpośrednie.

W pracy z uczniami starszymi i w trudniejszych warunkach skuteczniejsze będzie stosowanie metod pośrednich.

Każdy nauczyciel powinien dysponować szerokim zestawem metod nauczania, które potrafi wykorzystać jak najlepiej w odpowiedniej sytuacji. Każda z opisanych metod może być dowolnie modyfikowana i dostosowywana do warunków jej wykorzystania.

W naszym opracowaniu omówione zostały metody które najbardziej sprawdzały się w praktycznym nauczaniu języków obcych. Podajemy metody i techniki z grypy metod podających, problemowych i praktycznych.

4.1. METODY PODAJĄCE

Metody podające zwane też metodami asymilacji wiedzy są metodami nauczania opartymi głównie na aktywności poznawczej o charakterze odtwórczym, są szeroko stosowane w różnych formach komunikacji społecznej, niektóre z nich także w kształceniu zawodowym. Do omawianej grupy należą następujące metody:

1. Wykład informacyjny
2. Pogadanka
3. Opowiadanie
4. Opis
5. Prelekcja
6. Anegdota
7. Odczyt
8. Objaśnienie lub wyjaśnienie

W nauczaniu języków obcych szczególnie przydatne są: wykład informacyjny, pogadanka, opowiadanie, anegdota.

4.1.1. Wykład informacyjny

Opis metody	<p>Jest najpopularniejszym sposobem ustnej prezentacji wiedzy uczącym się. Przekazywanie wiedzy jest procesem pasywnym. Aby wykład nie był jedynie monologiem prezentera i angażował słuchaczy należy podjąć następujące działania:</p> <p>Przed wykładem:</p> <ul style="list-style-type: none">• być znawcą wykładanych treści,• rozpoznać potrzeby słuchaczy,• określić znaczenie i przydatność przekazywanych informacji,• sprawdzić poziom wiedzy słuchaczy, określić czy są to nowicjusze w danej dziedzinie czy już uznane autorytety,• określić możliwości rozumienia wykorzystywanej terminologii przez słuchaczy,• nadać odpowiednią strukturę planowi wykładu,• przygotować materiały dla słuchaczy,• przygotować środki poglądowe. <p>W trakcie wykładu:</p> <ul style="list-style-type: none">• przekazywać informacje w sposób uporządkowany i dynamiczny,• utrzymywać kontakt wzrokowy ze słuchaczami,• podkreślać pozytywne cechy przekazywanej wiedzy,• wykorzystywać język wzmacniający przekaz,• swobodnie operować głosem,• zadawać pytania retoryczne,• dbać o jasny sposób wypowiedzi,• przestrzegać właściwego tempa wykładu,• stosować środki poglądowe,• dokonać podsumowania przekazywanych treści. <p>Sposoby uporządkowania przekazywanych treści:</p> <ul style="list-style-type: none">• Liniowy – na całość omawianych treści składają się określone zagadnienia. Każde zagadnienie następane wynika z poprzedniego i zawiera w sobie podstawę do następnego.• Koncentryczny – całość omawianych treści składa się z luźno ze sobą powiązanych zagadnień, które można omawiać w dowolnej kolejności, ale trzeba je wszystkie opanować, aby zrozumieć całość.• Spiralny – najpierw charakteryzuje się ogólne zagadnienie ze wskazaniem jakie zagadnienia szczegółowe wchodzi w jego skład. Następnie charakteryzuje się pierwsze zagadnienie szczegółowe i odnosi do zagadnienia ogólnego, potem następne i tak kolejno. Ciągłe odwoływanie się do ogólnego zagadnienia, choć za każdym razem w innym ujęciu, pozwala lepiej zrozumieć uczniom przekazywane treści. <p>Wykład polega na przekazywaniu uczącym się określonych informacji. W dydaktyce stosowany jest:</p> <ul style="list-style-type: none">• do wprowadzenie nowego materiału, niejednokrotnie w nawiązaniu do innych części zajęć,• po wprowadzającej pogadance,• jako wprowadzenie do dyskusji lub jej posumowanie,• podsumowanie materiału opracowanego i samodzielnie przedstawionego przez uczniów. <p>Słownictwo wykładu powinno być starannie dobrane. Wykład ma myśl przewodnią ściśle odnoszącą się do celów kształcenia. Najbardziej efektywny wykład powinien się zawierać w czasie 10 – 20 minut w zależności od wieku słuchaczy.</p>
-------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się, • znajomość słabych i mocnych stron własnych umiejętności, • znajomość i rozumienie zasad postępowania i reguł zachowania w określonych środowiskach. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienia w języku obcym, • rozumienie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • rozumienie różnic kulturowych, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałości i koncentracji podczas uczenia się, • uczenia się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacji w kierunku realizowania celów, • wrażliwości na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcia sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Z całą klasą		

Rola nauczyciela	<ol style="list-style-type: none"> Przygotowanie wykładu po określeniu celów zajęć ze szczególnym zwróceniem uwagi na jego strukturę: <ul style="list-style-type: none"> Część wprowadzająca; <ul style="list-style-type: none"> przedstawienie się wykładowcy, cele i czas wykładu, związek tematu z realizowanymi treściami lub zainteresowaniami słuchaczy, przedstawienie planu wykładu lub jego streszczenia. Część główna; <ul style="list-style-type: none"> omówienie punktów kluczowych w odpowiedniej kolejności w sposób ciekawy i interesujący, prezentowane treści najlepiej ułożyć w formie reguła, przykład, reguła, wspomaganie prezentowanych treści środkami wizualnymi. Część podsumowująca; <ul style="list-style-type: none"> krótki przegląd omówionych zagadnień, podkreślenie głównych punktów, formułowanie wniosków. Przygotowanie materiałów dla słuchaczy i określenie sytuacji kiedy będziemy je przekazywać. Przygotowanie środków wspomagających przekazywane treści, prezentacji multimedialnej, foliogramów, plansz, rysunków, slajdów lub tablicy albo flipcharta do wykonywania rysunków w trakcie wykładu. Przeprowadzenie próby wygłoszenia wykładu, w ramach przygotowania się, w celu dokładnego określenia czasu jego trwania.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	Zaplanowane ilustracje, zdjęcia, modele, filmy, foliogramy, prezentacja multimedialna, urządzenia multimedialne, tablica, flipchart, materiały dla słuchaczy.
Zastosowanie	<p>Metoda ta może być stosowana na lekcjach teoretycznych, wycieczkach, w pracy pozalekcyjnej w celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> Przekazania określonych wiadomości. Wzbudzenia zaciekawienia. Zainteresowania treścią. Zainteresowania akcją, zdarzeniem.
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> Możliwość stosowania w różnych warunkach dydaktycznych. Motywuje uczniów do poznawania treści w które wprowadza. Możliwość zastosowania dla dużej grupy. Przekazanie wielu treści w krótkim czasie. Przekazanie materiału ułożonego w logicznym porządku. Możliwość stosowania na różnych zajęciach. Inspiruje do zainteresowania się omawianą problematyką.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> Minimalny udział słuchaczy. Pozwala na zapamiętanie max 10% przekazywanych treści. Może prowadzić do znikomego zaangażowania słuchających. Brak adekwatnej informacji zwrotnej.
Uwagi	<p>Wykład jest jedną z metod nauczania, bardzo użyteczną, która jednak w praktyce jest najczęściej niepoprawnie prowadzona i źle wykorzystywana.</p> <p>Wymaga bardzo starannego przygotowania i nastawienia na spójność z założonymi celami i treścią zajęć.</p>

4.1.2. Pogadanka

Opis metody	<p>Pogadanka to dialog nierównoprawnych stron:</p> <ul style="list-style-type: none">• nauczyciela, który stawia pytania różnie rozbudowane i wie, do czego;• ucznia, który odpowiada i nie wie do czego zmierza nauczyciel. <p>Rodzaje:</p> <ul style="list-style-type: none">• wstępna;• przedstawiająca nowe wiadomości;• utrwalająca;• kontrolna; <p>Pozwala na stworzenie nowych struktur wiadomości pod wpływem nowego zadania łączącego to co znane i to co nowe w obrębie tego samego tematu. Wiadomości te zostają następnie wykorzystane w nowych sytuacjach, do innych zadań, do nadania nowych znaczeń, i uporządkowania doświadczeń. Wszystkie te działania powinny składać się na uporządkowanie i utrwalenie wiedzy oraz kształtowanie postaw uczniów.</p> <p>Pogadanka może:</p> <ul style="list-style-type: none">• wypełnić całą lekcję – następuje konfrontacja zdobytych wiadomości z zamierzeniami nauczyciela odnośnie zasobu wiedzy, uporządkowania wiadomości, oddziaływań wychowawczych lub możliwości transformacji zdobytej wiedzy,• być pogadanką wstępną służącą rozbudzeniu zainteresowań, ukierunkowaniu wiadomości, ukazaniu strony omawianego materiału.
-------------	--

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • rozumienie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacji w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągania sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej,
Organizacja pracy	Z całą klasą lub grupą uczniów. Pogadanka może wypełnić całą lekcję lub pełnić jakąś funkcję wobec innych jej części.		

Rola nauczyciela	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustanowienie metodyczne celu pogadanki: <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie w nowy materiał, • utrwalenie poznanego materiału, • ćwiczenia w tym, co już uczniowie wiedzą, • doskonalenie znanej wiedzy, • uzyskanie zmian w wartościach. 2. Analiza merytoryczno–logiczna wiedzy: <ul style="list-style-type: none"> • zebranie nazw, faktów, pojęć, zasad i czynności, • zbadanie związków między nimi. 3. Rozłożenie wydobytych elementów między poszczególne pytania i ustalenie kolejności pytań: <ul style="list-style-type: none"> • ustalenie twierdzeń o jakie należy pytać i ułożenie je w porządku dyktowanym sensownością materiału, • ustalenie jakimi pytaniami będzie można wywołać odpowiedzi uczniów zawierające te twierdzenia lub podstawowe zagadnienia składające się na te twierdzenia; • sprawdzenie, czy pytania będą miały związek merytoryczny i logiczny a jednocześnie związek z doświadczeniem uczniów. 4. Zaprojektowanie zadań: <ul style="list-style-type: none"> • zadania podsumowujące materiał powinny zawierać również wiedzę opanowywaną w trakcie pogadanki. 5. Praca z uczniami: <ul style="list-style-type: none"> • połączenie tematu lekcji z doświadczeniami uczniów, • dopasowywanie pytań i odpowiedzi, • zebranie i wykorzystanie wiadomości zgromadzonych podczas pogadanki.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	Opracowany zestaw pytań. W przypadku zapisania pytań na folii, w prezentacji multimedialnej lub w komputerze niezbędne są rzutnik folii lub zestaw multimedialny.
Zastosowanie	Wytworzenie stanu gotowości, porządkowanie, organizowanie i przygotowanie do pracy na lekcji poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ustalenie tematu i celu lekcji, • aktualizacja doświadczeń, • przypomnienie znanych wiadomości powiązanych z nowym tematem, • poznanie zainteresowań uczniów, • odkrywanie przez uczniów nowych treści, • operowanie materiałem wcześniej opanowanym, • utrwalanie materiału, • sprawdzanie stopnia opanowania wiedzy,
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • aktywizowanie uczniów, • motywowanie uczniów, • ożywienie lekcji, • intensyfikacja kontaktu nauczyciela z uczniami, • możliwość zastosowania w różnych fazach lekcji,
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie niewielu uczniów, • możliwość oderwania od zasadniczego tematu, • zbytne rozproszenie treści, • przekroczenie czasu, • rozbieżność pomiędzy myśleniem i wyobraźnią nauczyciela i uczniów np.: niezrozumienie pytań stawianych przez nauczyciela.
Uwagi	Pogadanka wymaga bardzo dobrego przygotowania wbrew utartej opinii nauczycieli.

4.1.3. Opowiadanie

Opis metody	<p>Jest to słowne przedstawienie zdarzeń, faktów i procesów mający dużą wartość jako środek wzajemnego komunikowania się. Opowiadanie ma myśl przewodnią ściśle odnoszącą się do celów kształcenia. Wprowadza ucznia w świat obiektywnych zjawisk i działań, wpływa na jego emocje i ożywia przekazywane treści. Powinno być żywe, zwarte, obrazowe, pobudzać uczucia uczniów i trzymać ich w napięciu. Temat może odnosić się do wydarzeń historycznych, odkryć naukowych, historii techniki, rozwoju procesu produkcyjnego, wydarzeń kulturalnych, wydarzeń z życia i literatury.</p>		
Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturowych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków. 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracji podczas uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcia sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Z całą klasą lub grupą uczniów		

Rola nauczyciela	<p>Przygotowanie opowiadania po określeniu celów zajęć ze szczególnym zwróceniem uwagi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • logiczną i przejrzystą strukturę przekazywanych treści, • zastosowanie odpowiedniej formy literackiej, • dobrą dykcję, • barwny, poprawny, zrozumiały i plastyczny język odznaczający się ekspresyjnością użytych słów, • właściwą informację połączoną z odpowiednią mimiką i gestykulacją; • emocjonalne zaangażowanie własne, • dynamikę relacji.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	Niejednokrotnie opowiadanie może być wzmacniane ilustracjami, zdjęciami, modelami, filmami, prezentacjami multimedialnymi.
Zastosowanie	<p>Metoda ta może być stosowana na lekcjach teoretycznych i zajęciach praktycznych, wycieczkach, w pracy pozalekcyjnej w celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przekazania określonych wiadomości, • wzbudzenia zaciekawienia, • zainteresowania treścią, • zainteresowania akcją zdarzenia.
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość stosowania w różnych warunkach dydaktycznych. • Możliwość stosowania na różnych zajęciach. • Oddziałuje na emocje uczniów. • Motywuje uczniów do poznawania treści w które wprowadza opowiadanie.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • Zbytne rozproszenie uwagi.
Uwagi	Wymaga bardzo starannego przygotowania i nastawienie na spójność z założonymi celami i treścią zajęć.

4.1.4. Anekdota

Opis metody	Odmiana opowiadania, które w zwięzły i krótki sposób prezentuje bardzo charakterystyczne zdarzenie wywołujące zaciekawienie i uśmiech głównie ze względu na swoją nietypowość, niemożliwość praktycznego zaistnienia, niejednokrotnie przewrotność. Musi kończyć się puentą. Powinna jednocześnie kształcić i bawić.		
Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • rozumienie różnic kulturowych, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcia sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Z całą klasą lub grupą uczniów		
Rola nauczyciela	<ul style="list-style-type: none"> • Wyszukanie w literaturze lub wymyślenie zabawnych zdarzeń spójnych z celami zajęć. • Zastosowanie odpowiedniej formy literackiej do prezentacji. • Wykorzystanie barwnego i plastycznego języka odznaczającego się ekspresyjnością użytych słów. • Zastosowanie odpowiedniej mimiki i gestykulacji właściwej do przekazywanych informacji. 		
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	Ilustracje, odpowiednio przygotowany tekst ewentualnie podkład muzyczny.		

Zastosowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Upogładwienie określonego zdarzenia, sytuacji. • Wspólnie z innymi metodami między innymi w celu usunięcia znużenia.
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjność, • Przystępność, • Pobudzanie do aktywności.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • Trudność w odpowiednim doborze anegdoty do treści nauczania
Uwagi	Warto gromadzić różne zdarzenia z życia, które relacjonowane w różnych kontekstach mogą zabrzmieć jak anegdota.

4.2. METODY PROBLEMOWE

Nauczanie problemowe, to celowe czynności dydaktyczne nauczyciela, które sprzyjają tworzeniu sytuacji problemowych wdrażają uczniów przy ich świadomym, aktywnym i emocjonalnym współudziale do spostrzegania, formułowania i rozwiązywania problemów. Działania te zapewniają systematyzację, utrwalanie i wartościowanie zdobywanych wiadomości oraz przekształcanie ich w umiejętności dzięki ciągłemu stosowaniu w działaniach praktycznych. Nauczanie problemowe to uczenie przez rozwiązywanie problemów.

Problem dydaktyczny to wszelka trudność o charakterze teoretycznym lub praktycznym, której przezwyciężenie wymaga od ucznia aktywności badawczej, poszukującej postawy i prowadzi do wzbogacania posiadanej wiedzy. Problem dydaktyczny posiada następujące cechy:

- jest trudnością teoretyczną lub praktyczną,
- występuje wówczas, gdy brak jest określonego zasobu wiedzy niezbędnej do osiągnięcia celu,
- powoduje powstanie wątpliwości w świadomości ucznia,
- wywołuje niepokój ucznia.

Rozwiązanie problemu czyli:

- pokonanie trudności,
- usunięcie wątpliwości,
- rozwianie niepokoju,

zawdzięcza uczeń własnej aktywności badawczej.

Do omawianej grupy należą następujące metody:

1. Wykład problemowy
2. Wykład konwersatoryjny
3. Klasyczna metoda problemowa
4. Metody aktywizujące

W nauczaniu języków obcych warto wykorzystać: wykład problemowy, wykład konwersatoryjny, klasyczną metodę problemową. Z metod aktywizujących: dyskusję związaną z wykładem, burzę mózgów oraz gry symulacyjne, inscenizację i dramę.

4.2.1. Wykład problemowy

Opis metody	<p>Wykład problemowy służy do postawienia, weryfikacji i rozwiązania problemu. Metoda jest stosowana w celu rozszerzenia aktywności uczniów w trakcie zapoznawania ich z nowymi wiadomościami. Polega na nawiązaniu kontaktu z uczniami, wzbudzaniu ich procesu myślowego i sterowaniu nim. Nauczyciel prowadzi przed słuchającymi dialog sam ze sobą nazywany dialogiem wewnętrznym który polegają na:</p> <ul style="list-style-type: none">• opisanie sytuacji problemowej,• podaniu propozycji hipotezy lub kilku hipotez dotyczących jego rozwiązania,• omówieniu tych hipotez i sposobu ich rozwiązania,• przytoczeniu racji za i przeciw proponowanym rozwiązaniom,• analizie sprzecznych stanowisk,• wygłoszeniu poglądów oraz dowodów potwierdzających słusność wybranej hipotezy,• udowodnienie słusności wybranej hipotezy stanowiącej rozwiązanie analizowanego problemu. <p>Uczeń ma możliwość prowadzenia rozumowania razem z nauczycielem, konfrontowania wyników myślenia nauczyciela z własnymi sędami i wynikami własnego rozumowania. Wykład problemowy jest oparty na „głośnym myśleniu nauczyciela” które słuchających może angażować do:</p> <ul style="list-style-type: none">• śledzenia czynności nauczyciela,• udziału w dialogu zaaranżowanym przez nauczyciela, <p>Udział słuchających w wykładzie może polegać na formułowaniu hipotez, proponowaniu dowodów na podane hipotezy, weryfikowaniu podanych rozwiązań.</p> <p>Przebieg zajęć:</p> <ul style="list-style-type: none">• podanie tematu i celu wykładu,• przytoczenie i analiza sytuacji problemowej,• sformułowanie ostateczne problemu,• określenie sposobu (sposobów) rozwiązania problemu,• wysuwanie hipotez,• weryfikacja hipotez,• podsumowanie treści wykładu.
-------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie, rozumienie ze słuchu, mówienie w języku obcym, inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, mediacja i rozumienie różnic kulturowych, zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, gromadzenie i przetwarzanie informacji, docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, właściwe korzystanie z pomocy, organizowanie własnego procesu uczenia się, uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> determinacja w kierunku realizowania celów, wrażliwość na walory estetyczne, zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, potrzeba rozumienia języka, potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, motywacja, wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcia sukcesów, ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, świadomość różnorodności kulturowej, zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	grupowa, zespołowa		
Rola nauczyciela	<p>Systematyczne przygotowywanie uczniów do udziału w takiej formie pracy poprzez zwiększanie ich udziału w prowadzonym dialogu.</p> <p>Nauczyciel powinien przygotować:</p> <ul style="list-style-type: none"> plan wykładu, odpowiednie problemy pozwalające zobrazować przekazywane treści, propozycje różnych hipotez, wariantowe rozwiązania poszczególnych hipotez, środki dydaktyczne ilustrujące treść wykładu. <p>Nauczyciel powinien zadbać o to aby przekazywane treści nawiązywały do znanej już uczniom wiedzy a sposób analizowania problemów był oparty na ich doświadczeniach.</p>		

Potrzebne środki dydaktyczne i baza	Plansze, ilustracje, tablice poglądowe, foliogramy, fazogramy, prezentacje multimedialne ilustrujące omawiane treści. Tablica, flipchart, pisaki.
Zastosowanie	<ul style="list-style-type: none">• Wprowadzenie nowego materiału
Zalety	<ul style="list-style-type: none">• Wzbudzenie i sterowanie procesami myślowymi uczniów.• Indywidualizacja procesu uczenia się:<ul style="list-style-type: none">– uczniowie słabi śledząc proces myślenia nauczyciela traktują go jako wzorzec rozwiązywania problemów,– uczniowie najlepsi formułują własne propozycje rozwiązań starając się wyprzedzić przytaczane racje nauczyciela a słuchając dalszych wypowiedzi analizują własne rozumowanie,– pozostali uczniowie słuchając wyводу problemowego starają się za nim nadążyć i niejednokrotnie wymyśleć własne rozwiązania.• Dostarczenie uczniom materiału ustrukturalizowanego i łatwego do opanowania.• Przyciąganie uwagi i aktywizowanie procesów myślowych ucznia.
Wady	<ul style="list-style-type: none">• Zbyt małe zaangażowanie uczniów.
Uwagi	Należy bardzo precyzyjnie dobrać problemy do celów zajęć.

4.2.2. Wykład konwersatoryjny

<p>Opis metody</p>	<p>Większy stopień aktywizacji uczących się można uzyskać na zajęciach prowadzonych metodą wykładu konwersatoryjnego.</p> <p>Polega on na przeplataniu fragmentów wykładu nauczyciela z wypowiedziami uczących się lub z wykonywaniem przez nich odpowiednich zadań teoretycznych lub praktycznych. W tym celu prowadzący zajęcia co pewien czas przerywając swój monolog, zadaje słuchaczom pytania, rozmawia z nimi, poleca im wykonanie jakiejś czynności, czy rozwiązanie jakiegoś zadania, by po uzyskaniu określonych rezultatów tego zabiegu kontynuować swój wykład.</p> <p>Taka procedura postępowania może być na jednych zajęciach kilkakrotnie powtarzana. Zakończenie wykładu konwersatoryjnego winno być tak skonstruowane, by uczący się z jednej strony „otrzymali” krótką syntezę treści omawianych na zajęciach, z drugiej zaś zostali zmuszeni do pewnych samodzielnych przemyśleń i refleksji jeź po zajęciach. Wykład konwersatoryjny to włączenie uczących się w tok przeprowadzonego wykładu.</p>		
<p>Kształtowane Kompetencje Kluczowe</p>	<p style="text-align: center;">Wiedza</p> <ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<p style="text-align: center;">Umiejętności</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<p style="text-align: center;">Postawy</p> <ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcia sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
<p>Organizacja pracy</p>	<p>Z całą klasą</p>		

Rola nauczyciela	<p>Wykład konwersatoryjny jak każdy rodzaj wykładu składa się z trzech zasadniczych części:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wstępu – temat wykładu, cele wykładu, plan wykładu, , korzyści, jakie przyniesie uczniom wiedza zdobyta podczas wykładu, jak długo będzie trwał wykład, • rozwinięcia – przekazywanie treści będących rozwinięciem tego co zasygnalizowano we wstępie uzupełnianych pytaniami, poleceniami do wykonania krótkich ćwiczeń, tezami do dyskusji, problemami do refleksji; • zakończenie wykładu – stanowi zwięzłe podsumowanie tego, o czym wykładowca mówił na wstępie i w rozwinięciu. Nawiązuje w nim do stawianych pytań, tez i najważniejszych informacji. <p>Rola nauczyciela</p> <ul style="list-style-type: none"> • zebranie informacji o możliwościach i potrzebach uczniów • dobór zagadnień, które będą przedmiotem wykładu • budowa planu wykładu • staranne przygotowanie merytoryczne, • przygotowanie pytań problemowych. • zaplanowanie sytuacji, w których będą zadawane pytania problemowe, ćwiczenia, polecenia, dyskusja, • podsumowanie ze wskazaniem na potrzebę dalszej refleksji analizowanych zagadnień.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<ul style="list-style-type: none"> • Plansze (flip charts) • Folie (rzutnik pisma) • Slajdy (projektor multimedialny)
Zastosowanie	<p>Wykład konwersatoryjny jest metodą szczególnie przydatną w następujących przypadkach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gdy rozpoczynamy nauczanie nowego dla uczniów przedmiotu, • jako wprowadzenie do nowego działu, obszernego, po raz pierwszy omawianego tematu, • jako przygotowanie do ćwiczeń, pokazów, demonstracji, • jako przygotowanie do pracy innymi metodami, • jako podsumowanie jakiejś partii materiału.
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • idealny dla dużych grup, • ekonomiczny, • materiał ułożony w odpowiednią strukturę, • kontrola nad materiałem, • większa kontrola nad czasem, • aktywizacja uczniów.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • wymagania wobec wykładowcy, • ograniczenia w zastosowaniu.
Uwagi	<p>Jeśli zdecydujesz się zastosować metodę wykładu, pamiętaj o następujących zasadach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykład wymaga bardzo starannego przygotowania merytorycznego, • czas przeznaczony na wygłaszanie wykładu musi być dostosowany do wieku i przygotowania słuchaczy – najefektywniejsze są wykłady 10 – 15 minutowe, • najwięcej słuchaczy skoncentrowanych jest w ciągu 5 pierwszych i ostatnich minut wykładu, • przygotuj zadania otwierające i kończące wykład oraz zadania kluczowe dla poszczególnych jego części, • utrzymuj dobre tempo mówienia (około 10 zdań w ciągu minuty), • aby zainteresować wykładem, stosuj różnego rodzaju materiały, pomoce, ale pamiętaj – ich ilość nie może być zbyt duża, żeby nie zaburzyła ważnych informacji, • przygotuj uczniów do słuchania wykładu, • poćwicz wygłaszanie wykładu w domu przed lustrem, nagraj na taśmę, kontroluj czas.

4.2.3. Klasyczna metoda problemowa

<p>Opis metody</p>	<p>Nauczanie problemowe polega na kierowaniu pracą uczniów, którzy zdobywają nowe wiadomości i umiejętności podczas rozwiązywania problemów teoretycznych i praktycznych. Uczy to uczniów dostrzegania, formułowania i rozwiązywania problemów oraz sprawdzania wartości rozwiązania. Taki sposób pracy aktywizuje ucznia zarówno w sferze intelektualnej jak i badawczej co motywuje go do pracy, uczenia się i do działania. Proces nauczania problemowego opiera się na samodzielnym dochodzeniu uczniów do wiedzy, wytwarzaniu pomysłów i ich weryfikacji.</p> <p>Metody problemowe umożliwiają przekształcenie wiedzy biernej w wiedzę czynną oraz sprzyjają zdobywaniu nowych wiadomości i stosowaniu ich w praktyce. Stosowanie metod problemowych mobilizuje uczniów do analizy sytuacji, których od razu nie potrafią zrozumieć, sobie ich wytłumaczyć czy rozwiązać. Analiza takiej sytuacji wymaga wyodrębnienia danych które są znane jak i tych które są nieznanne. Pozwoli to na wyszukiwanie informacji niezbędnych do wyjaśnienia zaistniałej sytuacji lub znalezienia sposobów umożliwiających rozwiązanie problemów z nią związanych.</p> <p>Czynności wykonywane przez uczniów indywidualnie lub zbiorowo odbywają się na trzech poziomach poznania:</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Poznanie konkretów – podczas poszukiwania danych empirycznych. II. Budowanie modeli – dostosowywanie do swojej wiedzy i umiejętności znanych elementów całości i związków między nimi oraz uzupełnianie układu nowymi elementami, III. Uogólnianie efektów rozwiązania poprzez formułowanie twierdzeń, praw, prawidłowości, zasad, norm czy sposobów działania praktycznego. <p>Problem musi zawierać dane częściowo już uczniom znane i jakieś niewiadome, które należy zdobyć.</p> <p>Przez problem w dydaktyce można rozumieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczuwaną, przez uczącego się, trudność teoretyczną lub praktyczną, którą można rozwiązać poprzez własne działania badawcze, • strukturę informacji o niepełnych danych, którą należy uzupełnić o wymagane elementy i wyjaśnić relacji między nimi, • rodzaj zadania, którego uczący się nie może rozwiązać za pomocą swoich wiadomości i umiejętności, • cel poszukiwań zwykle sformułowany w formie pytania o to co jest nieznanne. <p>W praktyce szkolnej problemy można podzielić na dwa typy:</p> <p>I. Typ „ODKRYĆ”</p> <p>Rozwiązywanie tego typu problemów pobudza czynności umysłowe. Problemy te posiadają z reguły jedno rozwiązanie, którym najczęściej może być odkrycie przyczyny lub skutku jakiegoś zjawiska, odkrycie nieznanego jeszcze uczniowi pojęcia, stosunku czy zależności występującej w poznawanej rzeczywistości. Proces rozwiązywania tego typu problemów nazywany jest procesem zbieżnym, konwergencyjnym. Problemy tego typu wiążą się z pokonywaniem trudności teoretycznych.</p> <p>II. Typ „WYNALEŹĆ”, „SKONSTRUOWAĆ”</p> <p>Rozwiązywanie tego typu problemów związane jest z uruchomieniem procesu myślowego na drodze od teorii do praktyki. Uczący się wykorzystuje znane metody do rozwiązania nowych problemów lub poszukuje nowych metod zastosowania teorii w praktyce. Istnieje tu możliwość znalezienia wielu rozwiązań. Proces ten nazywamy rozbieżnym, dywergencyjnym. W nauczaniu problemowym nauczyciel jest kreatorem kształcenia. Powinien umieć dostrzegać problemy w realizowanym materiale nauczania, odpowiednio je formułować oraz stwarzać odpowiednie sytuacje dydaktyczne. Szczególną uwagę należy zwrócić na umiejętne wykorzystanie sytuacji tworzących się w trakcie pracy uczniów.</p>
--------------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiąganie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Indywidualna, grupowa, zespołowa		

Rola nauczyciela	<p>Organizacja pracy nauczyciela polega na sformułowaniu problemu (zadania do rozwiązania) posiadającego niezbędne minimum wiedzy z danego zakresu znanej uczącym się i kierowaniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • procesem formułowania i pojmowania problemów - pomoc uczniom w jednoznacznym rozumieniu postawionego problemu, • procesem gromadzenia pomysłów na rozwiązanie problemów, • formułowaniem pomysłów na rozwiązanie problemu, • procesem weryfikacji zebranych pomysłów, • procesem opracowywania sposobów wdrażania wybranych rozwiązań, • procesem sprawdzania wdrażanych rozwiązań, <p>Ponadto nauczyciel powinien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnić niezbędne środki do działania, • zadbać o utrzymanie atmosfery rzetelnej i poważnej pracy, • czuwać nad systematyzowaniem, utrwalaniem i stosowaniem wiedzy zdobytej przez uczniów do rozwiązywania problemów.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	W zależności od organizacji i wybranych technikach pracy z uczniami.
Zastosowanie	Do rozwiązywania problemów na lekcjach różnych przedmiotów i problemów wychowawczych.
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • dominacja uczenia się nad nauczaniem, • motywowanie i aktywizowanie uczniów, • samodzielne zdobywanie wiedzy i jej stosowanie, • nabywanie przekonań o własnych umiejętnościach, • podejmowanie się rozwiązywania coraz trudniejszych problemów, • kształtowanie poczucia własnej wartości, • przygotowanie do życia w zmieniających się realiach.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość niewłaściwego sformułowania i zrozumienia problemu, • czasochłonne działania.
Uwagi	<p>Należy zadbać o to aby sformułowany problem posiadał elementy wiedzy już znane uczniom. Należy sprawdzić i ustalić jednoznaczne pojęcie analizowanego problemu. Koniecznie stosować zasadę stopniowania trudności.</p>

4.2.4. Dyskusja dydaktyczna

Dyskusja dydaktyczna to zorganizowana wymiana myśli i poglądów uczestników zajęć na dany temat, wspólne poszukiwanie prawdy, rozwiązanie istotnego problemu lub uzgodnieniu przeciwstawnych stanowisk na dany temat. Dlatego w wielu podziałach metod zaliczana jest do grupy metod problemowych

Dyskusja jako metoda nauczania datuje się co najmniej od czasów Sokratesa. Prowadzący dyskusję może pełnić rolę mentora, eksperta lub tylko organizatora dyskusji albo też równoprawnego uczestnika. Dyskusja jest jedną z ważniejszych metod aktywizujących. Dobrze poprowadzona, nie jest zdominowana przez nauczyciela. Wymaga efektywnego porozumiewania się, jasnego i precyzyjnego przekazu oraz aktywnego słuchania. Dyskusja wymaga od biorących w niej udział umiejętności krytycznego myślenia, wyciągania wniosków z wypowiedzianych twierdzeń i prezentowanej argumentacji. Polemika może być krytyką merytoryczną lub formalną, może także opierać się na żądaniu dowodu lub definicji. Dyskusja wymaga starannego przygotowania.

Poniżej podajemy różne sposoby organizowania i prowadzenia pracy z uczniami tą metodą. Sposoby te, niejednokrotnie nazywane są technikami dyskusji.

Najczęściej stosowane w nauczaniu języków obcych rodzaje dyskusji zwane niejednokrotnie technikami dyskusji:

1. Dyskusja – szczegółowa charakterystyka
2. Związana z wykładem
3. Burza mózgów

4.2.4.1. Dyskusja – szczegółowa charakterystyka

Opis metody	<p>Dyskusja dydaktyczna to zorganizowana wymiana myśli i poglądów uczestników zajęć na dany temat. To wymiana informacji, prezentowanie różnych stanowisk myślenia, opinii, a tym samym wszechstronne naświetlenie zjawisk, zdarzeń, faktów przez biorących w niej udział. To aktywne uczestnictwo uczącego się w rozwiązywaniu problemów, udzielaniu odpowiedzi na pytania i korzystanie ze wspólnych dociekań rozważań i wniosków. Może przyczynić się do analizy zagadnień, które wymagają gruntownego i wszechstronnego rozważania. Dzięki dyskusji można wykazać słuszność lub bezzasadność różnych sądów. Służy rozszerzeniu wiadomości na określony temat.</p> <p>Jest ćwiczeniem poprawności myślenia, ścisłości wyrażania się. Uczy prawidłowego odnoszenia się do osób mających inne zdanie, kształtuje umiejętność oceny stanowiska partnerów oraz samooceny własnego zdania.</p> <p>Umożliwia lepsze poznanie przez uczącego uczących się i daje możliwość kreowania ich postaw.</p> <p>Etapy dyskusji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie: <ul style="list-style-type: none"> • ustalenie przedmiotu i celu dyskusji, • przypomnienie lub uzupełnienie niezbędnej wiedzy, • sformułowanie problemu w sposób dobrze wprowadzający do omawianego zagadnienia i pobudzający do myślenia i wypowiedzania się na dany temat, • określenie ram czasowych dyskusji. 2. Dyskusja właściwa – zespołowe rozwiązywanie problemu pod kierunkiem prowadzącego dyskusję, którego zadaniem, w zależności od sytuacji, może być: <ul style="list-style-type: none"> • kierunkowanie i porządkowanie treści wypowiedzi, • przeformułowywanie pytań i wypowiedzi, • zadawanie pytań naprowadzających, • stawianie pytań konkretnym osobom, • udzielanie dodatkowych wyjaśnień, • porządkowanie treści wypowiedzi, • prowadzenie do wysunięcia konkretnych propozycji rozwiązań i wniosków, • pilnowanie głównego wątku dyskusji, • przestrzeganie dyscypliny czasowej, • podsumowywanie kolejnych fragmentów dyskusji. 3. Podsumowanie wyników – uświadomienie uczestnikom dyskusji jej rezultatów poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • zebranie nowo zdobytych informacji, • usystematyzowanie zdobytych informacji według określonych kryteriów, • zestawienie spraw nie załatwionych i otwartych, • przekazanie informacji zwrotnych uczestnikom dyskusji, • dokonanie oceny poszczególnych uczniów, • podziękowanie, pożegnanie.
-------------	--

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Praca z całą klasą, z grupami uczniów i z pojedynczymi uczestnikami procesu kształcenia.		

Rola nauczyciela	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie szczegółowych celów do wybranego tematu dyskusji. 2. Przygotowanie merytoryczne i metodyczne dyskusji, 3. Ustalenie reguł dyskusji: <ul style="list-style-type: none"> • przypomnienie zasad udzielania informacji zwrotnych, • przypomnienie zasad przyjmowania informacji zwrotnych: • zaznajomienie uczniów z podstawowymi cechami i etapami dobrze prowadzonej dyskusji; • przypomnienie lub sformułowanie podstawowych zasad dyskusji (najlepiej umieścić ich w formie plakatu, slajdu, foliogramu w miejscu widocznym w trakcie trwania dyskusji): 4. Systematyczne wdrażanie uczniów do kształtowania umiejętności prowadzenia dyskusji poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowe, jednoznaczne formułowanie problemów i pytań; • formułowania jasnych, zwięzłych i rzeczowych wypowiedzi; • prezentowanie własnych poglądów; • dobieranie odpowiednich argumentów uzasadniających wypowiedziane poglądy; • słuchanie wypowiedzi innych; • formułowanie kontrargumentów; 5. Prowadząc dyskusję lub przygotowując ucznia do prowadzenia dyskusji pamiętać o roli i postawie prowadzącego dyskusję.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<p>Sala dydaktyczna przygotowana tak ,aby wszyscy uczestnicy dyskusji mogli się dobrze słyszeć i utrzymywać ze sobą kontakt wzrokowy.</p> <p>Plakat, foliogram, rzutnik pisma, rzutnik multimedialny do zaprezentowania „przykazań dla dyskutantów”, powtórzenia określonej wiedzy, podsumowania, zaprezentowania wniosków.</p>
Zastosowanie	<p>Metodę tę można stosować w następujących sytuacjach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Chcemy zaznajomić uczniów: <ul style="list-style-type: none"> • z zagadnieniem nie mającym jednoznacznego rozwiązania, • z zagadnieniami szczególnie trudnymi i złożonymi, • ze szczególnie trudnymi przypadkami praktycznymi wywołującymi kontrowersyjne sądy i opinie. 2. Chcemy, by uczniowie: <ul style="list-style-type: none"> • poznawali nowe wiadomości, • uzyskali ogólny pogląd na jakieś zagadnienie, • poznali różne strony jakiegoś problemu, • poznali logiczny punkt widzenia, 3. Chcemy, aby uczestnicy: <ul style="list-style-type: none"> • generowali nowe pomysły, • tworzyli nowe rozwiązania, • wykorzystywali własne doświadczenie, • akceptowali kontrowersyjne idee. 4. Chcemy, by uczestnicy: <ul style="list-style-type: none"> • poznawali się nawzajem, • angażowali się w pracę grupy, • dzielili się doświadczeniem i pomysłami. 5. Może być stosowana po: <ul style="list-style-type: none"> • wycieczce, • wysłuchaniu wykładu, • projekcji filmu.

Zalety	<p>Bardzo wartościowa metoda pobudzająca i rozwijająca myślenie. Może być skuteczna w nauczaniu wiedzy, kształtowaniu postaw i umiejętności np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułowania myśli i ich wypowiedania, • oceny zdania partnerów, • rozumienia innych ludzi i ich poglądów, • korzystania z doświadczeń innych, • wymiany poglądów, • zespołowego rozwiązywania problemów, • krytycznego spojrzenia na własne poglądy, • weryfikowania własnych poglądów, • oceny argumentów i ich oddzielania od pseudoargumentów, • analizowania i oceniania faktów, sięgania do źródeł. <p>Metoda ta może być stosowana w licznej klasie i małej grupie. Dyskusja wzbudza zainteresowanie uczniów omawianą problematyką, aktywizuje uczniów i wzmacnia atmosferę zaufania w klasie. Motywuje uczniów do pogłębiania wiedzy i pracy nad sobą. Przygotowuje do dokonywania samooceny.</p> <p>Dyskusja to sztuka wyrażania swojego zdania, argumentacji i treningu szacunku dla przekonania innych.</p>
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • Dyskusja może odejść od właściwego tematu lub nie doprowadzić do żadnych wniosków. • Uczniowie mogą utwierdzić się we własnych przekonaniach zamiast je zmieniać. • Osoby dominujące mogą mówić zbyt wiele. • Niektórzy uczniowie mogą włączyć się do dyskusji po to, aby wypełnić pojawiające się chwile ciszy. • Niektóre techniki dyskusji wymagają wielu dodatkowych materiałów. • Można łatwo przekroczyć czas przeznaczony na dyskusję.
Uwagi	<p>Musi być bardzo precyzyjnie przygotowana, może łączyć w sobie różne odmiany (techniki) dyskusji.</p>

Aby dyskusja przynosiła zakładane efekty należy przestrzegać określonych zasad.

Poniżej przedstawiamy przykładowy zestaw zasad i wskazówek dla prowadzących dyskusję oraz dla uczestniczących w dyskusji. Zaleca się aby te zasady były umieszczone w widocznym miejscu podczas pracy z uczniami w trakcie prowadzenia różnych typów dyskusji.

Podstawowe zasady i wskazówki dla uczestników dyskusji

- słuchajcie się wzajemnie
- mówcie za siebie
- uzasadniajcie znaczenia
- wypowiadajcie się tylko na temat
- stosujcie rekapitulacje
- zadawajcie przede wszystkim pytania otwarte
- nie przerywajcie wypowiedzi innym
- nie mówcie jednocześnie
- włączajcie się do dyskusji za zgodą prowadzącego
- bądźcie opanowani, nie ulegajcie emocjom
- przestrzegajcie zasad komunikacji niewerbalnej
- mówcie krótko i na temat
- argumentujcie rzeczowo swoje stanowisko
- wysłuchujcie argumentów drugiej strony

- nie dyskutujcie o wartościach z zamiarem przekonania kogoś
- nie atakujcie osób przedstawiających własne argumenty
- dla podważenia stanowiska strony przeciwnej używajcie własnych argumentów
- nie poddawajcie się, jeśli nie zostaliście przekonani
- poznawajcie stanowiska, opinie i racje drugiej strony
- nie obrażajcie swoich przeciwników i sami się nie obrażajcie
- nie ośmieszajcie strony przeciwnej
- nie przyczepiajcie „łatek”
- nie róbcie aluzji
- gdy wyczerpalicie argumenty, a wasi adwersarze nie zostali przekonani, zakończcie dyskusję
- gdy poziom emocji jest zbyt wysoki i grozi wybuchem zakończcie dyskusję
- kończąc przedwcześnie dyskusję podkreślcie różnice zdań i podsumujcie rezultaty

W trakcie prowadzenia dyskusji bardzo ważne jest aby znać i stosować zasady przekazywania informacji zwrotnej i zasady przyjmowania informacji zwrotnej:

Przekazywana informacja powinna:

- odnosić się do konkretnego zachowania lub wypowiedzi a nie do osobowości,
- być sformułowana jasno i precyzyjnie,
- opisywać wrażenia, a nie oceniać wypowiadających się,
- oddzielać spostrzeżenia od przypuszczeń i odczuć,
- przekazywana być w formie „komunikatu JA”,
- być przekazywana we właściwym, przyjaznym tonie,
- uwzględniać informacje pozytywne i negatywne,

Przyjmując informację zwrotną należy:

- słuchać aktywnie,
- stawiać dodatkowe pytania jeśli coś było niezbyt jasne,
- traktować ją jako szansę do dalszego funkcjonowania w grupie, zespole, społeczeństwie,
- być otwartym na przyjmowanie informacji pozytywnych,
- być otwartym na przyjmowanie uwag krytycznych,
- w razie potrzeby wyjaśniać własne postępowanie bez jego obrony i usprawiedliwiania,

Osoba prowadząca dyskusję:

- zachęca do dalszego udziału w dyskusji i do aktywnego słuchania poprzez powtórzenia wypowiedzi uczestników dyskusji w formie –jeśli dobrze zrozumiałem,...,
- ośmiela nieśmiałyłch poprzez imienne zaproszenie do dyskusji,
- pozwala zastanowić się nad odpowiedzią poprzez chwilowe zatrzymanie dyskusji, odpowiedzenie pytaniem na pytanie,...,
- gromadzi różne poglądy, włącza do dyskusji coraz więcej osób,
- podkreśla ważność osób stawiających pytania poprzez powtarzanie pytania, na które nie uzyskano odpowiedzi,
- czuwa nad tym, aby niczego nie przeoczyć,
- poważnie traktuje wszystkich rozmówców,
- wszystkie wypowiedzi traktuje na równi,
- nie forsuje własnego zdania,
- jest tolerancyjna,
- jest uprzejma,
- jest cierpliwa,
- jest taktowna,

- jest otwarta,
- wyraża się jasno i zrozumiale,
- umie podsumowywać etapy dyskusji,
- stawia właściwe pytania w odpowiednim miejscu,
- konsekwentnie dąży do celu.

4.2.4.2. Dyskusja związana z wykładem

Opis metody	<p>Dyskusja związane z wykładem ma na celu wyjaśnienie wątpliwości uczących się co do tez i sformułowań zawartych w wykładzie w celu lepszego zrozumienia jego treści. Umożliwia konfrontację informacji zawartych w wykładzie z dotychczasową wiedzą uczniów. Pozwala na bardziej wnikliwą analizę problemu i umożliwia nauczycielowi dopowiedzenie dodatkowych, nie powiedzianych w trakcie wykładu elementów wiedzy. Uczniowie mają możliwość wyrazić swoje wrażenia i określić własne stanowisko odnośnie analizowanych treści, jak i sposobu przedstawienia problemu. Dyskusja związana z wykładem najczęściej przebiega według następującego schematu:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Przeprowadzenie wykładu;2. Postawienie pytań problemowych przez wykładowcę;3. Wprowadzenie do dyskusji;4. Postawienie przez słuchaczy pytań uzupełniających;5. Udzielanie przez nauczyciela odpowiedzi na otrzymane pytania;6. Podsumowanie dyskusji;7. Ocena dyskusji i jej osób w niej uczestniczących
-------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiąganie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Praca z całą klasą, grupą słuchającą wykładu		

Rola nauczyciela	<ul style="list-style-type: none">• Przeprowadzenie wykładu;• Przygotowanie pytań problemowych;• Opracowanie celów dyskusji;• Przygotowanie planu dyskusji;• Określenie ram czasowych, ewentualnych pytań pomocniczych;• Ocena dyskusji;• Opracowanie kryteriów i sposobów oceny dyskusji i jej uczestników;
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	Środki niezbędne do przeprowadzenia wykładu, „Plakat, foliogram, rzutnik pisma, rzutnik multimedialny do zaprezentowania „zasad” dla dyskutantów”, Karty oceny dyskusji;
Zastosowanie	Po przeprowadzeniu wykładu przedstawiającego złożony problem
Zalety	<ul style="list-style-type: none">• Umożliwia uzyskanie informacji zwrotnych:<ul style="list-style-type: none">– o stopniu zrozumienia prezentowanego materiału przez uczniów,– o umiejętnościach stosowania wiedzy przez uczniów,– umiejętnościach komunikacyjnych uczniów,– o umiejętności przekazywania wiedzy przez nauczyciela,– o umiejętnościach komunikacyjnych nauczyciela,• Umożliwia utrwalenie przekazywanych treści.• Pozwala na wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości.• Pozwala na bardziej wnikliwą analizę problemu.
Wady	<ul style="list-style-type: none">• Dyskusja może odejść od właściwego tematu lub nie doprowadzić do żadnych wniosków.
Uwagi	

4.2.4.3. Dyskusja „Burza mózgów”

<p>Opis metody</p>	<p>Jest to luźno powiązana forma dyskusji umożliwiająca uczestnikom generowanie pomysłów, które są analizowane po zakończeniu fazy ich zgłaszania.</p> <p>Odmiana dyskusji polegająca na umożliwieniu uczniom szybkiego zgromadzenia wielu konkurencyjnych lub uzupełniających się hipotez rozwiązania problemu, któremu poświęcona jest dana jednostka metodyczna lub jej fragment. Można zgłaszać wszystkie najbardziej śmiałe lub niedorzeczne pomysły rozwiązania, choćby nietypowe, ryzykowne i nierealne, w obojętnej formie, żeby nawet chwila namysłu nad poprawnością językową nie zmniejszała pomysłowości. Pomysły te nie mogą być oceniane ani komentowane, a na ich autorów nie mogą służyć żadne obowiązki ani odpowiedzialność. Cała konstrukcja burzy mózgów jest tak przemyślana, aby przerwać komunikację między fazą produkcji pomysłów i ocenianiem pomysłów.</p> <p>Metoda ta jest nazywana giełdą pomysłów, sesją odroczonego wartościowania, sesją nowych pomysłów, metodą brainstorming - Osborna, konferencją dobrych pomysłów, jarmarkiem pomysłów, sesją odroczonej oceny, techniką grupowego samodzielnego i twórczego myślenia</p> <p>Fazy burzy mózgów:</p> <p>Faza I</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie, wstępne określenie problemu, zadania, zagadnienia, • omówienie sposobu pracy metodą burzy mózgów, • przedstawienie zasad obowiązujących w trakcie pracy: <ol style="list-style-type: none"> 1. Pomysły powinny być zwarte i konkretnie sformułowane. 2. Każdy pomysł jest dobry. 3. Pomysły zgłasza się spontanicznie, bez określania kolejności. 4. Należy zgłaszać pomysły, nawet luźno związane z tematem, które według pomysłodawcy są absurdalne i niedorzeczne. 5. Jednorazowo można zgłosić jeden pomysł. 6. Każdy pomysł należy zapisać w formie podanej przez autora. 7. Nie należy krytykować pomysłów. 8. Nie należy komentować zgłaszanych pomysłów. 9. Nie wolno wtrącać własnych propozycji do pomysłów innych. 10. Zgłaszane pomysły inspirują następne. 11. Głos zabieramy na znak prowadzącego. 12. Wszyscy uczestnicy mają równe prawa do zgłaszania pomysłów. 13. Zgłaszanie pomysłów odbywa się w określonym przez prowadzącego czasie. • sformułowanie problemu przez nauczyciela. <p>Faza II</p> <ul style="list-style-type: none"> • zgłaszanie i rejestrowanie pomysłów, • odczytanie zapisanych pomysłów, • zadawanie pytań przez uczestników odnośnie zapisanych kwestii, • wyjaśnianie, doprecyzowanie i uzasadnianie zgłoszonych pomysłów przez ich autorów. <p>Faza III</p> <ul style="list-style-type: none"> • dyskusja nad pomysłami (plenarna lub w gronie „ekspertów”), może odbywać się bezpośrednio po zakończeniu zgłaszania pomysłów lub zostać odroczone na określony czas, • analiza i ocena pomysłów, • dokonanie wyboru najbardziej przydatnego, najlepszego pomysłu, pomysłów, które będą stanowić rozwiązanie analizowanego problemu,
--------------------	--

	<p>Faza IV</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawienie i omówienie wybranych rozwiązań na forum, • uzasadnienie dokonanego wyboru, • określenie sposobu wykorzystania pomysłów w praktyce, • podsumowanie zajęć. 		
Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Praca z całą klasą, z grupami uczniów i z pojedynczymi uczestnikami procesu kształcenia.		

<p>Rola nauczyciela</p>	<p>Wybór problematyki do dyskusji, sformułowanie tematu, określenie celów lekcji. Przygotowanie sali i miejsca do zapisywania pomysłów (tablica, flipchart);</p> <p>Faza I</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie uczniów z ideą metody i obowiązującymi zasadami w trakcie dyskusji. • Wybór prowadzącego dyskusję (jeśli nie jest nim nauczyciel) i sekretarza (jeśli zapisów nie będzie dokonywał nauczyciel). • Sformułowanie problemu i sprawdzenie jego zrozumienia przez uczniów. • Określenie czasu dyskusji. <p>Faza II</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mobilizowanie uczniów do wypowiadania się. • Dokonanie niezbędnych ustaleń, np. każdy powinien zgłosić przynajmniej jeden pomysł. • Wytworzenie właściwej, swobodnej atmosfery inspirującej do wysuwania jak największej liczby pomysłów. • Ożywianie dyskusji poprzez kierunkowanie myślenia. • Skrupulatne zapisywanie pomysłów. • Czuwanie nad prawidłowym przebiegiem dyskusji i przestrzeganiem jej zasad. • Czuwanie nad przestrzeganiem ustalonych norm czasowych. • Odczytanie zapisanych pomysłów. • Kierowanie wyjaśnieniami i doprecyzowywaniem wypowiedzi. <p>Faza III</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kierowanie analizą i oceną pomysłów; • Kierowanie wyborem pomysłów; • Kierowanie przygotowaniem uzasadnienia wyboru najlepszych pomysłów: <p>Sposób I:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pogrupowanie pomysłów według takich samych lub podobnych rozwiązań. 2. Podział uczniów na tyle grup, ile jest grup pomysłów. 3. Przydział grup pomysłów do poszczególnych grup uczniów. 4. Przygotowanie przez zespoły analizy pomysłów. 5. Wybór przez grupy jednego rozwiązania. 6. Prezentowanie rozwiązań przez poszczególne grupy. <p>Sposób II:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podział klasy na zespoły. 2. Przydział każdemu zespołowi, proporcjonalnej liczby pomysłów z ustalonej listy. 3. Ustalenie kryteriów oceny pomysłów. 4. Analiza i ocena pomysłów w zespołach. 5. Wybór propozycji spełniających ustalone wcześniej kryteria. 6. Opracowanie przez grupy uzasadnienia wyboru. 7. Zaprezentowanie wybranych propozycji i uzasadnienie ich wyboru na forum. 8. Wybór najlepszego rozwiązania przez całą klasę. <p>Sposób III:</p> <p>W przypadku mało liczonej klasy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przydział uczniom określonej liczby punktów (2, 3 lub 4) w zależności od ilości rozwiązań na analizowanej liście. 2. Dokonanie wyboru przez uczniów jednego, dwóch lub trzech, ich zdaniem, najlepszych rozwiązań. 3. Obliczenie liczby punktów poszczególnym propozycjom. 4. Wybór najlepszych pomysłów.
-------------------------	---

	<p>Faza IV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedstawienie listy dokonanych wyborów i ich uzasadnień. • Kierowanie opracowaniem harmonogramu wykorzystania wybranych pomysłów w praktyce.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<p>Odpowiednio przygotowana sala; Tablica lub plakat do zapisywania pomysłów; Umieszczone w widocznym miejscu „przykazania dla uczestników dyskusji”; Plakat, slajd lub foliogram z zasadami prowadzenia burzy mózgów;</p>
Zastosowanie	<ul style="list-style-type: none"> • W procesie rozwiązywania problemów. • Podejmowania decyzji i kreatywnego myślenia na zajęciach szkolnych, • W kształceniu dorosłych, • W rozwiązywaniu problemów w zakładach pracy, w życiu gospodarczym i społecznym.
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • Jest metodą łatwą do zastosowania, nie wymaga wysokiej jakości sprzętu a rezultaty mogą być szybko zauważalne. • Zachęca do kreatywnego myślenia, pozwala na usystematyzowane generowanie pomysłów. • Stymuluje kreatywność poprzez wykorzystywanie jednych pomysłów do generowania następnych. • Zapewnia dostarczenie więcej propozycji niż praca pojedynczych osób. Aktywizuje wszystkich uczestników. • W krótkim czasie gromadzona jest duża liczba pomysłów. • Doskonali umiejętności komunikowania się. • Wpływa na rozwój zespołu.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • Może być trudna do przeprowadzenia w mało aktywnej grupie. • Aktywizowanie uczniów i przełamywanie ich oporu do wypowiedzi może zająć dużo czasu. • Często kojarzy się tylko ze zgłaszaniem pomysłów.
Uwagi	

4.2.5. Gry dydaktyczne

Gra dydaktyczna to celowo organizowana sytuacja, w której osoby uczące się konkurują ze sobą w ramach określonych reguł gry. Gra jest dydaktyczną, jeśli dzięki niej daje się zrealizować założony cel dydaktyczno-wychowawczy. Gry pozwalają na kształtowanie szeregu umiejętności uniwersalnych niezbędnych w życiu i nauce.

Do tej grupy metod kształcenia, które można z powodzeniem stosować w nauczaniu języków obcych należą:

1. Gry symulacyjne

4.2.5.1. Gry dydaktyczne symulacyjne

Opis metody	<p>Symulacja jest ujmowana jako demonstracja typowych relacji społecznych o ustalonych celach, założeniach oraz sekwencjach zdarzeń zdeterminowanych przez role uczestników. Uczestnictwo w symulacjach angażuje uczniów i aktywizuje proces wnioskowania. Może także ujawniać właściwości interakcji międzyludzkich. Przykładem mogą być symulacje takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie decyzji, w których pracodawca i pracownik muszą osiągnąć porozumienie co do ważnych dylematów ekonomicznych, • rozwiązywanie nieporozumień między rodzicami i dziećmi, pracodawcą i pracownikiem. <p>Specyficznym rodzajem tej metody są gry edukacyjne. Gra to swoistego rodzaju ćwiczenie lub zabawa, prowadzona według ściśle określonych zasad postępowania zwanych regułami. Gra dydaktyczna jest celowo organizowaną sytuacją dydaktyczną, w której uczestnicy zajęć uczący się konkurują ze sobą w ramach określonych reguł gry. Gra jest grą dydaktyczną, jeżeli dzięki niej daje się zrealizować założone cele dydaktyczne lub wychowawcze. Gra przeradza się w symulację (grę symulacyjną), kiedy zostaje do niej dołączony scenariusz, przedstawiający uproszczoną sytuację rzeczywistą, a zachowanie graczy wynika z przydzielonych im ról, które mają odgrywać w czasie gry. Gry edukacyjne bazują na współzawodnictwie wyznaczonym przez reguły oraz role uczestników. Dzięki temu gry edukacyjne są efektywnym sposobem ćwiczenia użytecznych umiejętności z zakresu ekonomii, prawa, historii, geografii i innych obszarów wiedzy.</p> <p>W polskiej dydaktyce najczęściej wykorzystuje się następujące typy gier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • symulacyjne, • decyzyjne, • planowe, • psychologiczne, • sportowe, • specjalistyczne (łamiągówki, gry planszowe, krzyżówki). <p>Gry symulacyjne to gry, w których działania podejmowane przez uczestników zajęć przypominają czynności, jakie ludzie wykonują w różnych rzeczywistych sytuacjach życiowych. Istotą gier symulacyjnych jest odtwarzanie przez uczących się, grających role, złożonych sytuacji problemowych, które kiedyś dla kogoś były sytuacjami rzeczywistymi, a wyniki uczniowskich rozwiązań porównywane są z rozwiązaniami rzeczywistymi. Rywalizacja w grach symulacyjnych wprowadzona jest po to, aby uczestnicy zrozumieli mechanizmy rywalizacji społecznej, jej przyczyny i konsekwencje. W grze symulacyjnej mogą pojawić się zwycięzcy i pokonani, jednak ich sukces i porażka są wypadkową oddziaływania czynników sytuacyjnych, z którymi uczniowie mogą spotkać się w codziennym życiu. Przebieg gry jest ściśle związany ze szczegółowymi celami gry, gracze poznają informacje niezbędne do prowadzenia gry, przetwarzają je i wykorzystują. Trudności pojawiające się przed graczami, przypominają sytuację rzeczywistą.</p>
-------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiąganie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Z całą klasą i grupą uczniów		

Rola nauczyciela	<p>Przebieg zajęć z zastosowaniem gry symulacyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • określenie celów, jakie chcemy osiągnąć, • przygotowanie gry, konspektu do zajęć, niezbędnych materiałów dla uczestników, harmonogramu, • omówienie zasad gry i regulaminu gry, • rozdanie uczniom egzemplarza gry (opis gry, scenariusz, materiały pomocnicze), • zapoznanie się uczniów z otrzymanymi materiałami, • wybór ról przez uczniów lub przydzielenie ich przez nauczyciela (wszyscy uczniowie powinni mieć przydzielone role w grze), • wyposażenie uczniów we wstępny zasób wiedzy niezbędny do rozpoczęcia gry, • wyjaśnienie przez nauczyciela wątpliwości, które mogą nasunąć się uczniowi na etapie przygotowania do gry, • ustalenie przez nauczyciela harmonogramu czasowego gry, • gra właściwa, • podsumowanie efektów gry (analiza wspólnie z uczniami problemu wokół którego toczyła się gra, wyciągnięcie wniosków, dokonanie uogólnień, ocena zachowania się poszczególnych uczniów, ocena przyjętych rozwiązań, uporządkowanie wiedzy, którą zdobyli uczniowie podczas gry). <p>Rola nauczyciela</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprawdzenie czy uczniowie mają odpowiednie doświadczenie potrzebne do analizy przedmiotu symulacji, • zorganizowanie sytuacji dydaktycznej tak, aby osiągnąć założone cele , • przygotowanie dodatkowych tekstów, które wprowadzą w zagadnienie, • opracowanie materiałów z opisem sytuacji i ról, • opracowanie regulaminu gry, • podsumowanie i dyskusja w fazie końcowej, • wycofanie się z aktywności na czas gry – przyjęcie roli obserwatora, • refleksja po zakończeniu zajęć (walory dydaktyczne, konstrukcja gry, walory estetyczne, etyczne).
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<ul style="list-style-type: none"> • opis i przebieg gry (egzemplarz dla każdego ucznia), • scenariusz gry, • opis przydzielonej roli, • materiały pomocnicze.

Zastosowanie	<p>Metoda przydatna do kształtowania umiejętności:</p> <ul style="list-style-type: none">• poznawczych i społecznych,• rozwiązywania konfliktów,• hierarchizacji ważności problemów,• uczenia cierpliwości,• respektowania reguł,• przeżywania porażek i zwycięstw,• logicznego myślenia,• generowania wniosków,• współdziałania i rywalizacji,• rozwiązywania problemów,• wybierania właściwych strategii,• podejmowania decyzji,• sprawdzania skutków podjętych decyzji,• planowania działań,• przekonywania, argumentowania, prowadzenia negocjacji i dyskusji,• rozważania dylematów moralnych,• analizy sytuacji i warunków działania,• strukturyzacji wiedzy – dobierania informacji niezbędnych do podjęcia decyzji i eliminowanie informacji nieistotnych,• korzystania z różnych źródeł wiedzy,• dokonywania korekt w zmieniających się warunkach decyzyjnych.
Zalety	<ul style="list-style-type: none">• duża aktywność uczących się,• przemyślana i celowo zorganizowana sytuacja dydaktyczna,• interakcja osób uczestniczących w grze,• konkurencja między uczestnikami gry.
Wady	<ul style="list-style-type: none">• brak gier spełniających wymogi gier dydaktycznych,• konieczność konstruowania własnych gier dydaktycznych przez nauczyciela,• ograniczenia czasowe związane z realizacją gry (czas potrzebny to minimum 2-3 lekcji).
Uwagi	

4.2.6. Inscenizacja

<p>Opis metody</p>	<p>Inscenizacja jest dyskusyjną metodą dramową stosowaną w szkole. Istota tej metody polega na inscenizacji pewnego zdarzenia, w której część uczniów przyjmuje na siebie rolę osób występujących w tym zdarzeniu, a pozostali są obserwatorami. Po inscenizacji rozpoczyna się dyskusja, w wyniku której powinno dojść do wspólnie uzgodnionej oceny zainscenizowanego problemu. Inscenizacja ma zastosowanie tam, gdzie poszukuje się rozwiązania problemów w twórczy sposób.</p> <p>Odmiany inscenizacji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inscenizacja utworów literackich. 2. Inscenizowany pokaz wykonania czynności określonego typu. 3. Inscenizacja terapeutyczna. 4. Inscenizacja problemowa. <p>Inscenizacja stosowana jako metoda nauczania/uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Impresyjna, mająca na celu wywołanie u uczniów przeżywania określonych treści. 2. Ekspresyjna, w trakcie której uczniowie odgrywają przypisane im role. 3. Ekspresyjno-impresyjna – część uczniów odgrywa role, pozostali są odbiorcami inscenizowanych ról. <p>Inscenizację problemową można realizować dwoma sposobami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwiązywanie problemów wyłącznie w trakcie trwania inscenizacji właściwej. 2. Dopuszcza sugerowanie pomysłów rozstrzygnięcia danego problemu przez osoby odgrywające role, ale także zainspirowanie uczniów do poszukiwania rozwiązania problemu po zakończeniu inscenizacji. <p>Przebieg inscenizacji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie rzeczowe uczniów do inscenizacji, wyjaśnienie istoty metody inscenizacji. 2. Zapoznanie uczniów z celami, organizacją i przebiegiem zajęć. 3. Eksponowanie opisu sytuacji problemowej. 4. Poinformowanie uczniów o ich zadaniach w trakcie i po inscenizacji właściwej. 5. Wybór uczniów którzy wcielą się w rolę (obsadzenie ról przez nauczyciela, uczniowie losują role, dobrowolne zgłoszenie się uczniów do ich odegrania) i przygotowanie się uczniów do ich odegrania. 6. Oddzielenie „widowni” i ukierunkowanie obserwacji prezentowanej scenki. 7. Przygotowanie przestrzeni dydaktycznej do potrzeb inscenizacji, przygotowanie rekwizytów. 8. Inscenizacja właściwa. 9. Rozpoczęcie dyskusji „po inscenizacji”. 10. Ustosunkowanie się uczniów do zainscenizowanych pomysłów rozwiązania określonego problemu, wymiana poglądów, opinii. 11. Wytwarzanie i zgłaszanie postinscenizacyjnych pomysłów rozwiązania określonego problemu. 12. Wartościowanie wytworzonych w czasie inscenizacji i po jej zakończeniu pomysłów i wybór najlepszych spośród nich. 13. Ocena inscenizacji (rol, sposobu prezentacji treści) dokonana przez uczniów i nauczyciela. 14. Ocena przebiegu i wyniku dyskusji dokonana przez nauczyciela.
--------------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Z całą klasą i grupą uczniów		

Rola nauczyciela	Rola nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> • określenie celu jaki chce się osiągnąć stosując tę metodę, • przygotowanie scenariusza rozpatrywanego zdarzenia, • wybór uczniów, którzy wcielą się w rolę, • rozpoczęcie i moderowanie dyskusji po inscenizacji oraz umiejętne jej podsumowanie.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<ul style="list-style-type: none"> • wytyczne do odegrania roli (krótka charakterystyka postaci występujących w zdarzeniu), • odpowiednio przygotowana sala, • rekwizyty, • scenariusz inscenizacji.
Zastosowanie	Metoda przydatna w: <ul style="list-style-type: none"> • kształceniu ogólnym, • kształceniu zawodowym.
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • pozwala na poznawanie samego siebie, • rozwija umiejętności ruchowe i teatralne, • uczy obserwowania różnych sytuacji, • uczy wnioskowania, • uczy pracy w grupie, • uczy kultury dyskusji, • urozmaica proces nauczania, • ośmiela uczniów do działania, • niweluje zahamowania oraz rozwija wyobraźnię, • wyzwala spontaniczne reakcje emocjonalne, • zmusza do podejmowania decyzji i reagowania na różnorodne sytuacje.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • dość długi okres przygotowań, • psychiczne bariery uczniów do przyjmowania ról, • trudności w wejściem w rolę, • możliwość pojawienia się konfliktów, • konieczność większego nakładu czasu przez grających uczniów i nauczyciela.
Uwagi	Scenariusz rozpatrywanego zdarzenia powinien zawierać: <ul style="list-style-type: none"> • krótki opis zdarzenia, • krótką charakterystykę postaci występujących w zdarzeniu, • układ wydarzeń, • dialogi, • czas na przeprowadzenie inscenizacji.

4.2.7. Drama

<p>Opis metody</p>	<p>Drama polega na wczuwaniu się w rolę, na improwizacji angażującej ruch, gest, mowę, myśli i uczucia. Dostarcza bezpośredniego doświadczenia, przekraczającego zakres zwykłej informacji, wzbogacającego wyobraźnię i poruszającego emocje tak samo jak umysł.</p> <p>Cechy dramy</p> <ul style="list-style-type: none"> • w dramie nie ma podziału na widzów i aktorów, zaangażowani powinni być wszyscy uczniowie, • w dramie zadaniem ucznia nie jest granie dla innych, ale wczucie się w jakąś postać albo osobiste przeżycie określonej sytuacji, • w dramie ściśle określona jest tylko sytuacja wyjściowa, dalej jest sporo miejsca na improwizację, • w dramie koncentrujemy się na samej sytuacji, a nie na wyrazie zewnętrznym - uczeń musi zachowywać się naturalnie, aby dana „rola” nie stała się groteskowa. <p>W dramie najważniejsze są przeżycia uczniów, a nie forma wypowiedzi. Uczestnicy dramy nie muszą posiadać zdolności aktorskich. Ważne jest zaangażowanie i wczucie się w określoną sytuację, wejście w rolę, być i działać, a nie „grać”. Zadaniem nie jest pokaz, ale wyobrażenie sobie, jak by został rozwiązany postawiony problem, gdybym był w tej sytuacji.</p> <p>Wejście w rolę może przybierać dwie formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • albo uczeń pozostaje sobą w nowej sytuacji, • albo stara się być w sytuacji postaci, którą nie jest, np. rodziców. <p>Zadaniem nauczyciela jest wprowadzenie w problem, który ma być rozwiązany poprzez przybliżenie sytuacji wyjściowej. Natomiast zadaniem uczniów jest go rozwiązać poprzez zaangażowanie się w rolę. Ważne są efekty uzyskiwane na każdym etapie dokonującego się procesu. Wymaga to umiejętności otwarcia się i mówienia oraz słuchania, gdy mówią inni, by podjąć dyskusję.</p> <p>Punktem wyjścia pracy metodami dramowymi jest zawsze określona sytuacja. Jest w niej zawarte jakieś napięcie, jakiś problem. Może to być sytuacja wzięta z życia, zaczerpnięta z tekstów literackich lub wymyślona. Ta sytuacja wyjściowa staje się w pewien sposób „obecna” poprzez to, że uczestnicy zajęć wchodzą w rolę bohaterów tej sytuacji. Istotnym elementem działania jest pokazanie swojego sposobu przeżycia danej sytuacji poprzez ciało, mimikę, gest, głos. Uczestnik, który wchodzi w rolę staje przed problemem, przed którym stanęli wcześniej inni ludzie. Poprzez „grę” próbuje ten problem rozwiązać. Nie jest to rzeczywiste działanie, mimo to stanowi jakąś formę doświadczenia, jest czymś w rodzaju próby generalnej przed działaniem w rzeczywistej sytuacji. Jest to uczenie się przez działanie. Nie chodzi tu o pokazywanie innym ludzi, ale jak ja bym rozwiązał dany problem.</p> <p>Sytuacja wyjściowa w dramie ma zawsze charakter otwarty. Nie ma gotowego scenariusza dalszego rozwoju sytuacji, który trzeba odegrać. To grupa lub uczeń tworzą scenariusz, własną wersję dalszego biegu wydarzeń. I tę własną wersję rozwoju wydarzeń przedstawiają na forum ogólnym wykorzystując różne techniki dramowe. Uczniowie mają w ten sposób możliwość podjęcia działań według własnego pomysłu. Stają się bardzo wyraźnie sprawcami działań.</p>
--------------------	--

Do najczęściej stosowanych przez nauczycieli technik dramy należą:

- **rozmowa** - jest to najprostszy sposób bycia w roli. Jej zaletą jest to, że można ją przeprowadzić w każdych warunkach, łatwo zaangażować wszystkich uczniów, doskonale rozwija wyobraźnię, myślenie, bardzo angażuje emocjonalnie;
- **wywiad** - istotą tej metody jest prowadzenie improwizowanej rozmowy w konwencji wywiadu. Może to być forma konferencji prasowej lub sondy ulicznej. Role mogą przyjmować zarówno ci, którzy przeprowadzają wywiad jak i ci, którzy wywiadu udzielają;
- **list** - istotą tej metody jest napisanie przez uczestników listu „w imieniu” określonej postaci w związku z konkretnym wydarzeniem;
- **artykuł prasowy** - istotą tej metody jest przedstawienie wydarzeń opisanych w tekście w konwencji artykułu prasowego. Potrzebne są wtedy powielone pierwsze strony gazet z pustymi polami do zapisania;
- **scenka improwizowana** - istotą tej metody jest scenka przedstawiająca dalszy rozwój sytuacji wyjściowej według scenariusza przygotowanego przez grupy uczniów. Sytuacja ta musi być problematyczna i zawierać napięcie umożliwiające postawienie pytania: jak te wydarzenia mogły potoczyć się dalej?
- **rzeźba** - wyraża przeżycia i postawy danej osoby w związku z konkretnym wydarzeniem. Środkiem wyrazu jest ciało, gest, mimika „zastygła” w nieruchomej rzeźbie. Materiałem do utworzenia rzeźby są sami uczestnicy. Rzeźba może być indywidualna lub grupowa. Najłatwiej stosować ją w parach. Wówczas jeden jest rzeźbiarzem, a drugi materiałem plastycznym. Rzeźbiarz poprzez wydawanie poleceń, bądź dotykiem ustawia odpowiednio partnera.

Chociaż na lekcji z dramą nie można przewidzieć rozwiązań problemów, ani odpowiedzi uczniów, to ma ona określoną strukturę, a mianowicie:

- wprowadzenie przez nauczyciela,
- przygotowanie się uczniów do wejścia w role w formie różnych technik,
- odegranie ról przez uczniów,
- omówienie pracy uczniów.

Po prezentacji efektów pracy poszczególnych grup konieczne jest pogłębienie rozumienia przedstawionych sytuacji. Poprzez właściwie prowadzoną rozmowę można pobudzić refleksję uczestników nad przedstawionymi sytuacjami, sprowokować ich do odkrywania prawdy o życiu.

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.

Organizacja pracy	Z całą klasą i grupą uczniów
Rola nauczyciela	<p>Rola nauczyciela</p> <p>Nauczyciel, podejmujący pracę metodą dramy musi jasno określić:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel jaki chce osiągnąć, • zaplanować wydarzenie wyjściowe, • miejsce rozgrywania się akcji fikcyjnej, • przewidzieć role dla uczniów i siebie, • zastanowić się do jakich refleksji i postaw pragnie doprowadzić. <p>Nauczyciel stosujący technikę dramy powinien pamiętać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • o tym, że sprawy, którymi uczniowie będą się zajmować powinny być im bliskie, • o zachowaniu taktu pedagogicznego i życzliwości przejawiającej się w unikaniu ocen wartościujących wypowiedzi poszczególnych uczniów, • o pozwoleniu uczniom na rozwój umiejętności obserwacji, rozmowy, logicznego myślenia, wyciągania wniosków, wartościowania, argumentowania, • o kształtowaniu umiejętności i ukazaniu wartości wspólnego dochodzenia do wiedzy, kształtowanych postaw, • o poszanowaniu sposobów pobudzania do refleksji, a nie sugerowania odpowiedzi, • o tym, że w trakcie trwania dramy ważne jest myślenie i logiczne wyrażanie. Stąd nie należy natychmiast korygować błędów językowych w sposób niweczący pracę - wychwycone mogą być skorygowane przy innej okazji.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<ul style="list-style-type: none"> • opis sytuacji wyjściowej • zaplanowane (opisane) role dla uczniów • tezy do dyskusji
Zastosowanie	<p>Metoda przydatna do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowania ucznia do rozwiązywania problemów, wyrażania sądów, opinii, stanowiska.
Zalety	<p>Drama</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwija wyobraźnię i inteligencję, • pozwala dzielić się swoimi emocjami, wrażeniami i myślami, • jest metodą aktywizującą uczniów w procesie nauczania, • ujmuje treści kształcenia w powiązaniu z przeżyciem i doświadczeniem.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • obawa uczniów przed uzewnętrznianiem własnych poglądów, stanowiska, • obawa uczniów przed narażeniem się na śmieszność w oczach kolegów.
Uwagi	

4.3. METODY PRAKTYCZNE

Za pomocą metod praktycznych kształtuje się i rozwija umiejętności, nawyki i sprawności o charakterze praktycznym. Wiedza i umiejętności zdobyte podczas działania są trwalsze. Metody praktyczne odnoszą się do wszelkiego nauczania, w którym przyswajanie treści odbywa się poprzez działanie praktyczne, niezależnie od tego, czy występują one w przedmiotach teoretycznych, czy związane są z praktyczną nauką zawodu.

Do tej grupy metod należą:

1. Pokaz z objaśnieniem
2. Ćwiczenia przedmiotowe
3. Metoda projektów
4. Metoda przewodniego tekstu

W nauczaniu języków obcych warto wykorzystać:

- ćwiczenia przedmiotowe
- metodę projektów

4.3.1. Ćwiczenia przedmiotowe

Opis metody	<p>Ćwiczenia to najbardziej pojemna metoda. Może się w niej znaleźć każdy rodzaj aktywności uczniów, który nie mieści się w pozostałych. Ćwiczenie jest szeroko stosowaną metodą nauczania – uczenia się zarówno w przedmiotach o charakterze teoretycznym, jak i w nauczaniu praktycznym. Ćwiczeniem może być pisanie wypracowań i rozwiązywanie zadań, szukanie informacji źródłowej, wykonywanie określonej czynności czy doświadczenia. Ćwiczenie jest metodą służącą do rozwijania umiejętności zarówno umysłowych, jak i praktycznych oraz do przemiany umiejętności w nawyki. W programach nauczania ogólnokształcących i teoretycznych przedmiotów zawodowych część materiału przewidziana jest do realizacji w ramach ćwiczeń. Realizacja tego materiału wymaga samodzielnych obserwacji dokonywanych przez uczących się w trakcie prowadzonych doświadczeń lub wykonywanych działań.</p> <p>Formy i modele metody ćwiczeń</p> <p>I. Przedmiotowe formy ćwiczeń</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ćwiczenia rozwijające umiejętności umysłowe. 2. Ćwiczenia kształcące umiejętności praktyczne. 3. Ćwiczenia wspierające umiejętności decyzyjne. 4. Ćwiczenia kształtujące umiejętności aksjologiczne (nauka o wartościach). 5. Ćwiczenia wspierające umiejętności empatyczne i syntonii (łatwość nawiązywania kontaktów z ludźmi). <p>II. Modele ćwiczeń</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania według ogólnej podstawy orientacyjnej. 2. Wykonywanie czynności zgodnie z jednostkowym wzorcem. 3. Symulowanie określonych czynności. 4. Realizacja działań zaprogramowanych. 5. Działania według autogennych pomysłów uczniów. <p>Ćwiczenia można podzielić następujące grupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia wyrabiające umiejętności zastosowania przyswojonej wiedzy np. rozwiązywanie zadań, wykonywanie obliczeń, poznanie budowy komputera lub jego zespołów, • ćwiczenia służące kształtowaniu umiejętności twórczego wykorzystania wiedzy w praktyce np. odkrywanie cech nowych procesów, systemów, konstrukcji i wybór sposobu działania w zależności od warunków i wymagań, • ćwiczenia o charakterze poszukiwawczym np. ćwiczenie diagnostyczne. Są to ćwiczenia w twórczym zastosowaniu posiadanych wiadomości i umiejętności. <p>Ćwiczenie przedmiotowe charakteryzuje się tym, że wykonywane podczas ćwiczenia czynności zostały wcześniej dokładnie podbudowane i omówione teoretycznie, są one bowiem realizowane podczas zajęć teoretycznych.</p>
-------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Organizacyjne formy ćwiczeń: <ul style="list-style-type: none"> • forma zbiorowa, • forma zespołowa (dwójki, trójki, grupy), • forma jednostkowa (jednolita, zróżnicowana), • forma indywidualna. 		

Rola nauczyciela	<p>Przebieg ćwiczenia przedmiotowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podanie tematu lub określenie problemu, • teoretyczna podbudowa i teoretyczny opis czynności składających się na całość ćwiczenia, • uświadomienie uczącym się celu ćwiczenia oraz określenie jego znaczenia w działaniu praktycznym, • rozdanie uczniom instrukcji/materiałów do wykonania ćwiczenia (w zależności od formy ćwiczenia mogą to być: zadanie w formie polecenia, wykaz niezbędnych materiałów, sposób wykonania ćwiczenia, algorytm postępowania), • zapoznanie się ucznia z treścią ćwiczenia, • zgłaszanie przez uczniów wątpliwości i niejasności związanych z zadaniem, • zgromadzenie przez ucznia materiałów i narzędzi niezbędnych do wykonania ćwiczenia, • wykonanie ćwiczenia przez uczących się (pojedynczo lub w grupie), • analiza wyników ćwiczenia, opracowanie sprawozdania z przebiegu ćwiczenia w przypadku ćwiczeń laboratoryjnych lub prezentacja wyników ćwiczenia przez uczących się, • wnioskowanie, • ocena przebiegu ćwiczeń przez nauczyciela ze zwróceniem uwagi na momenty wartościowe pod względem dydaktycznym, • uporządkowanie stanowisk ćwiczeniowych, <p>Rola nauczyciela</p> <ul style="list-style-type: none"> • staranne zaplanowanie ćwiczenia i dobranie go do celu, jaki chce się uzyskać, • opracowanie dla ucznia treści ćwiczenia lub tekstu przewodniego w formie materiałów drukowanych, • kierowanie procesem kształcenia, • udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące wykonania zadania, • obserwowanie etapów wykonania zadania, • udzielenie wskazówek, • dbanie o bezpieczną pracę, • rejestrowanie postępów, • udzielanie uczniowi pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z realizacją zadań, • sterowanie tempem pracy z uwzględnieniem predyspozycji psychomotorycznych oraz doświadczeń zawodowych ucznia, • wskazywanie możliwości samodzielnego kształcenia i zdobywania nowych umiejętności zawodowych, • kształtowanie pożądanych postaw uczniów, jak: rzetelność i odpowiedzialność za pracę, dbałość o jej jakość, o porządek na stanowisku pracy o racjonalne wykorzystanie materiałów, • przygotowanie stanowisk ćwiczeniowych.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<ul style="list-style-type: none"> • instrukcja do wykonania ćwiczenia, • zestawy ćwiczeniowe, • materiały piśmiennicze, • stanowiska ćwiczeniowe lub przestrzeń dydaktyczna umożliwiająca pracę indywidualną lub w grupie.

Zastosowanie	<p>Metoda przydatna jest do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwijania umiejętności teoretycznych i praktycznych uczniów, • rozwijania zainteresowania zawodem, • rozwijania samodzielność działania osoby uczącej się, • przeprowadzenia samooceny, • dostrzegania własnych postępów i popełnianych błędów oraz analizowania ich przyczyn, • współpracy, • kształtowania postaw odpowiedzialności, życzliwości.
Zalety	<p>Zastosowanie metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększa rozumienie teorii, • rozwija zainteresowania zawodem, • aktywizuje uczących się, • rozwijania pożądane postawy zawodowe, • mobilizuje do poszukiwania pomysłów rozwiązywania problemów, • aktywizuje myślenie twórcze, • jest podstawą uzyskania umiejętności w kształceniu zawodowym, • podwyższa sprawność wykonania danej czynności, • zwiększają poczucie odpowiedzialności za uczenie się.
Wady	
Uwagi	<p>W wielu przypadkach ćwiczeń kształcących umiejętności praktyczne struktura ćwiczenia obejmuje dodatkowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokaz ćwiczenia przez nauczyciela w normalnym tempie (patrz pokaz), • pokaz poszczególnych czynności w zwolnionym tempie lub z zaakcentowaniem ważnych momentów, • pokaz poszczególnych czynności w tempie normalnym i zwolnionym, • kilkakrotne wykonanie przez uczących się poszczególnych czynności i całego ćwiczenia.

4.3.2. Metoda projektów

<p>Opis metody</p>	<p>Projekt to metoda nauczania, której istota polega na tym, że uczeń lub zespół uczniów samodzielnie inicjuje, planuje, wykonuje, prezentuje i ocenia zadanie powiązane z programem nauczania jednego lub kilku przedmiotów. Zadanie takie można nazwać projektem, gdy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczniowie znają jego cele, metody i formy pracy, • określone są terminy realizacji całości zadania i poszczególnych jego etapów, • uczniowie znają kryteria i formy oceniania (co konkretnie powinni zrobić, aby otrzymać określoną ocenę, jakimi „narzędziami” będzie to mierzone, jakie inne informacje będą mogli otrzymać dzięki systemowi oceniania ?), • uczniowie znają zasady prezentacji wyników swojej pracy (jaki jest czas i warunki prezentacji, kto weźmie w niej udział w roli publiczności ?), • działania które w związku z tym podejmują mają charakter zaplanowany. <p>Projekty można podzielić ze względu na:</p> <p>I. Strukturę</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Silnie ustrukturyzowany - samodzielność uczniów jest częściowo ograniczona przez podanie przez nauczyciela określonych wymagań szczególnie, co do zakresu projektu oraz spodziewanych rezultatów. 2. Słabo ustrukturyzowany - przewiduje znaczną samodzielność ucznia. <p>II. Zakres materiału kształcenia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedmiotowe 2. Modułowe 3. Międzyprzedmiotowe <p>III. Podział pracy</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Indywidualne 2. Grupowe <p>IV. Formy pracy uczniów</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Indywidualne 2. Grupowe <p>V. Cel projektu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Badawcze 2. Techniczne 3. Przedsięwzięcia <p>VI. Zasięg projektu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szkolne 2. Lokalne 3. Ogólnopolskie <p>Cele projektu powinny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uwzględniać cele programu nauczania, • uwzględniać cele szkolnego programu wychowawczego, • odnosić się do treści i umiejętności, które są w programie nauczania naprawdę ważne, • brać pod uwagę możliwości uczniów, • odnosić się do ich zainteresowań, • być sformułowane w sposób dla ucznia zrozumiały, • odnosić się do treści opisanych w podstawach programowych, <p>Cechy metody projektów</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakłada pełną samodzielność ucznia, • uczniowie realizują zadania w grupach, rzadko indywidualnie, • wyznaczone są osoby odpowiedzialne za realizację projektu,
--------------------	---

<p>Opis metody</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opiera się o zadanie problemowe, • ma określone cele i metody pracy, • posiada określoną strukturę, • rezultaty pracy prezentowane są publicznie • znane są kryteria oceny. <p>Etapy pracy metodą projektów</p> <ul style="list-style-type: none"> • zainicjowanie projektu – określenie ogólnego zagadnienia jakiego będzie dotyczył projekt, • wyjaśnienie uczącym się istoty metody, • podział na grupy, • samodzielne określenie tematu projektu – rozważenie propozycji tematów, akceptacja przez nauczyciela, • spisanie kontraktu: <ul style="list-style-type: none"> – temat projektu i jego cele (opis projektu), – forma wykonania projektu (rozwiązania problemu), – zadania dla poszczególnych członków grupy, – źródła, które należy wykorzystać, – termin prezentacji oraz terminy konsultacji z nauczycielem, – co powinien zawierać raport, – możliwe sposoby prezentacji projektu i jej czas, – kryteria oceny projektu, • opracowanie programu projektu i harmonogramu działań, • realizacja projektu, • opracowanie sprawozdania, • prezentacja projektu, • ocena projektu. <p>Formy prezentacji efektów projektu</p> <ul style="list-style-type: none"> • album ilustrowany zdjęciami, szkicami, mapkami, relacjami, • portfolio z dokumentacją, • plakat, collage, inna forma plastyczna, • książka, broszura, ulotka, gazetka, • prezentacja multimedialna, • makiety, modele, • pokaz filmu wykonanego przez uczniów, prezentacja nagrań dźwiękowych, • odczytanie sprawozdania z odwołaniem się do wykresów, diagramów, • przedstawienie teatralne, inscenizacja, • happening, piknik naukowy, • debata, dyskusja z wykorzystaniem przygotowanych materiałów, • szkolna wystawa prac uczniów, • wspólny raport z przeprowadzonego badania, • konferencja naukowa, • przeprowadzenie akcji społecznych, • opracowanie poradników, • zorganizowanie wystawy, • wydanie gazetki informacyjnej, • przeprowadzenie badań naukowych na określony temat, • organizacja uroczystości, imprezy.
--------------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystania z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiąganie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Praca indywidualna i grupowa		

Rola nauczyciela	<p>Procedura pracy nad projektem</p> <ol style="list-style-type: none">1. Powołanie zespołu uczniów, wybór tematu.2. Zawarcie kontraktu na czas trwania pracy nad projektem czyli ustalenie:<ul style="list-style-type: none">• miejsca, daty i czasu trwania spotkań zespołu,• czasu na jaki planowana jest współpraca,• reguł komunikowania się w zespole,• podziału ról i zadań w zespole,• trybu przydzielania zadań w zespole i rozliczania się z nich,• sposobu podejmowania decyzji,3. Wspólne planowanie projektu:<ul style="list-style-type: none">• ustalenie celów projektu,• wybór treści,• oszacowanie zasobów,• ustalenie zasad prezentacji,• opracowanie wspólnego systemu oceniania (kryteria),• opisanie zadania i systemu oceniania w formie instrukcji dla uczniów,• ustalenie harmonogramu,4. Realizacja projektu:<ul style="list-style-type: none">• samodzielna praca uczniów,• konsultacje u nauczyciela.5. Okresowe spotkania zespołu realizującego projekt:<ul style="list-style-type: none">• ocena przebiegu projektu, korygowanie ewentualnych błędów,• podjęcie ustaleń w sprawach, których nie przewidziano na etapie planowania,• wzajemne wspieranie się członków zespołu,• prezentacja projektu,6. Podsumowanie doświadczeń związanych z realizacją projektu przez zespół:<ul style="list-style-type: none">• omówienie sukcesów i trudności związanych z realizacją projektu,• zebranie wniosków przydatnych dla realizacji kolejnych projektów,• zaprezentowanie doświadczeń innym nauczycielom, <p>Rola nauczyciela w metodzie projektów:</p> <ul style="list-style-type: none">• przygotowuje uczniów do pracy metodą projektów, zapoznaje z zagadnieniami, które mogą być realizowane metodą projektów,• wspólnie z uczniami opracowuje cele, kontrakt, plan i harmonogram działań,• udziela konsultacji, wskazuje działania, które pomagają uczniom porządkować i oceniać materiały,• nadzoruje rytmiczność i postęp pracy nad projektem. Stymuluje do dalszych działań,• pomaga w przezwyciężaniu trudności, wspiera uczniów w działaniu,• pomaga w przygotowaniu prezentacji,• uczestniczy w ocenie projektu. <p>Rola uczniów w metodzie projektów</p> <ul style="list-style-type: none">• wybierają temat projektu,• opracowują cele, kontrakt, plan i harmonogram działań,• docierają do różnych źródeł informacji, zapewnią sobie możliwość korzystania ze sprzętu do wykonania pomiarów i badań,• rozdzielają zadania poszczególnym członkom zespołu,• realizują projekt – prowadzą badania, gromadzą materiały, opracowują, selekcjonują je,• sporządzają sprawozdanie, przygotowują prezentację projektu,• prezentują projekt.
------------------	--

<p>Potrzebne środki dydaktyczne i baza</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykaz zagadnień do realizacji metoda projektów. 2. Wykaz materiałów źródłowych. 3. Instrukcja do projektu. 4. Karty oceny projektu. 5. Materiały piśmiennicze 6. Techniczne środki kształcenia <p>Instrukcja do projektu powinna zawierać:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Temat projektu 2. Cele <ul style="list-style-type: none"> • czego uczniowie się dowiedzą? • co nauczą się robić? 3. Dokładny opis zadania <ul style="list-style-type: none"> • co konkretnie mają wykonać uczniowie? • z jakich źródeł powinni skorzystać? • na jaką pomoc mogą liczyć ze strony nauczyciela? • czy przewidywane są konsultacje z ekspertami? 4. Opis sposobu pracy <ul style="list-style-type: none"> • czy praca ma być indywidualna czy w grupie? • jeśli w grupach, to jakich? 5. Opis zasad prezentacji <ul style="list-style-type: none"> • kiedy ma się odbyć prezentacja? • jaki jest czas przeznaczony na prezentację każdego ucznia/grupy? • z jakich materiałów i jakiego sprzętu mogą korzystać uczniowie? 5. Opis systemu oceniania <ul style="list-style-type: none"> • za co i jak uczniowie będą oceniani? • jakie będą kryteria oceny? • czy przewidziana jest ocena etapowa? • jak będzie przebiegała samoocena? • za co i jak będzie oceniania prezentacja?
<p>Zastosowanie</p>	<p>Stosowanie metody uczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywania problemów, • planowania działań, • korzystania z tekstowych i pozatekstowych źródeł informacji, • zbierania, porządkowania, analizowania oraz prezentowanie informacji, • poznawania zasad pracy badawczej - prowadzenia badań, • pracy w grupie w charakterze jej członka i lidera, • podejmowanie decyzji, • prezentowanie wykonanej pracy, • przekonywania innych o celowości swojego działania, • rozwijania samodzielności, odpowiedzialności i zaradności, • rozwijania wyobraźni,
<p>Zalety</p>	<ul style="list-style-type: none"> • interdyscyplinarny charakter projektów, • kształtowanie umiejętności prezentacji siebie, grupy i podjętych działań, • nauczyciel jako „organizator, trener, kierownik” w procesie kształcenia uczniów, • konieczność podejmowania ustrukturyzowanych działań dydaktycznych do- prowadzających do wykonania przez uczniów projektu, • uczy stosowanie zdobytej wiedzy w praktyce, • uczy planowania i organizacji pracy, • uczy posługiwania się nowymi źródłami informacji, • uczy samodzielności.

Wady	<ul style="list-style-type: none"> • długi czas realizacji, • kłopoty z dostępem do materiałów źródłowych, • pracochłonność, • wysoka nieprzewidywalność efektów, • obciążenie finansowe.
Uwagi	<p>Ważne jest, by został opracowany kontrakt z uczniem/z grupą uczniów. Kontrakt spełnia rolę umowy pomiędzy uczniami a nauczycielem. Powinien on określać cele grupy, wzajemne oczekiwania, metody i zasady obowiązujące wszystkich uczestników (również nauczyciela). Może mieć formę umowy pisanej, np. przedstawionej na dużym arkuszu papieru i wyeksponowanej w miejscu spotkań lub umowy indywidualnej z uczniem/grupą.</p> <p>Tak wypracowany kontrakt zawiera zasady, normy, reguły, regulujące wzajemne stosunki w okresie pracy nad projektem. Ważne jest, by kontrakt powstał przy dużym zaangażowaniu uczestników, którzy mogą uzupełniać i negocjować nowe propozycje umowy.</p> <p>Kompetencje nauczyciela niezbędne do pracy metoda projektów</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra znajomość procedury projektu. 2. Rozumienie swojej roli w projekcie i dostosowanie stylu pracy do wymogu samodzielności ucznia. 3. Umiejętności psychologiczne: <ul style="list-style-type: none"> • pozytywny stosunek do samego siebie, • pozytywny stosunek do ucznia, • budowanie zespołów z przypadkowej pracy uczniów, • umiejętność motywowania do pracy, • umiejętność komunikowania się, • empatia, • asertywność. 4. Znajomość zagrożeń w pracy nad projektem. <p>Przygotowanie ucznia powinno obejmować kształtowanie następujące umiejętności i postaw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługiwania się różnorodnym sprzętem, • posługiwania się źródłem informacji, • dostrzegania, formułowania i rozwiązywania problemów, • pracy w zespole, • sprawnej komunikacji, • sprawnej organizacji pracy, • aktywności. <p>Zawartość sprawozdania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strona tytułowa. 2. Spis treści. 3. Streszczenie. 4. Podziękowania. 5. Wstęp. 6. Część główna. 7. Wnioski. 8. Rekomendacje. 9. Załączniki. 10. Bibliografia.

Uwagi	<p>Prezentacja</p> <p>Przygotowanie prezentacji powinno dotyczyć:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Celu wystąpienia – dlaczego mówimy?2. Słuchaczy – do kogo mówimy?3. Treści – co mamy zamiar powiedzieć?4. Formy – jak mamy zamiar to powiedzieć? <p>Wskazówki do przeprowadzenia prezentacji:</p> <ul style="list-style-type: none">• rozpocznij i mów wyraźnie,• przedstaw siebie i swoją rolę,• przedstaw temat,• zmieść się w ramach czasowych,• bądź naturalny i bez tremy,• dobrze korzystaj z notatek,• dobrze przedstaw sprawę,• korzystaj z pomocy wizualnych,• funkcjonuj jako członek zespołu,• wyraźnie zakończ prezentację,• dobrze odpowiadaj na pytania. <p>Kryteria oceniania projektu:</p> <ul style="list-style-type: none">• stopień samodzielności w wyborze tematu,• konstrukcja planu działania,• samodzielność w podejmowaniu decyzji,• znajdowanie źródeł informacji,• uzasadnianie konieczności wykorzystania zgromadzonych źródeł informacji,• terminowość prac,• umiejętność uzasadniania wyboru sposobu rozwiązania problemu,• poziom syntezy wiedzy,• poziom zrozumienia zadania,• posługiwanie się fachową terminologią,• organizacja i zaplanowanie prezentacji,• czas prezentacji,• sposób korzystania z notatek,• komunikatywność wystąpienia,• oryginalność.
-------	---

4.4. INNE METODY PRZYDATNE W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH

1. Mapy myśli (mindmapping)
2. Mapa pojęciowa
3. Wycieczka dydaktyczna

4.4.1. Mapy myśli (mindmapping)

<p>Opis metody</p>	<p>Mapa myśli to metoda wizualnego przedstawienia problemu z wykorzystaniem różnych form ekspresji, np: koloru, schematów, rysunków, haseł, zwrotów, symboli itp. Mapa myśli najczęściej przybiera kształt plakatu. Dominuje w niej forma graficzna, która pozwala rozbudzić wyobraźnię, fantazję i wiedzę uczniów.</p> <p>Mapy myśli można uznać za metodę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planowania, organizowania i oceniania własnej nauki, • poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną, • rozwijania sprawności umysłowych oraz osobistych zainteresowań <p>Mapy myśli rządzą się następującymi prawami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • temat mapy symbolizuje centralny punkt (główne pojęcie, rysunek), • główne zagadnienia w postaci gałęzi wybiegają promieniście z centralnego obrazu, • na ramionach wpisuje się wyodrębnione z tematu kategorie (kluczowe słowo, rysunek), • z ramion wyprowadza się dalsze uszczegółowienia zapisanych na nich kategorii. Są to gałęzie. Gałęzie tworzą sieć węzłów. <p>Tworzenie mapy myśli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakresł owal lub prostokąt w centrum arkusza papieru, • w środek wpisz literami słowo – hasło stanowiące przedmiot pracy twórczej, refleksji, analizy, • z centrum wyprowadź pogrubione linie, nad którymi wpisz dużymi literami słowa – klucze, obrazujące główne elementy czy idee, powiązane z centralnym problemem najlepiej nadaj im formę rzeczowników, • elementy kojarzące się z głównymi ideami zapisz obok nich i poprowadź ku nim linie, • wprowadź znaki graficzne dla zaakcentowania ważniejszych elementów i powiązań zachodzących między nimi. Mogą to być rysunki, wykrzykniki, strzałki, znaki zapytania, <p>Przebieg zajęć z zastosowaniem mapy myśli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawienie tematu i celów zajęcia, • rozdanie arkuszy papieru z zaznaczonym hasłem głównym w centrum oraz gałęziami odchodzącymi od hasła, • poproszenie uczniów o dopisanie słów kluczy na gałęziach, • następnie poproszenie uczniów o stworzenie na każdej głównej gałęzi podrzędnych gałęzi i zapisanie na nich skojarzeń bardziej szczegółowych w stosunku do głównych pojęć, • prezentacja map myśli przez poszczególnych uczniów ocena przez nauczyciela powstałych map i zajęć.
--------------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docierania do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystania z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Indywidualna, grupowa		

Rola nauczyciela	<p>Rola nauczyciela w wprowadzaniu metody do pracy z uczniem</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokazuje modelową mapę myśli i omawia ją posługując się kryteriami • wspólnie z uczniami tworzy tematyczną mapę myśli • daje uczniom częściowo wypełnioną mapę myśli i prosi o jej uzupełnienie • organizuje trening skojarzeń (gra w skojarzenia dotyczące kluczowego problemu) • komentuje wykonane przez uczniów mapy • pokazuje przydatność map myśli i możliwe obszary ich wykorzystania przez przydział kolejnych zadań, których etapem lub efektem będzie mapa myśli • prezentuje uczniom wskazówki na temat twórczego budowania map myśli w celu wypracowania własnego stylu.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<ul style="list-style-type: none"> • papiery o dużych formatach, • materiały piśmiennicze (kolorowe kartki, kolorowe pisaki, nożyczki, klej, gumka, korektor, • kryteria do oceny mapy (załącznik nr1).
Zastosowanie	<p>Przydatność map myśli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • notowanie wykładu, • konspektowanie lektur, • przygotowanie się do egzaminów pisemnych, ustnych, • przygotowanie się do dyskusji, • przygotowanie samodzielnych wypowiedzi (referat, wystąpienie ustne), • przed pisaniem lub zamiast pisania wypracowania, • opracowanie dowolnego materiału rzeczowego, • analiza tekstu źródłowego, • w trakcie realizacji i prezentacji projektu, • w czasie powtarzania materiału. <p>Komu służy mapa myśli</p> <p>Uczniowi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoc w zrozumieniu tematu, • lepsze i szybsze zapamiętanie, • planowanie większych działań, prac, • prezentacja tematu, toku rozumowania, • kreatywność, zaangażowanie. <p>Grupie uczniów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jak wyżej oraz, • współpraca, integracja grupy, • wymiana poglądów, dyskusja. <p>Nauczycielowi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja celów dydaktyczno-wychowawczych, • planowanie własnego warsztatu pracy, • umożliwienie uczniowi indywidualnego, zgodnego z potrzebami sposobu pracy nad materiałem, • poznanie i zrozumienie jego toku myślenia.

Zalety	<p>Metoda pracy za pomocą mapy myśli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pobudza kreatywność i pamięć, • uświadamia możliwości mózgu, • ćwiczy i zwielokrotnia możliwości mózgu, • porządkuje myśli, • daje umysłowi centralny punkt odniesienia i strukturę, w ramach której można zintegrować wiedzę na dany temat, • ukazuje wyraźne powiązania pomiędzy elementami mapy, • pobudza ciekawość, • uruchamia twórczy potencjał jednostki i grupy, • ułatwia zapamiętywanie, • ułatwia wyszukiwanie informacji, • pokazuje powiązania między faktami, informacjami, • aktywizuje i koncentruje uwagę, • wzbudza zainteresowanie uczniów, • zachęca do nauki, • wzmacnia poczucie wartości, • uatrakcyjnia lekcję, • sprzyja pracy uczniów z trudnościami w nauce
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • na początku jest pracochłonna, zmusza do myślenia, co nie jest akceptowane przez wszystkich uczniów, • wymaga rezygnacji z dotychczas stosowanego zapisu, • mogą pojawić się negatywne reakcje emocjonalne przy pierwszych próbach tworzenia mapy,
Uwagi	

Załącznik nr1

Kryteria oceny mapy myśli

Lp.	Kryterium	Uczeń potrafi	Punktacja 0 - 5
1.	Kompletność	<ul style="list-style-type: none"> ująć na mapie wszystkie zjawiska i elementy istotne dla rozumienia zagadnienia 	
2.	Zhierarchizowanie pojęć	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić wszystkie pojęcia kluczowe pozostające w merytorycznym związku z zagadnieniem głównym (centralnym) wyodrębnić kategorie wynikające z pojęć kluczowych, do których trafnie przypisane są zbiory powiązanych merytorycznie wyrazów, subkategorii uzasadnić przyjętą przez siebie hierarchię 	
3.	Akcentowanie ważności	<ul style="list-style-type: none"> zastosować na mapie wyróżnienia graficzne, adekwatnie przedstawione i merytorycznie uzasadnione (kolor, grubość linii, rysunki, efekt przestrzenności, różna wielkość liter, uporządkowane odstępy) uzasadnić przyjęty przez siebie system wyróżnień 	
4.	Zaznaczanie skojarzeń	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na związki i relacje pomiędzy różnymi elementami mapy (łączyć je liniami, strzałkami, kolorem, systemem umownych znaków) uzasadnić przyjęty przez siebie system skojarzeń 	
5.	Przejrzystość, czytelność mapy	<p>Nadać mapie przejrzystą i czytelną formę:</p> <ul style="list-style-type: none"> nad każda linią jedno słowo, drukowane litery, poziomy zapis słów, linie tej samej długości co słowa, staranne połączenia i pogrubienia linii, gałąź obwiedziona dodatkową linią, wyraźne rysunki i symbole, czytelne rozplanowanie wszystkich elementów, porządek numeryczny (chronologia, ważność informacji, numeracja ramion) 	
6.	Własny styl, symbolika	<ul style="list-style-type: none"> nadać mapie osobisty styl, włączyć własne znaki, symbole, uzasadnić używane przez siebie symbole. 	

4.4.2. Mapa pojęciowa (wersja bis)

<p>Opis metody</p>	<p>Praca tą metodą polega na opracowywaniu problemu przy pomocy plakatów, rysunków, obrazów, symboli, haseł. Aktywizuje wszystkich uczniów.</p> <p>Wersja A i B wykorzystania metody</p> <p>Przebieg pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Określenie problemu, zagadnienia, tematyki zajęć. • Spisywanie, przez uczniów, skojarzeń związanych z podanym tematem, każde skojarzenie na oddzielnej kartce. <p>Wersja A</p> <ul style="list-style-type: none"> • Złożenie przez uczniów wszystkich zapisanych kartek na jeden stos. • Podział uczniów na grupy 4-6 osobowe. • Wymieszanie kartek, podział wszystkich kartek na tyle zbiorów ile jest grup. • Rozdanie zapisanych kartek poszczególnym grupom. <p>Wersja B</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podział uczniów na grupy 4-6 osobowe. • Wybór lidera grupy. • Każdy uczeń przechodzi do grupy ze swoimi kartkami. • Wymieszanie kartek, w danej grupie, tak aby nikt nie wiedział przez kogo napisana jest która kartka. • Każda grupa porządkuje otrzymane kartki, tak aby podobne treści składane były razem, nie można pominąć żadnej kartki, powstają zbiory treści, haseł, informacji, propozycji rozwiązania problemu, stosownie do sformułowanego tematu. • Uczniowie w grupach wyszukują co łączy kartki w zbiorze, tworzą podzbiory, nadają nazwy tym zbiorom, podzbiорom i układają je na dużym arkuszu papieru. • Uczniowie w poszczególnych grupach tworzą projekty plakatów, projektują mapę pojęciową: przypinają i przyklejają kartki, dorysowują i dopisują nowe hasła, łączą poszczególne zbiory odpowiednimi kolorowymi liniami, oznaczają strzałkami. Powstaje kolorowa mapa pojęciowa. • Plakaty przekazuje się do kolejnych grup po to aby wszyscy zapoznali się ze wszystkimi koncepcjami ujęcia danego problemu. • Po powrocie plakatów do grup – autorów, uczniowie mogą jeszcze dokonać zmian lub go uzupełnić. • Plakaty zawieszamy i przedstawiciele grup krótko je prezentują zwracając uwagę na ideę tworzenia mapy, atmosferę w grupie podczas pracy oraz wskazując czego nowego nauczyli się podczas wspólnej pracy. • Nauczyciel czuwa nad poprawnością merytoryczną wypowiedzi i zawartości plakatów. • Podsumowanie pracy przez poszczególne grupy z uwzględnieniem ról grupowych jakie się wyłoniły w trakcie pracy, trudności jakich doświadczyli i jakie wnioski mogą wyciągnąć z tej pracy. • Podsumowanie pracy przez nauczyciela.
--------------------	---

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiąganie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Indywidualna, grupowa, zespołowa		

Rola nauczyciela	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie sali do pracy w grupach. • Przygotowanie i odpowiednie postawienie problemu. • Kierowanie pracą całego zespołu. • Czuwanie nad pracą poszczególnych grup. • Udzielnie wskazówek i odpowiedzi na ewentualne pytania. • Podsumowanie pracy. • Ocena zespołu, grup i poszczególnych uczniów.
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	Małe, jednakowej wielkości karteczki, Duże arkusze papieru, Kolorowe pisaki, Klej lub masa klejąca, taśma samoprzylepna.
Zastosowanie	Na każdym etapie kształcenia, na rozpoczęcie i zakończenie przedmiotu, działu programowego, modułu,
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizuje wszystkich uczniów. • Może być stosowana na jednej lekcji i na kilku kolejnych. • Może zbierać materiał z wielu kolejnych zajęć. • Mobilizuje uczniów pracujących indywidualnie lub w grupach do dobrego przygotowania własnej mapy, którą grupa będzie prezentowała przed wszystkimi uczniami.
Wady	Metoda czasochłonna
Uwagi	

4.4.3. Wycieczka dydaktyczna

Opis metody/ formy	<p>Wycieczką nazywamy każdorazowe wyjście poza budynek szkolny niezależnie od czasu trwania w pewnym określonym celu z góry ustalonym i zaplanowanym.</p> <p>Forma organizacyjna umożliwia uczniom bezpośrednie poznanie. Może dostarczać wzorców postępowania, sprzyja kształtowaniu więzi społecznych i wyrabianiu wielu umiejętności przydatnych w życiu. Umożliwia uczniom bezpośrednie zetknięcie się z rzeczami, procesami czy zjawiskami w ich naturalnym otoczeniu. Uaktywnia intelekt, emocje i wskazuje na możliwość stosowania wiedzy w praktyce. Pozwala na odkrywanie otaczającej rzeczywistości, obserwację procesów i zjawisk. Wycieczka jest źródłem wrażeń i spostrzeżeń niezbędnych do pracy myślowej, tworzenia pojęć, rozwijania mowy. Rozwija zainteresowania i ułatwia zdobycie dokładnych wyobrażeń o analizowanych sytuacjach czy problemach. Pomaga w przyswojeniu i zrozumieniu analizowanych treści nauczania, może być źródłem nowej wiedzy, wpływać na utrwalenie materiału i pogłębiać wiedzę. Może być przeprowadzona przed opracowaniem nowego materiału, w trakcie zapoznawania uczniów z nową wiedzą lub po zakończeniu omawiania określonych treści. Wycieczka służy do realizacji tych zadań dydaktycznych, których na lekcji nie można wykonać w sposób skuteczny, zrozumiały dla uczniów, pogładowy.</p> <p>Organizacja i realizacja wycieczki powinna przebiegać w trzech etapach:</p> <p>I etap. Przygotowanie wycieczki:</p> <ul style="list-style-type: none">• ustalenie celów wycieczki,• dokonanie przydziału zadań. <p>II etap. Przeprowadzenie wycieczki:</p> <ul style="list-style-type: none">• wywołanie nastroju zaciekawienia,• nawiązanie do posiadanej wiedzy na dany temat,• dokonanie obserwacji kierowanej lub samodzielnej,• łączenie obserwacji z przyswojeniem nowych pojęć. <p>III etap. Wykorzystanie materiału zdobytego na wycieczce:</p> <ul style="list-style-type: none">• analiza danych z obserwacji,• wykorzystanie notatek,• dyskusja,• praca pisemna na podstawie zdobytych wiadomości,• wykorzystanie tych wiadomości na dalszych zajęciach. <p>Wycieczki nie traktujemy jako celu samego w sobie, ale jako jedną z najlepszych form, stwarzającą warunki do przeprowadzenia obserwacji, do zetknięcia uczniów z rzeczywistością, do gromadzenia spostrzeżeń, które stanowią podstawę analizy, syntezy, porównania, klasyfikowania, uogólnień, tworzenia pojęć, wnioskowania, rozumienia zjawisk, związków i zależności.</p> <p>Wycieczka powinna mieć określony cel i opracowany plan.</p> <p>W podsumowaniu klasa powinna wysunąć odpowiednie wnioski.</p>
-----------------------	--

Kształtowane Kompetencje Kluczowe	Wiedza	Umiejętności	Postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość słownictwa, form i struktur gramatycznych, • znajomość sposobów porozumiewania się w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, • świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, • znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języków, • znajomość i rozumienie własnych preferowanych strategii uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów w mowie i piśmie, • rozumienie ze słuchu, • mówienie w języku obcym, • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, • czytanie tekstu w języku obcym, • rozumienie i pisanie tekstów w języku obcym, • porozumiewanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach - w edukacji, pracy, domu, czasie wolnym, • mediacja i rozumienie różnic kulturowych, • rozróżnianie i wykorzystywanie różnych typów tekstów, • zdobywanie, przetwarzanie i przyswajanie wiedzy, • gromadzenie i przetwarzanie informacji, • korzystanie z technologii informacyjnych i komunikacyjnych, • docieranie do nowej wiedzy i umiejętności, • wytrwałość i koncentracja podczas uczenia się, • właściwe korzystanie z pomocy, • organizowanie własnego procesu uczenia się, • uczenie się języków obcych w nieformalny sposób. 	<ul style="list-style-type: none"> • determinacja w kierunku realizowania celów, • wrażliwość na walory estetyczne, • zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi, • potrzeba rozumienia języka, • potrzeba używania języka we właściwy i odpowiedzialny sposób, • motywacja, • wiara we własne możliwości ucznia się i osiągnięcie sukcesów, • ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się, • świadomość różnorodności kulturowej, • zainteresowanie i ciekawość języków obcych i komunikacji międzykulturowej.
Organizacja pracy	Z całą klasą lub grupą uczniów. Uczniowie mogą pracować indywidualnie w grupach lub zbiorowo.		

Rola nauczyciela	<p>Przygotowanie, organizacja wycieczki, przeprowadzenie i podsumowanie wycieczki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wcześniejsze zaznajomienie się z miejscem wycieczki, • zebranie niezbędnych informacji do ustalenia jej przebiegu, • określenie celu wycieczki, • ustalenie planu wycieczki, • opracowanie zadań lub pytań dla uczniów, • zapoznanie uczniów z celem i planem wycieczki, • przydzielenie uczniom lub grupom uczniów, zadań dotyczących przygotowania się do wycieczki, realizowanych podczas jej przebiegu oraz w trakcie wykorzystywania zdobytego materiału, • omówienie wycieczki. <p>Nauczyciel powinien przygotować uczniów do obserwacji zjawisk, analizy sposobów rozwiązywania problemów w naturalnych warunkach. Polega to na opracowaniu zagadnień lub pytań na które uczniowie mają odpowiedzieć. Jeżeli celem wycieczki jest poznanie działalności zawodowej lub społecznej celowe będzie opracowanie dla uczniów lub wspólnie z uczniami kwestionariusza wywiadu.</p> <p>W niektórych wypadkach, w zależności od celów i stosowanych metod uczniowie mogą być zaangażowani do planowania i organizowania wycieczki lub współpracować z nauczycielem w tym zakresie.</p>
Potrzebne środki dydaktyczne i baza	<p>Opracowane zestawy pytań i zadań dla uczniów. Foldery, materiały o miejscu wycieczki. Wytyczne dla uczniów odnośnie obserwacji. Ewentualne kwestionariusze wywiadu lub wywiadów.</p>
Zastosowanie	<ul style="list-style-type: none"> • zdobywanie wiadomości, • poszerzanie wiadomości; • porządkowanie wiedzy; • wykorzystywanie wiadomości; • zdobywanie informacji.
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> • aktywizuje ucznia, • rozbudza zainteresowania, • kształtuje umiejętność pracy w zespole, • integruje zespół klasowy, • mobilizuje do poszukiwania nowej wiedzy, • uatrakcyjni sposób zdobywania nowej wiedzy.
Wady	<ul style="list-style-type: none"> • wymaga dużo czasu na przygotowanie, • wymaga nakładów finansowych.
Uwagi	<p>Wymaga bardzo dobrego przygotowania w sensie merytorycznym, metodycznym i organizacyjnym.</p>

5. ZAKOŃCZENIE

Zebrane w opracowaniu kompendium wiedzy dla każdego nauczyciela jest tylko przypomnieniem i usystematyzowaniem wiedzy, która każdy nauczyciel posiada.

Zdajemy sobie sprawę, że nie zostały omówione wszystkie możliwe do wykorzystania w nauczaniu języków obcych metody. Przekazujemy te, które naszym zdaniem są najbardziej przydatne a co najważniejsze sprawdzone w pracy z uczniami.

Nauczyciel ciągle stoi przed problemem kiedy i jakiej metody użyć.

Poniżej podajemy kilka przykładowych propozycji organizowania pracy aktywizującej ucznia w procesie dydaktycznym:

1. Aby uczniowie poznali się nawzajem, zaangażowali w pracę grupy, dzielili swobodnie pomysłami i doświadczeniami, należy wprowadzać różne odmiany dyskusji w małych grupach, ale też skorzystać z różnych technik łamania lodów.
2. Kiedy chcemy, aby uczniowie poznali nowe fakty, uzyskali ogólny pogląd na jakieś zagadnienie lub problem, poznali logiczny punkt widzenia należy zastosować wykład, dyskusję panelową, odczyt, prelekcję, film, metodę projektów.
3. Rozwijaniu umiejętności, wdrażaniu poznanej wiedzy, zdobywaniu doświadczeń sprzyjają ćwiczenia, symulacje, odgrywanie ról, metody praktyczne.
4. Tworzenie nowych pomysłów, akceptowanie kontrowersyjnych idei, wykorzystywanie własnych doświadczeń w nowych sytuacjach będą ułatwiały zajęcia organizowane w małych grupach z wykorzystaniem różnego rodzaju dyskusji, analizy przypadków, odgrywania ról.

W naszym opracowaniu podane są propozycje zastosowań poszczególnych metod przy szczegółowym opisie każdej z nich. Ważne jest aby nauczyciel potrafił dostosować wybraną metodę do możliwości uczniów i zasobów szkoły zgodnie z własnymi preferencjami.

Dobór metod nauczania zależy między innymi od następujących czynników:

- celów i zadań, jakie nauczyciel postawił sobie i uczniom na konkretnej jednostce lekcyjnej,
- właściwości merytorycznych nauczanego przedmiotu,
- poziomu intelektualnego i psychofizycznego uczniów,
- form organizacyjnych kształcenia,
- czasu przeznaczanego na realizację danego materiału, warunków lokalowych i bazy dydaktycznej,
- kwalifikacji i doświadczenia nauczyciela oraz jego twórczej działalności.

Dokonując wyboru odpowiednich metod do planowanych zajęć nauczyciel powinien odpowiedzieć sobie na wiele pytań. Proponujemy opracowanie i posługiwanie się listą kontrolną.

Przykładowa lista kontrolna odnośnie doboru metod

1. Czy dana metoda pozwoli kształtować Kompetencje Kluczowe?
2. Czy metoda pozwoli zaktywizować wszystkich uczniów?
3. Czy sposób pracy zainteresuje uczniów?
4. Czy dostępne są środki niezbędne do wykorzystania tej metody?
5. Czy praca tą metodą wzmocni atmosferę zaufania w klasie?
6. Na ile metoda jest skuteczna w przekazywaniu i przyswajaniu wiedzy?
7. W jakim stopniu analizowana metoda jest przydatna w kształtowaniu umiejętności?
8. Jak metoda, która planuję wykorzystać, może wpływać na kształtowanie postaw?

9. Czy analizowana metoda będzie efektywna w licznej klasie?
10. Czy zastosowanie metody pozwoli na łatwe ocenianie uczniów?
11. Czy metoda jest czasochłonna?

W tabelach przedstawiających kształtowane kompetencje kluczowe, w charakterystyce poszczególnych metod, podane zostały wiedza, umiejętności i postawy wynikające z opisu kompetencji porozumiewanie się w językach obcych. W trakcie realizacji procesu kształcenia w ramach języków obcych kształtowane są również umiejętności i postawy scharakteryzowane w opisie innych kompetencji określonych przez Parlament Europejski, np.: umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie. Zostały one, jak również zdobywana wiedza w tym zakresie, uwzględnione we wspomnianych powyżej tabelach.

6. BIBLIOGRAFIA

1. Arends R.I.: Uczymy się nauczać. WSiP, Warszawa 1994
2. Bereźnicki F.: Dydaktyka ogólna w zarysie. Miscellanea, Koszalin 1994
3. Brudnik E., Moszyńska A., Owczarek E.: Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Zakład Wydawniczy SFS, Kielce 2000
4. Brzezińska A.: Edukacja przez aktywne uczestnictwo. Edukacja i dialog nr 9 1994
5. Cohen L., Manion L., Morrison K.: Wprowadzenie do nauczania. Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1999
6. Cooper P. J.: Sprawne porozumiewanie się. Wydawnictwa CODN, Warszawa 1999
7. Dłużniewski B.: Metody aktywizujące w doskonaleniu zawodowym. WSiP, Warszawa 1971
8. Fisher R.: Uczymy jak się uczyć. WSiP SA, Warszawa 1999
9. Głowacki S.: Metoda projektów jako narzędzie integracji. WOM , Kielce 1999
10. Janowski A.: Uczeń w teatrze życia szkolnego. Warszawa 1998
11. Kędracka - Feldman E.: Aktywizować ? Ależ to całkiem proste. Wybrane metody i techniki aktywizacji uczniów. Zeszyt nr 65. Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 1999
12. Komorowska Hanna.: Metodyka nauczania języków obcych. Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005
13. Kruszewski K. (red.): Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela. Warszawa 2002
14. Krzyżewska J.: Aktywizujące metody i techniki w edukacji. Suwałki 2000
15. Kupisiewicz Cz.: Podstawy dydaktyki ogólnej. Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, Warszawa 1996
16. Nalaskowski S.: Metody nauczania. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1998
17. Nowacki T.: Podstawy dydaktyki zawodowej. Warszawa 1979
18. Okoń W.: Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. PWN, Warszawa 2000
19. Okoń W.: Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1996
20. Paris S. G., Ayres L. G.: Stawanie się refleksyjnym uczniem i nauczycielem. Warszawa
21. Pearson A. T.: Nauczyciel. Teoria i praktyka w kształceniu nauczycieli. Warszawa
22. Perrott E.: Efektywne nauczanie. Przewodnik dla doskonalenia nauczania. WSiP, Warszawa 1995
23. Pólturzycki J.: Dydaktyka dla nauczycieli. Wydawnictwo NOVUM, Płock 2002
24. Pfeiffer W.: Nauka Języków obcych. Wydawca WAGROS Poznań 2001
25. Rau K., Ziętkiewicz E.: Jak aktywizować uczniów. G&P Oficyna Wydawnicza, Poznań 1999
26. Reid J. A., Forrestal P., Cook J.: Uczenie się w małych grupach w klasie. Warszawa 1996,
27. Szlosek F.: Wstęp do dydaktyki przedmiotów zawodowych. ITE, Radom 1998
28. Szejnberg A.: Komunikacja między nauczycielem, a uczniem w procesie edukacyjnym. Wydawnictwa Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1997
29. Taraszkiewicz M.: Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu. Warszawa 2000

7. LINKI PRZYDATNE DLA NAUCZYCIELA JĘZYKÓW OBCYCH

1. Ministerstwo Edukacji Narodowej: <http://www.men.gov.pl>;
2. Centralna Komisja Egzaminacyjna: <http://www.cke.edu.pl>;
3. Okręgowe Komisje Egzaminacyjne:
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie: <http://www.oke.jaworzno.pl/>;
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie: <http://www.oke.krakow.pl/inf/>;
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku: <http://www.oke.gda.pl/>
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi: <http://www.komisja.pl/>;
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży: <http://www.oke.lomza.com/>;
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu: <http://www.oke.poznan.pl/>;
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu:
<http://www.oke.wroc.pl/>;
 - Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie: <http://www.oke.waw.pl/>;
4. Instytut Badań Edukacyjnych – Warszawa - <http://www.ibe.edu.pl/>
5. Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli – Warszawa <http://www.codn.edu.pl>
6. Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej – Warszawa -
<http://www.koweziu.edu.pl/>;
7. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej – Warszawa -
<http://www.cmppp.edu.pl/>;
8. Kuratoria Oświaty sprawujące nadzór pedagogiczny dla szkół uczestniczących w Projekcie:
 - Kuratorium Oświaty w Lublinie: <http://www.kuratorium.lublin.pl/>;
 - Kuratorium Oświaty w Warszawie: <http://www.kuratorium.waw.pl/>;
 - Kuratorium Oświaty w Rzeszowie: <http://www.ko.rzeszow.pl/>;
 - Kuratorium Oświaty w Białymstoku: <http://www.kuratorium.bialystok.pl/>;
 - Kuratorium Oświaty w Kielcach: <http://kuratorium.kielce.pl/>;
9. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej: <http://www.sejm.gov.pl/>;
10. Centrum Informacji Europejskiej: <http://www.cie.gov.pl/>;
11. <http://www.nauka.pl/> ;
12. <http://www.zadania.info/>;
13. <http://www.awans.net/>
14. <http://www.interklasa.pl/>;
15. <http://www.literka.pl/>;
16. <http://www.profesor.pl/>;
17. <http://www.edux.pl/>;
18. <http://www.oświata.org.pl/>;